

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av sametingslagen och strafflagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I propositionen föreslås ändringar i sametingslagen och strafflagen.

Syftet med översynen av sametingslagen är att förbättra verksamhetsförutsättningarna för sametinget och samernas kulturella autonomi. Det föreslås att bestämmelserna om sametinget och dess organisatoriska struktur ses över för att sametingets organ ska fungera bättre med tanke på utvecklingen av samernas kulturella autonomi och för att organens makt- och ansvarsförhållanden ska bli tydligare. I detta syfte föreslås det att det ska väljas en talman för sametingets sammanträde. Det föreslås att bestämmelserna om befogenheterna för sametingets sammanträde preciseras.

Sametingets autonoma ställning understryks. Det föreslås att sametingets berättelse i fortsättningen lämnas direkt till riksdagen. Bemyndigandena att utfärda förordning om sametingets uppgifter, organisation och verksamhet stryks, och regleringen genomförs genom lag och genom sametingets arbetsordning.

Det föreslås att bestämmelsen om myndigheternas skyldighet och sametingets uppgift att förhandla om vittsyftande och viktiga åtgärder som inverkar på samernas rättigheter som urfolk ändras, så att de mer än tidigare betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget.

Det föreslås att systemet för val till sametinget utvecklas så att det går i riktning mot ett mer proportionellt valsätt och så att det bättre beaktar de röstberättigades regionala

fördelning. I detta syfte ändras de kommunvisa kvoter som beaktas i sammansättningen av sametingets sammanträde.

Enligt förslaget kan femtio röstberättigade samer i fortsättningen komma med initiativ till sametinget i ärenden som hör till tinget.

I propositionen föreslås att definitionen av same ses över, så att en person inte betraktas som same endast med stöd av anteckningarna i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna, och så att definitionen i högre grad än nu beaktar mångfalden i det samiska urfolkets andliga och materiella kultur. Samernas rätt att som urfolk själv definiera vem som är same, dvs. s.k. gruppidentifikation, stärks genom att valnämndens sammansättning utvidgas och genom att ändringssökandet i ett ärende som gäller antecknande i val-längden ändras, så att omprövning i första instans ska begäras hos sametingets sammanträde.

Det föreslås också att några delvis redan föråldrade bestämmelser i sametingslagen moderniseras. Detta gäller i synnerhet bestämmelserna om bokföring och revision.

Det föreslås att sametinget tas med i strafflagens bestämmelser om tjänstebrott. Därmed har ledamöterna i sametingets organ i fortsättningen straffrättsligt tjänsteansvar för sina handlingar.

Lagarna avses träda i kraft så att alla bestämmelser som inverkar på valet till sametinget kan tillämpas vid förrättandet av följande val, det vill säga i god tid före utgången av år 2014.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL	1
INNEHÅLL	2
ALLMÅN MOTIVERING	4
1 INLEDNING	4
2 NULÄGE	4
2.1 Lagstiftning och praxis	4
Grundlagen	4
Sametingslagen	4
Sametingslagens allmänna bestämmelser	5
Same	5
Sametingets uppgifter	6
Hur samerna ska företrädas	7
Berättelse	7
Fördelningen av anslag	7
Förhandlingsplikt	7
Val till sametinget	9
Kandidatuppställning	10
Valförrättningen	10
Fastställande av valresultatet	10
Sametingets organ och verksamhet	11
Delegering	11
Byråer och personal	11
Bokföring och revision	12
Sökande av ändring	12
Närmare stadganden och bestämmelser	12
2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet	13
Den internationella utvecklingen	13
Allmänt	13
Definitionen av same	15
Förhandlingsplikt	15
Lagstiftningen i utlandet	17
Sverige	17
Norge	17
2.3 Bedömning av nuläget	18
Definitionen av same	18
Sametingets allmänna behörighet och uppgifter	18
Förhandlingsplikt	18
Sametingets sammansättning	19
Sametingets organ och verksamhet	19
Delegering	19
Valnämnd	20
Röstning	20
Sökande av ändring	20

	Bokföring och revision	21
	Närmare bestämmelser och föreskrifter	21
	Straffrättsligt tjänsteansvar	21
3	MÅLSÄTTNING OCH DE VIKTIGASTE FÖRSLAGEN	21
3.1	Målsättning	21
3.2	De viktigaste förslagen	22
	Same	22
	Valnämnd	22
	Sametingets sammansättning	22
	Röstning	23
	Sametingets behörighet och uppgifter	23
	Initiativrätt	23
	Samarbetskyldighet	23
	Sametingets verksamhet	24
	Tjänsteansvar	24
	Sökande av ändring	24
	Närmare bestämmelser och föreskrifter	25
4	PROPOSITIONENS KONSEKVENSER	25
4.1	Konsekvenser för individens ställning	25
4.2	Konsekvenser för sametingets ställning och verksamhet	25
4.3	Konsekvenser för riksdagen	25
4.4	Konsekvenser för myndigheternas verksamhet	26
4.5	Ekonomiska konsekvenser	26
5	BEREDNINGEN AV PROPOSITIONEN	26
5.1	Beredningsskeden och beredningsmaterial	26
5.2	Remissyttranden och hur de beaktas	26
	DETALJMOTIVERING	28
1	LAGFÖRSLAG	28
1.1	Sametingslagen	28
	1 kap. Allmänna stadganden	28
	2 kap. Sametingets uppgifter	30
	3 kap. Mandattid, organ och verksamhet	33
	3 a kap. Bokföring och revision	36
	4 kap. Val till sametinget	36
	5 kap. Särskilda bestämmelser	42
1.2	Strafflagen	42
	40 kap. Om tjänstebrott	42
2	NÄRMARE BESTÄMMELSER OCH FÖRESKRIFTER	42
3	IKRAFTTRÄDANDE	43
4	FÖRHÅLLANDE TILL GRUNDLAGEN SAMT LAGSTIFTNINGSORDNING	43
5	REGLERING PÅ LÄGRE NIVÅ ÄN LAG	45
6	LAGSTIFTNINGSORDNING	45
	LAGFÖRSLAG	46
	1. Lag om ändring av sametingslagen	46
	2. Lag om ändring av 40 kap. 11 § i strafflagen	54
	BILAGOR	55
	PARALLELLEXTER	55
	1. Lag om ändring av sametingslagen	55
	2. Lag om ändring av 40 kap. 11 § i strafflagen	75

ALLMÄN MOTIVERING

1 Inledning

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen har samerna inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. I 17 § 3 mom. i grundlagen tryggas samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Bestämmelserna i grundlagen utgör grunden för samernas kulturella autonomi. Närmare bestämmelser om frågan finns i sametingslagen, som trädde i kraft den 1 januari 1996.

Enligt regeringsprogrammet för statsminister Jyrki Katainens regering ska samernas kulturella autonomi och sametingets verksamhetsförutsättningar utvecklas. Det är länge sedan sametingslagen trädde i kraft. Också därför har det funnits ett behov av att bedöma hur fungerande och tidsenlig sametingslagen är.

På uppdrag av justitieministeriet utarbetades under våren 2012 en rapport om behoven av ändringar i sametingslagen. I rapporten gjordes en bedömning av sametingslagens nuvarande bestämmelser om definitionen av en same som är röstberättigad i valet till sametinget, valsystemet, sametingets uppgifter och behörighet, sametingets beslutsfattande, förhållandena mellan lagen och sametingets arbetsordning, myndigheternas förhandlingskyldighet samt bokföring och revision. Justitieministeriet fick också ett preliminärt ställningstagande av sametinget om de mest brådskande behoven av ändringar i sametingslagen.

Den 28 juni 2012 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp som hade till uppgift att utifrån rapporten och sametingets preliminära ställningstagande utreda behoven av ändringar i sametingslagen och bereda ett förslag till översyn av lagen till behövliga delar. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till justitieministeriet den 30 oktober 2013.

2 Nuläge

2.1 Lagstiftning och praxis

Grundlagen

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen har samerna inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. Bestämmelsen fogades till grundlagen 1995, när den togs in i 51 a § i regeringsformen i den dåvarande grundlagen.

Begreppet kulturell autonomi hör samman med bestämmelsen om grundläggande rättigheter i 17 § 3 mom. i grundlagen. Enligt den bestämmelsen har samerna såsom urfolk rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur. Också denna bestämmelse togs med i grundlagen 1995. Den togs in i 14 § 3 mom. i regeringsformen i samband med den reform som gällde grundläggande rättigheter som då genomfördes. Bestämmelsen tryggar samernas ställning som urfolk, inklusive de rättigheter som ansluter sig till internationella avtal (RP 309/1993 rd, s.69, RP 248/1994 rd). Kultur förstås som ett brett begrepp i bestämmelsen. Genom bestämmelsen tryggas och utvecklas inte enbart de språkliga rättigheterna utan också de samiska kulturformerna, bl.a. samernas traditionella näringar, såsom renskötsel, fiske och jakt (RP 309/1993, s 69). Den grundrättighet att utöva och upprätthålla sitt språk och sin kultur som tryggas för samerna såsom ett urfolk innefattar redan i sig en tanke om att samerna själva får bestämma om dessa frågor och styra den framtida utvecklingen beträffande dem (RP 248/1994 rd).

Sametingslagen

I lagen föreskrivs det om sametinget, vars ledamöter samerna väljer bland sig för uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

Sametingslagen innehåller bestämmelser om val till sametinget, sametingets sammansättning, uppgifter och behörighet samt sametingets mandattid, organ och verksamhet. I lagen finns också bestämmelser om definitionen av en same som är röstberättigad i valet till sametinget, samernas hembygdsområde och myndigheternas skyldighet att förhandla med sametinget. Lagen innehåller dessutom särskilda bestämmelser om t.ex. sametingets personal, ändringssökande i sametingets beslut samt bokföring och revision.

Sametingslagen har efter att den trädde i kraft ändrats genom bestämmelser om ställningen för sametingets personal samt sametingets bokföring och revision (1725/1995), valförrättningen (1279/2002), tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar och jäv (1026/2003) samt förhandlingsplikt i ärenden som gäller letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral (626/2011).

Närmare bestämmelser än de som finns i sametingslagen finns i förordningen om sametinget (1727/1995) och justitieministeriets förordning om förfarandet vid val till sametinget (965/2006). Sametinget har fastställt en arbetsordning för sin verksamhet.

Sametingslagens allmänna bestämmelser

Enligt 1 § ska samerna såsom ett urfolk, enligt vad som bestäms närmare i sametingslagen och annanstans i lag, tillförsäkras kulturell autonomi inom sitt hembygdsområde i ärenden som angår deras språk och kultur. För skötseln av ärenden som hör till den kulturella autonomi ska samerna genom val som förrättas bland dem välja ett sameting. Sametinget verkar inom justitieministeriets förvaltningsområde. Enligt 2 mom. ska i statsbudgeten upptas ett anslag för de uppgifter som avses i sametingslagen.

I 4 § föreskrivs det om samernas hembygdsområde. Enligt paragrafen avses med samernas hembygdsområde Enontekis, Enare och Utsjoki kommuner samt Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun. En karta över hembygdsområdets gränser publiceras i en förordning eller en bilaga till den.

Enligt 4 a § ska förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999) och arkivlagen (831/1994), tillämpas på sametinget och dess organ, om inte något annat bestäms i sametingslagen.

Same

Enligt sametingslagen avses med same den som anser sig vara same, förutsatt att 1) han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk, 2) han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna eller att 3) åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

Personen ska således själv anse sig vara same. Utöver detta subjektiva kriterium ingår också objektiva kriterier i definitionen.

Enligt 1 punkten betraktas en person som same om han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk. Som ett primärt bevis på språkkunskap betraktas den folkräkning som nordiska samerådets finska sektion genomförde 1962, enligt vilken en persons språk är antingen nordsamiska, enaresamiska eller skoltsamiska. Den förteckning som upprättades i samband med folkräkningen är dock inte fullständig. Därför kan en person också i övrigt konstateras ha lärt sig samiska som första språk (RP 248/1994 rd).

Enligt 2 punkten i paragrafen anses en person vara same oberoende av sitt språkliga ursprung, om personen är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna. När lagen stiftades planerades det att de första myndighetsregistren som ska kunna beaktas vid tillämpningen av 2 punkten ska vara längderna från 1875. Avsikten var att föreskriva närmare om det i förordning. Enligt motiveringen till den regeringsproposition

som ledde till att lagen stiftades kan bevis-svårigheterna öka på ett oskäligt sätt och sökandens verkliga samhörighet med det samiska folket ifrågasättas, om äldre längder än så ska beaktas (RP 248/1994 rd). Riksdagens grundlagsutskott ansåg dock inte att lagen enligt normala tolkningsregler ger rätt till den möjlighet som nämns i propositionen att det kunde stadgas genom förordning att längderna från 1875 uteslutande vore de myndighetsregister som avses i lagen. Utskottet såg det inte heller som ändamålsenligt att lagen på denna punkt kompletteras med bemyndiganden att utfärda förordning. (GrUB 17/1994).

I 3 punkten anges som förutsättning att åtminstone någondera av personens föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget. När lagen stiftades ansågs det skäligt att ett barn till en person som betraktas som en same har rätt att identifiera sig med sina föräldrar (RP 248/1994 rd).

Definitionsbestämmelsen har i rättspraxis till en början tolkats med betoning på språket (HFD: 1999:55 och HFD:2003:61). Högsta förvaltningsdomstolen (HFD) har ansett att den grund som hör samman med samiska språket är den huvudsakliga grunden för röst-rätt. Med hänsyn till detta och eftersom samiskhet på språklig grund endast kan sträcka sig över fyra generationer, anser HFD att den tidpunkt då förfäderna till en person som ansöker om att bli upptagen i vallängden har antecknats som lapp i de register som avses i 3 § 2 punkten inte kan sträcka sig hur långt tillbaka i tiden som helst och i alla fall inte längre än den språkliga grund som är den huvudsakliga grunden i definitionen av same. Annars kan tillgodoseendet av den rätt till kulturell autonomi som samerna som urfolk har enligt grundlagen och sametingslagen äventyras. Därmed kan en person vars förälder senast fanns antecknad som lapp i jordeboken 1762 inte enbart med stöd av detta anses vara same (HFD:1999:55). Å andra sidan var en sökande vars farmors eller mormors far hade antecknats som lapp i mantalslängden 1870 same på denna grund (se HFD 22.9.1999 liggare 3181).

HFD har senare i enlighet med vad kommittén för övervakning av konventionen om avskaffande av alla former av rasdiskriminering rekommenderar fäst mera vikt än tidigare vid hur personen själv identifierar sig och vid en helhetsbedömning som går tillbaka till vägande av olika synvinklar som stöder sig på de objektiva grunderna i definitionsbestämmelsen (HFD:2011:81). HFD har i sitt avgörande HFD:2011:81 ansett att en person som i sig på ett äkta sätt identifierade sig som same inte var en i lagen avsedd same endast på den grunden att han enligt ett intyg av en arkivmyndighet var efterkommande till en person som hade antecknats som fjällapp i 1825 års jordebok och uppbördslängd och att han hade presenterat en utredning om att hans morfar hade lärt sig ett samiskt språk som hemspråk. Men då man samtidigt som helhet beaktade hur ändringssökanden, som bodde i Enare inom samernas hembygdsområde, identifierade sig med allt samiskt och den samiska livsstilen, måste han ändå betraktas som same och därmed enligt sin begäran tas upp i vallängden för kommande val. HFD fäste alltså i detta avgörande vikt vid hur ändringssökanden själv identifierade sig och vid en helhetsbedömning av ärendet. Enligt sametingets beslut var personen inte same.

Sametingets uppgifter

Enligt 5 § har sametinget som uppgift att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk. I ärenden som hör till sametinget kan det hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden. I dessa ärenden utövar sametinget dessutom beslutanderätt så som föreskrivs i sametingslagen eller någon annan lag. Sametinget har dessutom som uppgift att företräda samerna (6 §), årligen utarbeta en berättelse till riksdagen (7 §), besluta om fördelningen av de medel som anvisats för samernas gemensamma bruk (8 §) samt förhandla med myndigheterna (9 §).

Sametinget är i huvudsak ett organ som väcker initiativ och gör framställningar samt avger utlåtanden till nationella myndigheter (RP 248/1994 rd). Sametinget har rätt att utöva beslutanderätt vid fördelningen av de an-

slag som avses i 8 §. Bestämmelser om sametingets beslutanderätt kan utfärdas även annanstans i lag.

Hur samerna ska företrädas

Enligt 6 § i lagen företräder sametinget samerna i nationella och internationella uppdrag i ärenden som hör till sametinget. Med stöd av speciallagstiftningen utser sametinget en företrädare bl.a. till renbeteslagsföreningens styrelse (renskötsellagen 848/1990), kyrkomötet och stiftsfullmäktige i Uleåborgs stift (kyrkolagen 1054/1993), samarbetsgruppen i landskapet Lappland (lagen om utveckling av regionerna 1651/2009), den delegation som behandlar fiskerihushållningsfrågor i ankytning till fiskevattnen (lagen om fiske 1212/1997), direktionen för Sameområdets utbildningscentral (lagen om Sameområdets utbildningscentral 252/2010) och delegationen för minoritetsärenden (statsrådets förordning om minoritetsombudsmannen 687/2001).

I internationella sammanhang kan sametingets företrädare delta i de sammanträden som hålls av FN:s permanenta forum för urfolksfrågor samt FN:s råd för mänskliga rättigheter och de mekanismer som är underställda det. Sametinget har dock inte självständig yttranderätt i FN. I praktiken kan sametinget yttra sig endast med stöd av yttranderätt som har beviljats Finlands regering eller via en instans som är ackrediterad i FN-systemet, såsom samerådet (Saami Council). I Barentsrådets arbetsgrupp för urfolk representeras Finlands samer av sametinget.

Berättelse

Enligt 7 § ska sametinget för utarbetandet av regeringens berättelse årligen för statsrådet utarbeta en berättelse över betydelsefulla händelser i utvecklingen av de frågor som särskilt angår samerna. Avsikten är att det i berättelsen ska fästas uppmärksamhet vid hur de av riksdagen och dess specialutskott hemställda förutsedda ärendena har förverkligats (RP 248/1994 rd).

Fördelningen av anslag

Enligt 8 § beslutar sametinget om fördelningen av de medel som anvisats för samernas gemensamma bruk. Anslagen beviljas för ett särskilt ändamål, såsom undervisningsväsende eller social- och hälsovårdstjänster. I statsbudgeten har det sedan 2002 ingått ett särskilt anslag för produktion av social- och hälsovårdstjänster på samiska. Enligt budgeten får anslaget användas till att betala understöd via sametinget till kommunerna och tjänsteproducenterna inom samernas hembygdsområde för att trygga social- och hälsovårdstjänster på de samiska språk som talas i Finland. Regionförvaltningsverket i Lappland är statsbidragsmyndighet. Sametinget delar ut understödet till kommunerna i enlighet med de avtal som har ingåtts med dem och fastställts av Regionförvaltningsverket i Lappland. Avtalen ingås årligen mellan sametinget och kommunerna i samernas hembygdsområde.

Förhandlingsplikt

I 9 § i sametingslagen finns en bestämmelse om myndigheternas skyldighet att förhandla med sametinget i vissa frågor. Enligt bestämmelsen ska myndigheterna förhandla med sametinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder, som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som ett urfolk och som på samernas hembygdsområde gäller 1) samhällsplanering, 2) skötsel, användning, arrendering och överlåtelse av statens mark, skyddsområden och ödemarksområden, 3) letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral samt guldvaskning som sker på statens mark- och vattenområden, 4) ändring i lagstiftningen eller förvaltningen angående näringar som hör till samisk kultur, 5) utveckling av undervisningen på samiska eller i samiska språket och av social- och hälsovårdstjänsterna, samt 6) annat motsvarande ärende som har inverkan på samernas språk, kultur eller deras ställning som urfolk. Enligt 2 mom. ska sametinget beredas tillfälle att bli hört och förhandla om saken. Om sametinget inte utnyttjar tillfället hindrar detta inte myndigheten att fortsätta behandlingen av ärendet.

Enligt den ståndpunkt som grundlagsutskottet uttryckte i samband med stiftandet av lagen kan förhandlingsplikten inte innebära ett mer omfattande procedurskydd än t.ex. en parts rätt att bli hörd i sin egen sak enligt lagen om förvaltningsförfarande (numera: förvaltningslagen). Förhandlingspliktens juridiska verkningar begränsas därigenom till att myndigheterna i de frågor som avses i paragrafen ska bereda sametinget tillfälle att bli hört och möjlighet att förhandla om en anhängig fråga. Vad gäller hörande bör sametinget beredas tillfälle att framföra sin uppfattning t.ex. skriftligt om något förslag som kunde inverka på samernas ställning. Förhandlingsmöjligheten betyder direkta kontakter med myndigheternas representanter. För att myndigheternas förhandlingsplikt ska bli fullgjord enligt kriterierna för god förvaltningssed bör myndigheterna se till att sametinget får tillräckligt med tid att sätta sig in i förhandlingsfrågan och att förhandlingssituationen även i övrigt är skälig för samernas representativa organ. Om sametinget å andra sidan inte utnyttjar ett erbjudet tillfälle till förhandlingar kan det inte bli ett slutligt hinder för att myndigheten går vidare i saken till och med till den punkt där myndigheten ska fatta sitt eget beslut (GrUB 17/1994). Grundlagsutskottet har i olika sammanhang fört fram att när det är fråga om en proposition som har ett nära samband med samernas språk och kultur är det på sin plats att säkerställa att sametinget är representerat i lagberedningen ända från början (GrUU 21/2007 rd och GrUU 40/2009 rd).

Att de förhandlingar som avses i 9 § i sametingslagen förs är en juridisk förutsättning i de förvaltningsärenden som avses i paragrafen (HFD 11.3.2003, liggare 516).

Förhandlingar förs genom olika förfaringsätt. Sametinget ger skriftliga utlåtanden, blir hört vid beredning av ärenden eller deltar i beredningsarbetet för ett ärende t.ex. i en arbetsgrupp. Sametinget hörs ofta genom remissförfarande. Också egentliga förhandlingar ordnas i form av sammanträden. Praxis varierar också när det gäller de former som iakttas vid förhandlingarna. I allmänhet förs ett protokoll över förhandlingarna.

En bestämmelse om förhandlingsplikt ingår också i lagen om strukturstöd för renhushåll-

ning och naturnärings. Enligt den ska närings-, trafik- och miljöcentralen förhandla med sametinget om de principer som utöver lagen och de bestämmelser som utfärdats med stöd av den ska iakttas vid beslut om vilka objekt som ska stödas. Ikraftträdandet av lagen i fråga är bundet till ikraftträdandet av EU:s lagstiftning om strukturstöd, och lagen har ännu inte trätt i kraft.

Med stöd av specialbestämmelser i lag ska man i vissa ärenden höra sametinget eller begära utlåtande av det. Vattenlagen (587/2011), lagen om Rundradion Ab (1380/1993), lagen om skyddande av byggnadsarvet (498/2010) samt statsrådets förordning om stöd för tidningspressen (389/2008) och statsrådets förordning om finansieringsstöd för renhushållning och naturnärings (175/2001) innehåller sådana bestämmelser. I skogslagen finns en hänvisning till 9 § i sametingslagen. Enligt gruvlagen (621/2011) ska tillståndsmyndigheten inom samernas hembygdsområde i samarbete med bl.a. sametinget utreda vilka konsekvenser en verksamhet har för samernas rätt som urfolk att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur, och överväga vilka åtgärder som behövs för att minska och förebygga olägenheterna.

Akwé: Kon-anvisningarna (Miljöförvaltningens anvisningar 1/2011, endast på finska) är en del av genomförandet av FN:s konvention om biologisk mångfald (biodiversitetskonventionen, FördrS 78/1994), som förpliktar avtalsparterna att skydda kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungsbefolkningar som är relevanta för den biologiska mångfalden. I Finland gäller Akwé: Kon-anvisningarna samerna. Avsikten är att anvisningarna ska användas inom samernas hembygdsområde vid bedömningen av de kulturella, miljömässiga och sociala konsekvenserna av sådana projekt och planer som kan inverka på samernas kultur, näringar och kulturella arv. Forststyrelsen tillämpar anvisningarna i sin planering av markanvändning inom samernas hembygdsområde.

Enligt 37 § 2 mom. i riksdagens arbetsordning ska ett riksdagsutskott när det behandlar ett lagförslag eller något annat ärende som särskilt gäller samerna bereda företrädare för samerna tillfälle att bli hörda, om särskilda skäl inte ger anledning till något annat.

Val till sametinget

Valet till sameting är ett direkt personval, där de röstberättigade röstar direkt på enskilda kandidater. Sametingets ledamöter och ersättare väljs bland samerna genom val som grundar sig på allmän rösträtt. Bestämmelser om valet finns i 4 kap. (19–40 c §) i sameTINGSlagen.

Till sametinget hör enligt 10 § 21 ledamöter och fyra ersättare som väljs för fyra kalenderår i sänder. Sametinget ska ha minst tre ledamöter och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Syftet med bestämmelsen är att framhäva betydelsen av samernas hembygdsområde och dess olika delar. Enligt grundlagsutskottets ståndpunkt bör det med hänsyn till detta viktiga mål förutsättas i lagen att åtminstone hälften av ledamöterna i sametinget kommer från de kommuner som ligger inom samernas hembygdsområde (GrUB 17/1994 rd).

Val till sametinget förrättas vart fjärde år (19 §) och för valet utgör hela landet en valkrets (20 §). Rösträtt vid val till sametinget har varje same oberoende av boningsort, om han senast på valförrättningens sista dag har fyllt 18 år och är finsk medborgare eller om han som utländsk medborgare har haft i lagen om hemkommun (201/1994) avsedd hemkommun i Finland vid den tidpunkt då begäran om upptagande i vallängden senast ska framföras (21 §). Valbar vid valet till sameting är varje röstberättigad som har samtyckt till att vara kandidat och som inte är omyndig (22 §). Inledandet av valet ska kungöras offentligt (22 a §).

Valet anordnas av en valnämnd. Till valnämnden hör en ordförande och fyra andra ledamöter, som var och en har en personlig ersättare. I nämnden ska finnas en ledamot och ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Valnämnden har rätt att anställa en sekreterare och med tillstånd av justitieministeriet annan behövlig personal (20 §). I praktiken tillsätts valnämnden det år som föregår valåret endast för den tid som behövs för förberedelse och anordnande av valet.

Valnämnden upprättar en vallängd med stöd av 23 § och behandlar begäran om upptagande i vallängden och anmälningar om av-

förande ur den i enlighet med 23 a §. I vallängden ska på begäran tas upp samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden ska avföras ur den efter anmälan om att han inte längre önskar finnas upptagen i den, eller när han avlidit. Begäran och anmälan ska lämnas till valnämnden senast klockan 16 den 31 december året före valåret.

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt sameTINGSlagen.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

Enligt 24 § uppgör valnämnden för varje person som intagits i vallängden ett meddelande på kort av vilket framgår de uppgifter om den röstberättigade som intagits i vallängden, tiden då vallängden hålls framlagd, röstning vid valet samt valdagen och rätten enligt 31 a § att rösta på valdagen, om röstning på valdagen ordnas, samt valnämndens adress. Valnämnden ska i god tid innan vallängden läggs fram sända ett meddelande på kort till samtliga röstberättigade vars adress är känd. Ett beslut av valnämnden genom vilket den avslagit en begäran om upptagning i vallängden eller lämnat begäran utan prövning eller avslagit eller lämnat utan prövning en anmälan om att bli avförd ur vallängden, ska sändas till personen i fråga i god tid innan vallängden läggs fram.

Enligt 25 § ska valnämnden lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas. Vallängden ska vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar. Framläggandet av vallängden ska kungöras offentligt.

Var och en har rätt att enligt 25 a § ta del av vallängden och handlingar i anslutning till

upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behandlingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung ska vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter ur vallängden lämnas ut till den som behöver dem för att reda ut sin rösträtt. I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Kandidatuppställning

Enligt 27 § kan en kandidat i val till sametinget ställas upp av minst tre röstberättigade samer genom att dessa till valnämnden lämnar in en på behörigt sätt ifylld och undertecknad kandidatansökan före klockan 16 senast den 31 dagen innan valförrättningen inleds. De som ställt upp en kandidat bildar en valmansförening, som bland sig utser ett ombud och ett vice ombud. Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, ska valnämnden stryka hans namn ur dem alla. Valmansföreningens ombud ska ges tillfälle att komplettera eller rätta uppgifterna i ansökan senast klockan 16 den 27 dagen innan valförrättningen inleds.

Valnämnden uppräftar enligt 27 a § en kandidatförteckning över valbara kandidater senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Kandidatförteckningen ska ha en övergripande rubrik, som specificerar valet, och en förteckning över kandidaterna i numerordning med 2 som första nummer. Kandidaternas ordningsföljd i förteckningen bestäms genom lottning utförd av valnämnden.

För varje kandidat antecknas i förteckningen nummer, namn och titel, yrke eller befattning med användning av högst två uttryck, samt hemkommun. Vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller en förkortning av förnamnet. Kandidatförteckningen ska offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet.

Valförrättningen

Enligt 28 § förrättas val till sametinget under en period om fyra veckor som börjar på måndagen den första hela veckan i september. Valet förrättas med anlitan av posten, men kan därutöver inom samernas hembygdsområde ordnas i form av röstning på valdagen, om valnämnden så beslutar. Valet ska kungöras offentligt. Sametingslagen innehåller bestämmelser om röstning med anlitan av posten (30 §), röstning genom returering av valhandlingarna till valnämndens byrå eller ett annat verksamhetsställe som valnämnden anvisat (31 §), röstning på valdagen (31 a §, 31 b §, 31 f–31 h §) samt röstning på vårdanstalt och i hemmet (32 §).

Fastställande av valresultatet

Valet till sametinget är ett majoritetsval. Enligt 38 § blir de 21 personer som vid valet har fått det största antalet röster valda till ledamöter i sametinget, förutsatt att bland dessa finns minst tre kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Om det inte finns tre kandidater från någon av dessa kommuner blir de tre kandidater valda från dessa kommuner som erhållit det största antalet röster. Till ersättare väljs den kandidat som efter de kandidater som invalts från varje kommun inom samernas hembygdsområde erhållit det största antalet röster. Är rösttalen lika stora avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

Enligt 39 § ska valnämnden den tredje dagen efter att rösträkningen påbörjats fastställa valresultatet vid ett sammanträde som börjar klockan 18. Valresultatet ska omedelbart meddelas justitieministeriet för förordnande av sametingets ledamöter och ersättare för följande mandatperiod.

Sametingets organ och verksamhet

Sametingets högsta representationsorgan och organ för beslutsfattande är sametingets sammanträde, för vilket sametingets styrelse bereder ärendena. Den verkställer också de beslut som sametingets sammanträde fattar. Sametinget (sametingets sammanträde) väljer inom sig en ordförande och två vice ordförande (11 §) samt en styrelse med en ordförande, två vice ordförande och övriga ledamöter (13 §). Styrelseledamöterna har inga ersättare.

Sametingets ordförande innehar sitt uppdrag som huvudsyssla (11 §). Enligt 5 § i sametingets arbetsordning väljer sametingets sammanträde sametingets ordförande och vice ordförande till motsvarande uppgifter i styrelsen.

Sametinget beslutar när sametingets sammanträde ska hållas (12 §). Ett sammanträde ska också sammankallas om ordföranden eller styrelsen anser att det behövs eller en tredjedel av ledamöterna begär det.

Enligt 14 § ska sametinget tillsätta en valnämnd för anordnandet av val till sameting. Tinget kan också tillsätta andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi. Sametinget har med stöd av sin arbetsordning en närings- och rättsnämnd, en utbildnings- och läromedelsnämnd, en kulturnämnd, en social- och hälsovårdsnämnd samt ett samiskt språkråd och ett ungdomsråd. Sametinget utser nämndernas och rådens ledamöter. Nämnderna och råden är underställda sametingets styrelse och bereder ärenden som hör till det egna verksamhetsområdet samt beslutar om fördelningen och användningen av medel som hör till det egna området.

I sametingets arbetsordning föreskrivs det också om det samarbetsorgan för samernas utbildningsärenden som finns i anslutning till sametinget. Sametinget tillsätter samarbetsorganet och utser två ledamöter till det, undervisningsministeriet och [Lapplands länsstyrelse] utser en ledamot var och kommunerna inom samernas hembygdsområde en ledamot var. Sametingets utbildningssekreterare är samarbetsorganets sekreterare och föredragande.

Vid Norra Finlands kompetenscentrum inom det sociala området, som verkar med stöd av lagen (1230/2001) och förordningen (1411/2001) om kompetenscentrumsverksamhet inom det sociala området, har det inrättats en särskild sameenhet. Enheten finns i anslutning till sametinget och den som arbetar vid enheten är anställd av sametinget. I sametingets arbetsordning föreskrivs det om sameenhetens uppgifter.

Delegering

Enligt 15 § i sametingslagen kan sametingets styrelse och övriga organ utöva tingets beslutanderätt så som stadgas i sametingslagen eller bestäms i arbetsordningen för sametinget. Enligt det förberedande arbetet till bestämelsen blir en sådan delegering aktuell främst i brådskande fall, och då det är svårt eller omöjligt att sammankalla ett sammanträde i tinget (RP 248/1994 rd). Enligt 2 mom. får beslutanderätt dock inte delegeras, när det är fråga om sametingets berättelse (7 §), en ledamot eller ersättare i sametinget som förlorar valbarheten (10 § 3 mom.), val av ordförande (11 §), sammankallande av sammanträden (12 §), val av sametingets styrelse (13 §) eller tillsättande av valnämnd och övriga organ (14 §) eller ett ärende som gäller räkenskapsperiod och bokslut, revisorer och behandling av revisionsberättelsen (18 b, 18 c och 18 j §).

Byråer och personal

Enligt 16 § har sametinget byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare stadgas i förordning. För närvarande har sametinget en allmän byrå, en utbildnings- och läromedelsbyrå samt en byrå för samiska språket. Den sistnämnda grundar sig på 26 § i samiska språklagen (1086/2003). Närmare bestämmelser om byrån för samiska språket finns i förordningen om sametinget.

På sametingets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande tillämpas vad som föreskrivs och bestäms om statens tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande. Angående personalens anställningsvillkor gäller vad

som föreskrivs, bestäms eller överenskoms om statens anställningsvillkor.

Bokföring och revision

Enligt 18 a § gäller i fråga om sametingets bokföring och bokslut utöver det som föreskrivs i sametingslagen i tillämpliga delar bokföringslagen (655/1973). I 18 b–18 j § i sametingslagen föreskrivs det om räkenskapsperiod och bokslut, val av revisorer, revisorernas behörighet, oberoende och jäv, förrättande av revision, revisorernas rätt att få uppgifter, revisionsberättelsens innehåll och behandlingen av den vid sametinget samt insändande av handlingar till justitieministeriet.

Sökande av ändring

I ett beslut av sametingets styrelse och nämnd samt ett annat organ som tillsatts av tinget kan ändring enligt 41 § sökas genom besvär hos sametinget, om inte något annat stadgas i sametingslagen eller i någon annan lag. I ett beslut av sametinget får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Enligt paragrafen ska lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/1950) iakttas vid ändringssökande. Den lag som det hänvisas till i paragrafen har upphävts och ersatts av förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Sametingslagen innehåller flera särskilda bestämmelser om ändringssökande som ska tillämpas i stället för huvudregeln i 41 §.

Bestämmelser om sökande av ändring i ett ärende som gäller anteckning i vallängden finns i lagens 26 §. Enligt den paragrafen kan den som anser att han obehörigen har utelämnats ur vallängden eller att en anteckning om honom i vallängden är felaktig skriftligen yrka rättelse hos valnämnden inom 14 dagar från det att tiden för framläggande av vallängden löpte ut. Valnämnden ska avgöra ärendet i brådskande ordning. Den som är missnöjd med valnämndens beslut kan föra sitt rättelseyrkande till sametingets styrelse för avgörande inom 14 dagar från det han delgetts beslutet. Styrelsen ska avgöra ärendet i brådskande ordning. Enligt 26 b § får besvär över styrelsens beslut anföras av en

part hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från den dag då parten delgetts beslutet.

I 26 a § föreskrivs det om självrettelse. Om valnämnden anser att en person orättmätigt har utelämnats ur vallängden eller orättmätigt upptagits i den eller att en anteckning om honom i vallängden är felaktig, har valnämnden enligt paragrafen på tjänstens vägnar rätt att införa personen i fråga i vallängden eller avföra honom ur den eller rätta den felaktiga anteckningen. Ändringarna ska göras senast två månader innan valförrättningen inleds. Enligt 26 b § får besvär över valnämndens beslut anföras av en part hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från den dag då parten delgetts beslutet.

Bestämmelser om ändringssökande i fråga om valförrättningen och valresultatet finns i 40 §. Enligt paragrafen får en röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen står i strid med lag framställa ett rättelseyrkande hos sametingets styrelse inom 14 dagar från det att valnämnden fastställde valresultatet. Sametingets styrelse ska behandla rättelseyrkandet i brådskande ordning och senast före utgången av valåret. I ett beslut av sametingets styrelse får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från det att styrelsens beslut har delgetts den berörda personen. Enligt 27 a § 3 mom. får ändring inte sökas särskilt i valnämndens beslut om kandidatförteckning. Ändring i ett sådant beslut får sökas i enlighet med 40 § efter att valnämnden har fastställt valresultatet.

Ändring i ett beslut av sametinget om fördelningen av de medel som anvisats för samernas gemensamma bruk får enligt 8 § 2 mom. inte sökas genom besvär. Besvärsförbudet är motiverat. Det är fråga om gemensamma medel som fördelas efter annan än rättslig prövning (RP 248/1994 rd).

Närmare stadganden och bestämmelser

Enligt 43 § utfärdas närmare stadganden om verkställandet av sametingslagen genom förordning. Utöver detta allmänna verkställighetsbemyndigande innehåller lagen också

mer detaljerade bemyndiganden att utfärda förordning. Enligt 16 § 1 mom. har sametinget byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare stadgas i förordning. Enligt 4 § publiceras en karta över samernas hembygdsområde i en förordning eller en bilaga till den.

Den reglering som avses i bemyndigandena finns i förordningen om sametinget (1727/1995), som delvis har utfärdats med stöd av lagen om användning av samiska hos myndigheter (516/1991). I förordningen föreskrivs det om sametingets byråer, uppgifterna för byrån för samiska språket, sametingets personal och personalens behörighetsvillkor samt undertecknande av sametingets handlingar. Som bilaga till förordningen har det publicerats en karta där gränserna för samernas hembygdsområde finns utmärkta.

Enligt 40 c § kan genom förordning av justitieministeriet utfärdas närmare bestämmelser om 1) kungörelser i samband med val, 2) ansökningar om upptagande i vallängden och avförande ur vallängden samt utredningar som skall medfölja ansökan, 3) framläggning av vallängden, 4) publicering och framläggning av kandidatförteckningen, 5) röstsedlarna, samt 6) förvaringen av valhandlingar. Med stöd av bemyndigandet har justitieministeriets förordning om förfarandet vid val till sametinget (160/2003) utfärdats.

I enlighet med 5 § 3 mom. i lagen fastställer sametinget en arbetsordning för sin verksamhet. Den arbetsordning som sametinget har godkänt innehåller föreskrifter om sametingets organ och deras uppgifter, sametingets sekretariat, det förfarande som ska iakttas vid behandling av ärenden i tinget, användningen av samernas kulturanslag och samarbetsorganet för samernas utbildningsärenden.

2.2 Den internationella utvecklingen samt lagstiftningen i utlandet

Den internationella utvecklingen

Allmänt

Den internationella rätten i fråga om urfolk har utvecklats efter att sametingslagen trädde i kraft.

Finland har ratificerat den europeiska stadgan om landsdels- eller minoritetsspråk (FördrS 23/1998) och i samband med ratificeringen definierat samiskan som ett minoritetsspråk. Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter (FördrS 1 och 2/1998) tillämpas på samerna som urfolk och nationell minoritet. Båda fördragen har en egen, oberoende expertkommitté, som övervakar genomförandet av fördragen och gör landsbesök. I det sistnämnda fördraget kallas den för en rådgivande kommitté som bistår ministerkommittén. Europarådets ministerkommitté ger en stat rekommendationer om genomförandet av fördragen.

FN:s deklaration om urfolks rättigheter (A/RES/61/295) antogs av FN:s generalförsamling i september 2007. Finland röstade för antagandet av deklarationen. Deklarationen är inte juridiskt bindande, och inga nya rättigheter skapas genom den. Den återspeglar dock hur den internationella rätten i fråga om urfolk har utvecklats samt hur staterna har förbundit sig att främja, respektera och tillgodose urfolkens rättigheter.

Enligt artikel 8 j i biodiversitetskonventionen ska varje fördragsslutande part, så vitt möjligt och om så är lämpligt, med förbehåll för sin nationella lagstiftning respektera, bevara och bibehålla kunskaper, innovationer och sedvänjor hos ursprungsbefolkningar och lokalsamhällen med traditionella livssätt som är relevanta för bevarande och hållbart nyttjande av biologisk mångfald, och främja en bredare tillämpning av dessa, med godkännande och deltagande av dem som besitter sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor, samt främja rättvis fördelning av den nytta som uppkommer vid utnyttjandet av sådana kunskaper, innovationer och sedvänjor. Partskonferensen för FN:s biodiversitetskonvention godkände år 2004 de frivilliga

Akwé:Kon-anvisningarna som en del av genomförandet av konventionen.

Den människorättskommitté (Human Rights Committee) som övervakar genomförandet av FN:s internationella konvention om medborgerliga och politiska rättigheter (MP-konventionen, FördrS 7–8/1976) har skapat tillämpningspraxis i fråga om urfolkens rättigheter genom att tolka artikel 27 i konventionen. Sedan 1990-talet har människorättskommittén behandlat fem individuella klagomål som har gällt Finland. I klagomålen har samiska renskötare klagat över att skogsavverkning, byggande av skogsvägar och/eller stenbrytning hindrar deras renskötsel. Renskötseln hör som en del av samernas traditionella kultur till artikelns tillämpningsområde. I dessa fall har det inte ansetts att det har brutits mot artikel 27 i MP-konventionen.

Människorättskommitténs tolkning av artikel 27 kan summeras i följande tre huvudpunkter: 1. Förhandlingsplikt. De statliga myndigheterna ska förhandla med samerna om sina planer, som vid behov ska anpassas till kraven i artikel 27. 2. Helhetsbetonat prövning. Staten ska på ett helhetsbetonat sätt beakta olika myndigheters verksamhet som sker samtidigt på ett renskötselområde. Verkningarna av åtgärder som tidigare har skett i området ska tas kumulativt i beaktande när det bedöms hur ett aktuellt projekt kommer att inverka på samernas möjligheter att utöva sin kultur. 3. Konsekvensbedömning. Staten ska väga en planerad verksamhets goda och dåliga sidor mot varandra. Å ena sidan ska man beakta konsekvenserna för renskötseln och å andra sidan t.ex. sysselsättningsfrågor och jämställdhet. Således inkräktar t.ex. skogsavverkningar inte i sig på samernas rättigheter, utan staten kan bl.a. beakta sysselsättningsaspekten så länge som samernas rättigheter samtidigt respekteras i samband med verksamheten.

Specialrapportören vid FN i fråga om situationen för urfolkens mänskliga och grundläggande rättigheter, James Anaya, besökte Finland 2010. I den rapport som han 2011 lämnade till FN:s råd för mänskliga rättigheter om samernas ställning i Norge, Sverige och Finland rekommenderade han att de nordiska länderna fortsätter och ökar sina ansträngningar för att tillgodose de samiska

folkens självbestämmanderätt och ge dem ännu bättre påverkningsmöjligheter i beslutsfattande som rör dem.

FN:s rasdiskrimineringskommitté konstaterade i de rekommendationer som den gav Finland 2012 att den är bekymrad över att sametinget fortfarande har mycket begränsad självständig beslutanderätt i ärenden som hör till den kulturella autonomi. Kommittén rekommenderar att Finland utvecklar sametingets beslutanderätt i fråga om användningen av de landområden som samerna bebor och deras naturresurser i samband med att sametingslagen revideras. Kommittén rekommenderar också att Finland vidtar åtgärder för att trygga den samiska renskötseln.

Internationella arbetsorganisationen (ILO) antog 1989 konvention nr 169 om ursprungsfolk och stamfolk i självstyrande länder (ILO:s konvention nr 169). Det huvudsakliga syftet med konventionen är att bevara ursprungs- och stamfolkens levnadssätt och koppla sådana folk till det nationella beslutsfattandet om frågor som gäller dem. Finland har hittills inte ratificerat konventionen.

Till fördraget om Finlands anslutning till Europeiska unionen (anslutningsfördraget, FördrS 103/1994) hör protokoll 3 om det samiska folket, med stöd av vilket Europeiska unionens rätt inte hindrar Finland att bibehålla eller genomföra specialåtgärder som bevarar och utvecklar samernas språkliga eller kulturella rättigheter. Enligt protokollet är den samiska kulturen och samernas försörjning beroende av primära förvärvskällor som renskötsel i traditionella områden för samisk bosättning. Enligt artikel 1 i protokollet kan det samiska folket ges ensamrätt till renskötsel inom traditionella samiska områden. Enligt artikel 2 i protokollet kan protokollet utvidgas så att det tar hänsyn till en fortsatt utveckling av sådana exklusiva rättigheter för samerna som är knutna till deras traditionella näringar. Rådet kan, på förslag från kommissionen och efter att ha hört Europaparlamentet och Regionkommittén, enhälligt besluta om nödvändiga ändringar av protokollet.

Dessutom står det i artikel 22 i Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, som enligt artikel 6.1 första stycket i Fördraget om Europeiska unionen har "samma rättsliga värde som fördragen", att unio-

nen ska respektera den kulturella, religiösa och språkliga mångfalden. Också i artikel 3.3 i Fördraget om Europeiska unionen föreskrivs det om respekterande av kulturell och språklig mångfald. Artiklarna kan också inverka på samernas rätt att som urfolk bevara och utveckla sitt eget språk och sin egen kultur.

Definitionen av same

FN:s rasdiskrimineringskommitté har 2003 och 2009 upprepat den rekommendation som den gav redan 1990 att Finland vid tillämpningen av 3 § i sametingslagen bör lägga större vikt vid hur en person själv identifierar sig. År 2012 lyfte kommittén också fram betydelsen av samernas gruppgodkännande. Enligt kommitténs rekommendation bör det fästas behövlig vikt vid samernas självbestämmanderätt och deras rätt att bestämma över sitt eget medlemskap och deras rätt att inte tvångsinlemmas när det definieras vem som har rösträtt vid val till sametinget.

Expertkommittén för Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter uttalade 2001 som sin ståndpunkt att definitionsfrågan bör prioriteras och att det i den genom tillbörligt hörande av samerna bör strävas efter att få till stånd en lösning som främjar samernas möjlighet att bevara och utveckla sin kultur och bevara de väsentliga beståndsdelarna i sin identitet. År 2006 gav kommittén uppmaningen att frågan bör fortsätta behandlas tillsammans med sametinget samtidigt som man kommer ihåg att sametinget har sagt att det kommer att förespråka en definition som i högre grad än tidigare bygger på språkliga grunder. I samband med detta gav kommittén också uppmaningen att man bör överväga om det är tillfredsställande att vissa av definitionens nyckelfrågor enbart är beroende av ett domstolsavgörande. Kommittén återkom till denna fråga 2010 och gav rådet att man bör fundera över om rättssäkerheten möjligen äventyras på grund av en definition som enbart grundar sig på domstolsavgörande.

I den förklarande promemorian till Europarådets ramkonvention för skydd av nationella minoriteter står det att en person som hör till en nationell minoritet har rätt att fritt välja

om han eller hon behandlas som tillhörande minoriteten eller ej, men det preciseras att detta inte ska förstås som att personen har rätt att godtyckligt välja om han eller hon hör till en minoritet, utan personens subjektiva val hör oskiljaktigt samman med objektiva kriterier som är relevanta för personens identitet (artikel 3).

Enligt artikel 8.1 i FN:s deklaration om urfolkens rättigheter har urfolk och urfolksindivider rätt att inte underkastas tvångsassimilering eller utplåning av sin kultur. Enligt artikel 9 i deklarationen har urfolk och urfolksindivider rätt att tillhöra ett urfolkssamhälle eller en urfolksnation i enlighet med traditionerna och sedvänjorna i urfolkssamhället eller urfolksnationen i fråga. Ingen diskriminering av något slag får resultera från utövandet av denna rätt. Enligt artikel 33 har urfolken rätt att bestämma sin egen identitet och tillhörighet i enlighet med sina sedvänjor och traditioner samt rätt att enligt sina egna förfaranden bestämma formerna för sina institutioner och vilka som får tillhöra dem.

Förhandlingsplikt

När Europarådets ministerkommitté 2012 tog ställning till genomförandet av ramkonventionen för skydd av nationella minoriteter fäste den uppmärksamhet vid brister som förekommit vid förhandlingsförfarandet i Finland. Också FN:s specialrapportör om situationen för urfolks mänskliga och grundläggande rättigheter James Anaya pekade på att det finns brister i förhandlingsförfarandena och behov av att utveckla dem när han 2011 rapporterade till rådet för mänskliga rättigheter om samernas ställning i Norge, Sverige och Finland.

Förhandlingsplikten ingår antingen uttryckligen eller indirekt i följande artiklar i deklarationen om urfolks rättigheter: artikel 18 (deltagande i beslutsfattande), artikel 19 (krav på förhandsmedgivande för åtgärder som kan ha konsekvenser för urfolk), artikel 23 (deltagande i beslutsfattande om program), artikel 30.2 (användning av urfolks områden för militär verksamhet), artikel 32.2 (förhandsmedgivande för projekt som inverkar på urfolks land, områden eller naturresurser), artikel 36.2 (åtgärder genom vilka grän-

söverskridande kontakter underlättas) och artikel 38 (åtgärder för uppnående av deklARATIONENS mål).

ILO:s konvention nr 169 förutsätter att förhandlingar förs med urfolken när ärenden som gäller dem behandlas. Enligt artikel 6 i konventionen ska regeringarna på tillbörligt sätt förhandla med urfolken och särskilt med deras representationsorgan när man överväger lagstiftningsåtgärder och förvaltningsåtgärder som kan ha en direkt inverkan på dessa folk. Förhandlingarna ska föras med uppriktiga avsikter och med beaktande av omständigheterna på ett ändamålsenligt sätt med strävan efter samförstånd eller godkännande av de föreslagna åtgärderna.

Också artikel 15.2 (inledande av undersöknings- eller utvinningsprogram på ett landområde eller beviljande av tillstånd för sådana), artikel 17.2 (kapacitet att överlåta urfolkssamhällets landområden eller överföra rättigheter som gäller dem till utomstående), artikel 22.3 (organisering och bedrivande av specialutbildningsprogram) och artikel 28.1 (åtgärder för att se till att barn som hör till ett urfolk lär sig att läsa och skriva sitt modersmål) förutsätter att det förs förhandlingar om dessa i konventionsbestämmelserna avsedda ärenden. Dessutom kan artikel 2, 4, 7 och 16 medföra skyldighet att förhandla.

Enligt ILO:s expertkommittés tolkningsrekommendation (ILO CEACR General Observation, Indigenous and Tribal Peoples, Document No iloex 052011GENS20) gäller förhandlingsskyldigheten myndigheterna. Förhandlingarna ska vara ett regelbundet förfarande, där ärendet behandlas genomgående och med uppriktiga avsikter. De ska vara en äkta dialog som bygger på åsiktsutbyte och förståelse mellan myndigheterna och urfolken samt ömsesidig respekt dem emellan och genom vilken man ärligt och uppriktigt försöker uppnå samförstånd. För att förhandlingsskyldigheten ska fullgöras ska det på nationell nivå etableras ändamålsenliga förfaranden som motsvarar rådande omständigheter. I ärenden som gäller lagstiftningsåtgärder och förvaltningsåtgärder ska förhandlingar föras med de institutioner som företräder urfolken. Syftet med förhandlingarna ska vara att uppnå samförstånd eller att få urfolkets godkännande. Förhandlingsskyldigheten in-

nebär dock inte att urfolket har vetorätt avseende slutresultatet av förhandlingarna. Att få till stånd gemensamt överenskomna lösningar är dock en av de väsentligaste aspekterna av dialogen.

Samförståndet och godkännandet grundar sig på principen om Free, Prior and Informed Consent, som det har hänvisats till också i samband med FN:s deklARATION om urfolks rättigheter. Enligt principen får ett urfolk inte utsättas för påtryckningar eller manipulering i samband med beslutsfattande. Deltagandet ska ske i god tid i de skeden som föregår beslutsfattandet. Ett ursprungsfolk ska ges behövlig, heltäckande information om det aktuella ärendet och dess konsekvenser. Ärendet ska diskuteras vid en uppriktig och jämlik förhandling, som kännetecknas av ömsesidig respekt och jämlikt deltagande. Förhandlingarna ska föras i ett sådant skede av beredningen att det finns en reell påverkningsmöjlighet.

Till biodiversitetskonventionen hör ett protokoll, Nagoyaprotokollet, som gäller tillträdet och tillgången till genetiska resurser och rättvis och jämlik fördelning av den nytta som fås av utnyttjandet av dem. Protokollet förutsätter att staten vidtar behövliga åtgärder för att säkerställa urfolkens och lokalsamhälle- nas möjligheter att delta i processen och ge sitt medgivande när det är fråga om genetiska resurser som de besitter eller traditionell kunskap om dessa resurser. Europeiska unionen, Finland och flera andra av EU:s medlemsstater undertecknade Nagoyaprotokollet den 23 juni 2011.

Det utkast till nordisk samekonvention som en expertgrupp utarbetade 2005 innehåller också en artikel om förhandlingsskyldighet. Enligt den ska ärenden som rör samiska intressen föreläggas sametingen innan beslut fattas av offentlig myndighet. Dessa förhandlingar ska ske vid en tillräckligt tidig tidpunkt för att sametingen ska kunna påverka handläggning och resultat. Staterna ska inte utan tillbörligt samtycke från sametingen vidta sådana åtgärder eller tillåta sådana åtgärder som på ett betydande sätt kan skada de grundläggande livsvillkoren för samernas kultur, näringar eller samhällsliv. De egentliga konventionsförhandlingarna inleddes 2011 och för dem har reserverats fem år.

Lagstiftningen i utlandet

Sverige

I 1 kap. 2 § 6 mom. i Sveriges regeringsform nämns samerna som folk. Enligt bestämmelsen ska samiska folkets och etniska, språkliga och religiösa minoriteters möjligheter att behålla och utveckla ett eget kultur- och samfundsliv främjas. Denna bestämmelse togs med i regeringsformen 2010.

Sveriges samesamfundslag är från 1992 (samesamfundslag 1992:1433). Där föreskrivs det om samesamfundets uppgifter, sammansättning, styrelse och nämnder samt handläggning av ärenden. I lagen föreskrivs det också om val till samesamfundet. Lagen innehåller också en definition av same. I lagen finns inga bestämmelser om hörande av samesamfundet eller om förhandlingskyldighet.

Samesamfundet i Sverige har till uppgift att verka för en levande samisk kultur och ta initiativ till verksamheter och föreslå åtgärder som främjar denna kultur. Till samesamfundets uppgifter hör särskilt att besluta om fördelningen av statens bidrag till förmån för samerna, utse ledamöterna i Sameskolstyrelsen, fastställa mål för och leda det samiska språkarbetet, medverka i samhällsplaneringen och bevaka att samiska behov beaktas, däribland rennäringens intressen vid utnyttjande av mark och vatten, informera om samiska förhållanden, och utföra de övriga uppgifter som ankommer på samesamfundet enligt lag eller annan författning. Samesamfundet är en myndighet som är underställd Sveriges regering.

En bestämmelse om definitionen av en same finns i 1 kap. 2 § i Sveriges samesamfundslag. Enligt den avses med same den som anser sig vara same och 1) gör sannolikt att han eller hon har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller 2) gör sannolikt att någon av hans eller hennes föräldrar, far- eller morföräldrar har eller har haft samiska som språk i hemmet, eller 3) har en förälder som är eller har varit upptagen i röstlängd till Samesamfundet.

Enligt 3 kap. 5 a § i Sveriges samesamfundslag ska ett överklagande som gäller upptagning i vallängden riktas till länsstyrelsen, vars beslut i ärendet är slutgiltigt.

Norge

Enligt 108 § i Norges grundlag är de statliga myndigheterna skyldiga att se till att den samiska folkgruppen kan trygga och utveckla sitt språk, sin kultur och sitt samhällsliv. Bestämmelsen har tagits in i grundlagen 1988 och ändrats 2006 och 2014.

Norges samesamfund (Sameloven) är från 1987 (LOV 198706-12 nr 56). Enligt den hör till samesamfundets verksamhetsområde alla frågor som enligt samesamfundets uppfattning särskilt berör den samiska folkgruppen. Enligt lagen ska myndigheterna höra samesamfundet innan beslut fattas i frågor som hör till samesamfundets behörighet. Lagen innehåller också bestämmelser om det samiska språket och val till samesamfundet, inklusive en definition av same, samt en bestämmelse om den samiska flaggan.

Norge har inga bestämmelser i lag om förhandlingar som ska föras med samesamfundet. Där emot finns det ett förhandlingsavtal (konsultationsavtal), som undertecknades av den dåvarande samesamfundspresidenten och den minister som var ansvarig för samefrågor den 11 maj 2005, godkändes av samesamfundet den 1 juni 2005 och stadfästes genom kunglig resolution den 1 juli 2005.

Syftet med avtalet är att de statliga myndigheterna och samesamfundet ska uppnå samförstånd om lagprojekt och andra projekt som direkt kan påverka samiska intressen. Samesamfundet har också möjlighet att föra fram frågor som det önskar förhandla om. Avtalet ger inte samesamfundet vetorätt i frågor som berör samerna. Avtalet ger dock samesamfundet möjlighet att påverka och bli hört. Enligt avtalet ska meningsskiljaktigheter mellan myndigheterna och samesamfundet tas upp när ett ärende behandlas i regering och riksdag. I avtalet konstateras det vilka ärenden förhandlingsförfarandet tillämpas på, att myndigheterna är skyldiga att lämna ut information och att information ska kunna betraktas som konfidentiell.

Enligt avtalet ska förhandlingarna föras i god tro och med syfte att uppnå samförstånd. Förhandlingarna ska pågå tills parterna anser att det är möjligt att uppnå samförstånd. Förhandlingarna ska protokollföras. Man ska

försöka uppnå enighet om beställande av eventuella separata tilläggsutredningar. Om staten tänker höra också andra samiska aktörer, såsom lokala representanter, ska sametinget informeras om det, och samordningen av förhandlingsförfarandena ska diskuteras med sametinget.

Enligt avtalet träffar sametingspresidenten den minister som är ansvarig för samefrågor varje halvår, och sametinget träffar likaså varje halvår det ministerieöverskridande samarbetsorganet för samefrågor (interdepartementale samordningsutvalget för samiske saker). Det förs offentliga protokoll över mötena. Vid mötena behandlas principiella frågor och pågående förhandlingar.

Den norska bestämmelsen om definitionen av en same finns i 2 kap. 6 § i samelagen. Alla som anmäler att de uppfattar sig som same och som a) har samiska som hemspråk, eller b) har eller har haft en förälder, en mor- eller farförälder eller en mor- eller farförälders förälder med samiska som hemspråk, eller c) är barn till en person som är antecknad eller har varit antecknad i vallängden kan enligt den bestämmelsen kräva att bli upptagen i vallängden.

Enligt den norska lagstiftningen ska ett överklagande som gäller anteckning i vallängden riktas till sametinget (FOR 2008-12-19 nr 1480: Forskrift om valg til Sametinget § 76). Ett beslut av sametinget får överklagas hos en underrätt i enlighet med de allmänna bestämmelserna om överklagande. Enligt uppgift från de norska myndigheterna har det aldrig överklagats i ett ärende som gäller anteckning i vallängden.

2.3 Bedömning av nuläget

Definitionen av same

Sametingslagens definition av same kan anses problematisk framför allt till den del som det är fråga om efterkommande till personer som har antecknats som fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller upp- bords- och mantalslängderna. I dessa handlingar finns också antecknade sådana som inte var samer men som bodde i det som nu är samernas hembygdsområde, och en anteckning i dessa handlingar bevisar därmed

inte nödvändigtvis i sig att en person är av samisk släkt. Det är befogat att se över bestämmelsen om definitionen av same. I detta sammanhang bör det också fästas vikt vid betydelsen av samernas gruppgodkännande.

Sametingets allmänna behörighet och uppgifter

Sametinget har allmän behörighet att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk. Det är ändamålsenligt att se över sametingslagens bestämmelser om sametingets allmänna behörighet och uppgifter, så att sametinget uppgift att främja och utveckla samernas ställning som urfolk framgår av lagen.

Enligt den gällande lagen utarbetar sametinget årligen för statsrådet en berättelse för utarbetandet av regeringens berättelse. I detta syfte sänder sametinget sin berättelse till justitieministeriet, som fogar berättelsen som sådan till regeringens berättelse. Förfarandet bidrar inte till att ge samiska frågor mer synlighet i riksdagen. Det är motiverat att ändra bestämmelsen så att sametinget i fortsättningen sänder sin berättelse direkt till riksdagen.

Förhandlingsplikt

Den gällande bestämmelsen om myndigheternas skyldighet att förhandla med sametinget är geografiskt begränsad till att endast gälla i bestämmelsen nämnda åtgärder på samernas hembygdsområde. Sådana åtgärder som är planerade att utföras utanför samernas hembygdsområde, men vars effekter sträcker sig in på samernas hembygdsområde, omfattas därmed i nuläget inte av förhandlingsplikten. Förhandlingsplikten omfattar i nuläget inte heller sådana åtgärder vars effekter sträcker sig utanför hembygdsområdet, men som kan ha betydande inverkan på den samiska kulturen. Sådana kan i synnerhet vara åtgärder som gäller det samiska språket. Det är befogat att utvidga det område av åtgärder och ärenden som omfattas av förhandlingsplikten.

Den förhandlingsplikt som nu ingår i lagen kan enligt grundlagsutskottets ståndpunkt inte betyda ett mera omfattande procedur-

skydd än en parts rätt att bli hörd i sin egen sak i ett förvaltningsärende. Förhandlingspliktens juridiska verkningar begränsas därigenom till att myndigheterna måste bereda sametinget tillfälle att bli hört och möjlighet att förhandla om ärendet. Vad gäller hörande bör sametinget beredas tillfälle att framföra sin uppfattning t.ex. skriftligt om något förslag som kunde inverka på samernas ställning. Förhandlingsmöjligheten betyder direkta kontakter med myndigheternas representanter (GrUB 17/1994 rd).

Det har ofta ansetts tillräckligt att bereda en vanlig möjlighet att lämna ett utlåtande för att förhandlingsskyldigheten ska fullgöras. Förhandlingspliktens syfte, dvs. en äkta dialog mellan myndigheterna och sametinget, förverkligas dock inte enbart genom ett remissförfarande. Det är befogat att se över bestämmelserna för att de bättre ska motsvara den internationella utvecklingen, så att förhandlingarna med författningsgrund bildar en form att påverka myndigheternas beslutsfattande som är mer långtgående än ett vanligt remissförfarande.

Sametingets sammansättning

Enligt sametingslagen ska sametinget ha 21 ledamöter och fyra ersättare. Sedan lagen trädde i kraft har antalet röstberättigade samer ökat från ca 4 600 personer till ca 5 400 personer.

Sametinget ska enligt lagen ha minst tre ledamöter och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Syftet med bestämmelsen är att säkerställa att minst hälften av sametingets ledamöter väljs från hembygdsområdet. Vid sametingsvalet 2011 fördelade sig antalet röstberättigade samer som utnyttjande sin rösträtt i kommunerna inom hembygdsområdet på följande sätt:

Enontekis:	275
Enare:	1434
Sodankylä:	124
Utsjoki:	560

På basis av antalet röstberättigade vid 2011 års val hade de kommunvisa kvoterna relativt räknat varit följande: Enontekis 1, Enare 7,

Utsjoki 3 och Sodankylä 1 (sammanlagt 12 platser). Av de ledamöter som valdes in vid 2011 års val var alla utom en från hembygdsområdet. Efter att den ledamot som blev invald utanför hembygdsområdet avgick är alla ledamöter som är invalda för perioden 2011—2015 från hembygdsområdet.

Det är motiverat att se över bestämmelserna om sametingets sammansättning och kvoterna, så att de bättre än nu motsvarar antalet röstberättigade i varje kommun. Det är också befogat att reservera en egen kvot för de samer som bor utanför hembygdsområdet.

Sametingets organ och verksamhet

Ordföranden för sametingets sammanträde är i nuläget också ordförande för sametingets styrelse. Med tanke på klarheten i fråga om uppgiftsfördelningen och ansvarsförhållandena vore det motiverat att föreskriva att en och samma person inte samtidigt kan vara ordförande för både sametingets sammanträde och dess styrelse.

Deltagande i de sammanträden som hålls av sametingets organ innebär långa resor och övernattningsar i samband med sammanträdena. Personlig närvaro skulle inte alltid vara nödvändig för behandlingen av de ärenden som det fattas beslut om på sammanträdena, om det vore möjligt att delta i sammanträdet genom användning av moderna datatekniska hjälpmedel. Det är skäl att ta in bestämmelser i lagen om möjligheten att delta i de sammanträden som hålls av sametingets organ med hjälp av en teknisk anslutning.

Delegering

Med stöd av den gällande lagen är det möjligt att i ganska omfattande grad delegera en del av den beslutanderätt som sametingets sammanträde har till sametingets övriga organ. Sametingets styrelse och sametingets övriga organ kan enligt lagen utöva tingets beslutanderätt så som stadgas i sametingslagen eller bestäms i arbetsordningen för sametinget. I lagen räknas upp några ärenden i vilka det är förbjudet att delegera beslutande

rätten. Det är befogat att se över bestämmelserna om den beslutanderätt som sametingets

sammanträde har och delegeringen av den. Av bestämmelserna bör det klart framgå att sametingets sammanträde är samernas högsta representationsorgan och beslutande organ.

Valnämnd

Sametingets valnämnd anordnar val till sametinget och upprättar en vallängd över de som har rösträtt i valet. I vallängden ska på begäran tas upp samer som inte är antecknade i den. Således är det i första instans valnämnden som beslutat om en person är en i sametingslagen avsedd same och om han eller hon därmed ska tas upp i vallängden.

För närvarande behandlar valnämnden ansökningar om upptagning i vallängden endast under en kort tid under valåret innan valet förrättas. Ansökningarna ska i praktiken också lämnas in under denna tid. Denna praxis gör att det blir en anhopning av ansökningar. Ansökningarna ska dessutom behandlas av valnämnden och besvärinstanserna i brådsakande ordning. Den korta ansökningstiden en gång vart fjärde år kan också bidra till att en del låter bli att lämna in en ansökan. Det är befogat att utveckla lagstiftning och praxis så att ansökningarna kan lämnas in till valnämnden även vid andra tider än under valår och så att valnämnden behandlar ansökningarna utan ogrundat dröjsmål.

Till valnämnden hör enligt lagen en ordförande och fyra andra ledamöter, som var och en har en personlig ersättare. I nämnden ska finnas en ledamot och ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Valnämndens sammansättning är relativt smal. Särskilt med tanke på ansökningar om upptagning i vallängden vore det viktigt att det i nämnden ingår en så heltäckande representation som möjligt av olika samiska språk och kulturformer. Kravet på representation från varje kommun i samernas hembygdsområde tar inte hänsyn till dessa aspekter i tillräcklig mån. Det är befogat att se över bestämmelsen.

Röstning

En röstberättigad kan enligt lagen utnyttja sin rösträtt med anlitan av posten, vilket innebär att röstningshandlingarna ska sändas till valnämnden som rekommenderas försändelse. Kravet har i praktiken medfört svårigheter. Det är långt mellan postkontoren och ibland har det tagits ut en avgift för att skicka en rekommenderad försändelse. Det vore befogat att slopa kravet på att försändelserna ska vara rekommenderade.

Det är motiverat att utveckla röstningspraxis så att den blir smidigare för väljarna. Elektronisk röstning kunde i sig vara en fungerande lösning vid valet till sametinget. Det kräver dock att förhållandevis stora ekonomiska resurser anvisas för skapande av ett säkert röstningssystem. Ibruktage av en ambulerande röstningsbuss på samernas hembygdsområde kan åtminstone tills vidare anses vara ett tillräckligt och ur ekonomiskt hänseende genomförbart alternativ för att underlätta röstning vid val till sametinget.

Sökande av ändring

Enligt lagens huvudregel kan ändring i ett beslut av sametingets styrelse och nämnd samt ett annat organ som tillsatts av tinget sökas genom besvär hos sametinget. I ett beslut av sametingets sammanträde får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Det behövs inte rätt att söka ändring hos sametingets sammanträde i alla beslut av sametingets organ, och det behövs inte rätt att söka ändring i alla beslut av sametinget direkt genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Det kan inte anses ändamålsenligt att det i dessa ärenden söks ändring hos sametinget genom besvär och att förvaltningsprocesslagen då iakttas vid ändringssökandet. Efter att sametingslagen trädde i kraft har det i förvaltningslagen tagits in nya bestämmelser om omprövning som ett förfarande för ändringssökande tillämpat av myndigheterna. Det vore motiverat att föreskriva att dessa bestämmelser också ska gälla sametinget som besvärinstans.

I nuläget får rättelse i valnämndens beslut om anteckning i vallängden yrkas först hos val-

nämnden och sedan hos sametingets styrelse. Rättelseförfarande i två steg inom sametinget kan inte anses ändamålsenligt. Det är befogat att se över bestämmelsen. På grund av vallängdens principiella betydelse vore det motiverat att omprövning i beslut av valnämnden i dessa ärenden ska få begäras hos sametingets sammanträde i stället för sametingets styrelse.

I valnämndens beslut i ett ärende som gäller s.k. självrättelse får ändring för närvarande sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. I valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen får rättelse yrkas hos sametingets styrelse. I styrelsens beslut får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Att ändring kan sökas genom besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen kan inte anses motiverad i dessa ärenden.

Sammantaget är det behövt att se över sametingslagens bestämmelser om ändringsökande genom att beakta att det i nuläget finns allmänna bestämmelser om omprövning i förvaltningslagen och att sökande av ändring genom besvär i första instans borde styras till de regionala förvaltningsdomstolarna och att fortsatt besvär hos högsta förvaltningsdomstolen i många ärenden kräver besvärstillstånd (GrUU 32/2012 rd). Det bör vara möjligt att överklaga direkt hos högsta förvaltningsdomstolen endast om det är nödvändigt på grund av ärendets exceptionella natur.

Bokföring och revision

Sametingslagens bestämmelser om bokföring och revision är föråldrade, eftersom lagstiftningen om dessa frågor har reviderats. Sametingslagens bestämmelser behöver ses över till dessa delar.

Närmare bestämmelser och föreskrifter

För närvarande finns det bestämmelser om sametinget både i lag, i förordning och i sametingets arbetsordning. På grund av sametingets autonoma ställning kan det inte anses ändamålsenligt att det också i fortsättningen föreskrivs om sametingets uppgifter, organi-

sation och verksamhet genom förordning. Regleringen av dessa frågor borde endast ske genom lag och sametingets arbetsordning.

Straffrättsligt tjänsteansvar

Bestämmelserna i 40 kap. i strafflagen gäller för närvarande inte sametingets förtroendevalda eller personal. Detta måste anses vara en brist. Det är befogat att komplettera lagstiftningen med straffrättsligt tjänsteansvar för sametingets ledamöter och personer i dess organ samt personer som är anställda av sametinget.

3 Målsättning och de viktigaste förslagen

3.1 Målsättning

En allmän målsättning med propositionen är att förbättra verksamhetsförutsättningarna för samernas kulturella autonomi och sametinget. Strävan är att sametingets uppgift ska bli mer dynamisk och att den aktiva verksamhetsskyldigheten att främja samernas rättigheter som urfolk ska stärkas. Det föreslås att bestämmelsen om förhandlingsförfarandet ändras så att den i högre grad än tidigare betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget.

Ett mål är också att se över bestämmelserna om sametingets organisatoriska struktur för att sametingets organ ska fungera bättre med tanke på utvecklingen av samernas kulturella autonomi och för att organens makt- och ansvarsförhållanden ska bli tydligare. Påverkningsmöjligheterna på medborgarnivå försöker man stärka genom en ny bestämmelse om initiativrätt.

Avsikten är också att utveckla systemet för val till sametinget så att det går mer i riktning mot ett proportionellt valsätt och så att det bättre beaktar de röstberättigades regionala fördelning. Syftet är också att modernisera bestämmelser som till vissa delar redan är föråldrade. Ett mål är också att revidera definitionen av same så att en person som anser sig vara same inte ska betraktas som same endast på basis av anteckningar i jordeböcker eller uppbörds- eller mantalslängder, utan att definitionen i stället bättre beaktar mångfal

den i det samiska urfolkets andliga och materiella kultur. Samtidigt betonas betydelsen av samernas grupppidentifikation.

3.2 De viktigaste förslagen

Same

Det föreslås att sametingslagens bestämmelse om definition av same revideras. Bestämmelsen ska i likhet med gällande bestämmelse innehålla ett subjektivt kriterium och objektiva kriterier. Med same ska enligt förslaget avses en person som anser sig vara same, förutsatt att han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk, eller att han har tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit kontakten med denna kultur och är efterkommande till en sådan person som har antecknats som lapp i ett myndighetsdokument som har upprättats för beskattningen eller folkbokföringen, eller att åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller enligt den föreslagna lagen hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

Enligt lagen ska en person därmed inte längre betraktas som same endast på den grunden att han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna. I förslaget har å andra sidan beaktats mångfalden i den kultur som samerna som urfolk utövar, de olika samiska språken och de olika sätten och formerna att utöva den samiska kulturen.

Definitionsbestämmelsen har central betydelse, eftersom en same ska tas upp i vallängden över de som är röstberättigade i valet till sametinget. Det föreslås också att det i lagen tas in ett omnämnde enligt vilket sametinget behandlar ansökningar om upptagande av samer i vallängden och anmälningar om avförande ur den. Syftet med omnämmandet är att lyfta fram betydelsen av det samiska samhällets gruppgodkännande vid behandlingen av ansökningar om upptagande i vallängden som lämnats in av personer som identifierar sig själva som samer.

Valnämnd

Den valnämnd som har tillsatts av sametinget fattar på ansökan beslut om antecknande av samer i vallängden. På grund av denna uppgifts stora betydelse är det viktigt att de olika samiska språk som talas i Finland och de olika samiska kulturformerna är representerade i valnämnden. Det föreslås att detta omnämns särskilt i lagen. Dessutom föreslås det att lagen ändras så att valnämnden utöver ordföranden ska ha sex ledamöter i stället för endast fyra, vilket den har i nuläget.

I nuläget behandlar valnämnden ansökningar om upptagande i vallängden endast under valår. Genom denna proposition försöker man få till stånd en ändring i denna praxis. Därför föreslås det att det i lagen tas in en bestämmelse enligt vilken valnämnden ska behandla ansökningarna om upptagande i vallängden och anmälningarna om avförande ur den utan ogrundat dröjsmål. Behandlingen av ansökningarna ska därmed i fortsättningen ske fortgående.

Sametingets sammansättning

Det föreslås att sametingslagens bestämmelser om sametingets sammansättning ses över. Det föreslås att det till sametinget i fortsättningen ska väljas 25 ledamöter i stället för de nuvarande 21. Detta är motiverat på grund av den utveckling som skett i antalet röstberättigade.

Det föreslås att lagens bestämmelser om kommunala kvoter ändras, så att kvoterna bättre än nu ska motsvara det antal röstberättigade samer som bor i kommunerna i samernas hembygdsområde. Enligt förslaget ska sametinget ha minst fem ledamöter från Enare kommun, fyra ledamöter från Utsjoki kommun, tre ledamöter från Enontekis kommun och två ledamöter från Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Dessutom ska sametinget ha minst en medlem och en ersättare utanför samernas hembygdsområde. Minst hälften av sametingets ledamöter ska därmed också i fortsättningen väljas från samernas hem-

bygdsområde. Det är motiverat att reservera en plats för en ledamot som inte kommer från samernas hembygdsområde, när det beaktas att en stor del av de som är röstberättigade vid valet till sametinget bor utanför samernas hembygdsområde.

Röstning

Man strävar efter att underlätta de röstberättigades möjlighet att rösta i val till sametinget. I propositionen föreslås det att en postförsändelse av valhandlingar till valnämnden inte längre ska behöva sändas som rekommenderad försändelse. Dessutom föreslås det att bestämmelserna om returnering av valhandlingar kompletteras så att handlingarna kan returneras till valnämndens byrå, precis som nu, men också till övriga ställen som valnämnden meddelat. Ett sådant övrigt ställe kan också vara t.ex. en ambulans-röstningsbuss. Detta underlättar utnyttjandet av rösträtten för de samer som bor långt ifrån fasta röstningsställen.

Sametingets behörighet och uppgifter

Det föreslås att bestämmelserna om sametingets behörighet och uppgifter kompletteras med ett omnämnande av att sametinget har till uppgift att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses. Syftet med omnämnandet är att lyfta fram att sametinget, som är det organ som sköter samernas kulturella autonomi, också har uppgifter som syftar till att aktivt främja den samiska kulturen och samernas rättigheter som urfolk. Det föreslås också att lagen ska innehålla en bestämmelse om de centrala dragen i samekulturen.

Enligt förslaget ska det i fortsättningen beskrivas särskilt om sametingets beslutanderätt i ärenden som hör till dess uppgifter. Det är viktigt att fortsätta arbetet med att utveckla speciallagstiftningen i en riktning som stärker sametingets ställning.

I propositionen föreslås det också att bestämmelsen om berättelseförfarandet ändras. Enligt förslaget ska sametinget i fortsättningen utarbeta en årlig berättelse direkt till riksdagen och inte som tidigare till statsrådet för utarbetandet av regeringens berättelse. Syftet med detta är att ge riksdagen en mer koncen-

trerad möjlighet än tidigare att bedöma tillståndet för och utvecklingen av ärenden som särskilt berör samerna. Förslaget betonar också sametingets ställning som självstyrelseorgan.

Det föreslås att bestämmelserna om befogenheterna för sametingets sammanträde kompletteras. I lagen ska enligt förslaget tas in en bestämmelse enligt vilken sametingets sammanträde fattar beslut om principiellt viktiga och vittsyftande frågor, om inte annat föranleds av ärendets brådskande natur. Förslaget motsvarar nuvarande bestämmelser i sametingets arbetsordning. Att bestämmelsen lyfts upp på lagnivå understryker att sametingets sammanträde är samernas högsta representationsorgan och beslutande organ.

Initiativrätt

Arbetsgruppen föreslår en ny bestämmelse enligt vilken minst femtio röstberättigade samer har rätt att komma med initiativ till sametinget i ärenden som hör till tinget. Initiativrätten är ett nytt sätt att på medborgarnivå påverka sametingets verksamhet.

Samarbetskyldighet

Det föreslås att sametingslagens bestämmelser om myndigheternas skyldighet och sametingets uppgift att förhandla om åtgärder som inverkar på samernas rättigheter som urfolk ändras, så att de mer än tidigare betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget.

Enligt förslaget ska myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter förhandla med sametinget i syfte att uppnå samförstånd om vittsyftande och viktiga åtgärder som ska genomföras på eller vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde och om andra vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk.

Ett syfte med bestämmelsen är att i enlighet med rekommendationer från internationella organ stärka sametingets rätt att delta i och påverka beslutsfattandet i ärenden som särskilt berör samerna. Dessutom är ett syfte att understryka att förhandlingsförfarandet är ett

mer långtgående sätt att delta i beslutsfattandet än ett vanligt remiss- och hörandeförfarande. Vid förhandlingsförfarandet ska sametinget också tidsmässigt ges möjlighet att delta i beredningen av åtgärder. Förslaget innebär att förhandlingsplikten utvidgas och börjar omfatta fler ärenden. Enligt förslaget ska förhandlingar föras om alla viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk, oberoende av om åtgärden direkta verkningar sträcker sig till samernas hembygdsområde. Sådana kan t.ex. vara åtgärder som gäller det samiska språket.

Myndigheterna ska enligt förslaget föra protokoll över förhandlingarna. Eftersom det finns många olika myndigheter och en myckenhet av ärenden som hör till deras behörighet anges i förslaget inga övriga formkrav för förhandlingarna.

Myndigheternas nuvarande praxis för förhandlingar med sametinget varierar. Bland myndigheterna har det också rått delade meningar om de ärenden som omfattas av förhandlingsplikten samt om förhandlingarnas karaktär och betydelse. Inom statsrådet är det också befogat att förbättra informationen om denna skyldighet och om erfarenhetsbaserad god praxis för fullföljandet av skyldigheten. Det är skäl att i samråd med sametinget utarbeta anvisningar till myndigheterna i frågan.

Sametingets verksamhet

Det föreslås att uppdraget som talman för sametingets sammanträde och uppdraget som ordförande för sametingets styrelse skiljs från varandra genom att det till lagen fogas en bestämmelse enligt vilken styrelsens ordförande och vice ordförande inte kan vara talman eller vice talman för sametingets sammanträde. Syftet är att förtydliga makt- och ansvarsförhållandena mellan sametingets sammanträde och dess styrelse. En sådan separering av uppgifterna bidrar till att visa att sametingets sammanträde är samernas högsta representationsorgan och beslutsfattande organ samt understryker att styrelsen framför allt är ett organ som bereder ärenden för sametingets sammanträde och verkställer sammanträdet beslut. Syftet är också att ge styrelsens ordförande bättre möjlighet att kon-

centrera sig på sitt uppdrag att som huvudsyssla leda styrelsens arbete. Enligt förslaget ska dessutom föreskrivas att en och samma person kan väljas till styrelseordförande för högst tre mandatperioder i följd.

Det föreslås att det i lagen tas in nya bestämmelser om sametingets möjlighet att i sin arbetsordning bestämma att det är möjligt att delta i dess organs möten med hjälp av teknisk dataöverföring. Syftet är att på detta sätt underlätta den praktiska verksamheten för sametingets organ och minska kostnaderna för resor.

Tjänsteansvar

Det föreslås att strafflagens bestämmelser om tjänstebrott kompletteras så att en person som är anställd av sametinget och en person som har ett förtroendeuppdrag i sametinget i fortsättningen ska omfattas av strafflagens bestämmelser om tjänsteansvar.

Sökande av ändring

I propositionen föreslås det att bestämmelserna om sökande av ändring i beslut av sametingets organ ses över.

Enligt den föreslagna huvudregeln får omprövning av ett beslut av sametingets styrelse begäras hos sametingets sammanträde. Omprövning av ett beslut av en nämnd eller ett annat organ som tillsatts av sametinget får begäras hos sametingets styrelse. Ett beslut som har meddelats med anledning av begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Också ett beslut som har fattats av sametingets sammanträde överklagas hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får enligt förslaget överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Omprövning av valnämndens beslut om en persons ansökan om att bli upptagen som same i vallängden och av valnämndens beslut i ett ärende som gäller avförande ur vallängden får i fortsättningen begäras hos sametingets sammanträde. Sammanträdet beslut får undantagsvis överklagas genom besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. En sådan bestämmelse kan anses motiverad å

ena sidan på grund av ärendets stora betydelse och å andra sidan på grund av att det för ansökningar som har lämnats in i slutet av valperioden också i fortsättningen bör få ett slutgiltigt avgörande i brådskanande ordning.

Propositionen innehåller också andra förslag för att modernisera bestämmelserna om ändringssökande.

Närmare bestämmelser och föreskrifter

På grund av sametingets autonoma ställning anses det motiverat att regleringen om sametinget verkställs genom lag och genom en arbetsordning som sametinget själv godkänner. Att föreskriva om sametingets uppgifter, organisation eller verksamhet genom förordning är däremot inte ändamålsenligt. Därför föreslås det att den gällande lagens bemyndiganden att utfärda förordning till dessa delar upphävs.

Det är dock ändamålsenligt att de mer tekniska bestämmelserna om val till sametinget i stället för att utfärdas genom lag utfärdas genom förordning av justitieministeriet, som är den högsta valmyndighet som avses i vallagen. Det föreslås att ett nytt bemyndigande om detta tas in i lagen.

4 Propositionens konsekvenser

4.1 Konsekvenser för individens ställning

Propositionen förtydligar lagstiftningen om rätten för en person som identifierar sig som same att bli erkänd som same. I den föreslagna ändringen av bestämmelsen om definitionen av same har mångfalden i den materiella och andliga kultur som samerna som urfolk utövar beaktats. Att sammansättningen av valnämnden, som är betydelsefull med tanke på det samiska samhällets gruppgodkännande, utvidgas och att de bestämmelser som styr valet av ledamöter till nämnden tas med i lagen bidrar till att öka samernas förtroende för nämndens beslutsfattande. Den föreslagna utvecklingen av bestämmelserna om ändringssökande är betydelsefull med tanke på samernas rättsskydd.

De förslag som syftar till att göra valsystemet mer proportionellt och utveckla be-

stämmelserna om sametingets regionala representation bidrar till att jämna ut de avgivna rösternas vikt och ge instrument för att utveckla verksamheten på civilsamhällelig nivå. Initiativrätten ökar samernas möjligheter att påverka sametingets verksamhet.

4.2 Konsekvenser för sametingets ställning och verksamhet

Propositionen förbättrar sametingets verksamhetsförutsättningar och stärker sametingets ställning. Den föreslagna lagstiftningen förtydligar makt- och ansvarsförhållandena mellan sametingets organ och tillåter att de detaljerade bestämmelserna om sametingets verksamhet utfärdas genom sametingets arbetsordning i fler frågor än för närvarande. En möjlighet att använda teknisk dataöverföring vid de möten som hålls av sametingets organ gör utvecklingen av mötespraxis smidigare. Sametingets sammanträdes ställning som samernas högsta representationsorgan och beslutsfattande organ blir tydligare.

Sametingets rätt att delta i och påverka beslutsfattandet i ärenden som särskilt berör samerna stärks. Att sametingets berättelse lämnas direkt till riksdagen understryker sametingets ställning som den aktör som sköter samernas kulturella autonomi.

Propositionen innehåller förslag som är betydelsefulla när det gäller att öka förtroendet för sametingets verksamhet. I fortsättningen ska sametingets förtroendevalda och tjänstemän omfattas av straffrättsligt tjänsteansvar och sametingets revisorer ska vara underställda den tillsyn som i allmänhet gäller revisorer.

4.3 Konsekvenser för riksdagen

Att sametingets berättelse lämnas direkt till riksdagen ger riksdagen en mer koncentrerad möjlighet än tidigare att bedöma tillståndet för och utvecklingen av ärenden som särskilt berör samerna.

4.4 Konsekvenser för myndigheternas verksamhet

Myndigheternas skyldighet att förhandla med sametinget om åtgärder som inverkar på samernas språk och kultur och samernas ställning och rättigheter som urfolk utvidgas. Genom den föreslagna lagstiftningen utvecklas förhandlingsförfarandet till ett förfarande som är mer långtgående än ett remiss- och hörandeförfarande när det gäller att delta och påverka beslutsfattandet hos myndigheter och aktörer som sköter offentliga förvaltningsuppgifter.

4.5 Ekonomiska konsekvenser

Propositionen inverkar i viss mån på sametingets ekonomi.

Att valnämndens arbete blir fortgående gör att nämnden måste ha möte oftare och mer regelbundet. Detta och det att nämndens sammansättning utökas medför ökade utgifter för nämnden, dock inte i någon betydande grad. Utgifterna ökar också en aning genom att antalet ledamöter i sametingets sammanträde blir fyra fler. Användningen av en röstningsbuss vid val till sametinget, vilket propositionen möjliggör, medför också nya kostnader, dock endast under valår. Att sametingets sammanträde får den nya uppgiften att behandla begäran om omprövning av valnämndens beslut i ärenden som gäller anteckning i vallängden kan ge upphov till ett behov att sammankalla sammanträdet oftare än förr. För de merkostnader som uppstår på grund av detta bör det anvisas tillräckligt med medel.

I propositionen ingår ett förslag att möjliggöra användningen av teknisk dataöverföring vid deltagande i sametingets möten. Genom förslaget försöker man minska de rese- och logikostnader som deltagande i mötena ger upphov till.

Propositionens förslag om samarbetskyldighet kan öka sametingets kostnader i någon mån.

5 Beredningen av propositionen

5.1 Beredningsskeden och beredningsmaterial

På uppdrag av justitieministeriet utarbetades under våren 2012 en rapport om behoven av ändringar i sametingslagen. Justitieministeriet fick också ett preliminärt ställningstagande av sametinget om de mest brådskande behoven av ändringar i sametingslagen. Den 28 juni 2012 tillsatte justitieministeriet en arbetsgrupp som hade till uppgift att utifrån rapporten och sametingets preliminära ställningstagande utreda behoven av ändringar i sametingslagen och bereda ett förslag till översyn av lagen till behövliga delar. Arbetsgruppen överlämnade sitt betänkande till justitieministeriet den 30 oktober 2013. Arbetsgruppens betänkande sändes på remiss, och dessutom var det möjligt att kommentera förslaget genom en webbenkät på webbplatsen dinasikt.fi.

5.2 Remissyttranden och hur de beaktas

Justitieministeriet sände arbetsgruppens betänkande på remiss till sammanlagt 64 myndigheter och föreningar. Sammanlagt 48 remissyttranden gavs. I webbenkäten på dinasikt.fi kom det in 101 svar. Av remissinstanserna meddelade kommunikationsministeriet, arbets- och näringsministeriet, polisstyrelsen, gränsbevakningsväsendet och statsrådets justitiekansler att de inte har några kommentarer om betänkandet. Försvarsministeriet hade ingenting att anmärka på de föreslagna ändringarna. Skatteförvaltningen och Regionförvaltningsverket i Lappland understödde arbetsgruppens förslag. Majoriteten av de övriga remissinstanserna förhöll sig positivt till arbetsgruppens förslag eller till största delen av förslagen. Arbetsgruppens föreslagna ändringar av 4 a, 7, 11, 12, 13, 14, 15, 17 a, 18, 18 a-i, 19, 23, 25, 25 a, 29, 30, 31 c, 31 h och 32 § i sametingslagen och 40 kap. 11 § 1 mom. i strafflagen understöddes antingen som sådana eller med små preciseringar eller tillägg. Mest kommenterades de föreslagna bestämmelserna om definitionen av same (3 §) och samarbetskyldigheten (9 §), initiativrätten (17 b §), valnämnden (20 §), kandidat-

uppställningen (27 §), samt gemensamma listor (27 a §). Remissyttrandena finns att läsa i sin helhet (på finska) på webbsidan för statsrådets projektregister: www.hare.vn.fi, och det har också gjorts ett sammandrag av dem (OM 22/2014).

På basis av remissvaren ändrades förslaget så att det endast krävs att femtio röstberättigade samer står bakom ett initiativ i stället för hundrafemtio, vilket arbetsgruppen hade föreslagit. Likaså utifrån remissvaren ändrades förslaget i fråga om valmansföreningarna som ställer upp kandidater, så att bestämmelsen i den gällande lagen, enligt vilken en valmansförening kan bildas av minst tre röstberättigade, förblir i kraft. Vid den fortsatta

beredningen dryftades särskilt förslagen om definitionen av same, förhandlingsplikten och de gemensamma listorna mer ingående. Ministerarbetsgruppen för samefrågor behandlade ärendet under vårsessionen 2014, och justitieministeriet förhandlade med sametinget i maj och juni 2014. Vid förhandlingarna nåddes enighet om de föreslagna bestämmelserna och motiveringarna till dem. Sametingets sammanträde meddelade vid sitt sammanträde den 27 juni 2014 sitt stöd för de föreslagna bestämmelserna, utom förslaget om gemensamma listor. Förslaget om gemensamma listor har därför inte tagits med i regeringspropositionen.

DETALJMOTIVERING

1 Lagförslag

1.1 Sametingslagen

1 kap. Allmänna stadganden

3 §. *Same.* Det föreslås att lagens bestämmelse om definition av same ses över. Bestämmelsen ska liksom i den gällande lagen utöver ett subjektivt kriterium innehålla objektiva grunder.

Enligt det subjektiva kriterium som också i nuläget ingår i den inledande meningen i 1 mom. ska en i lagen avsedd same själv anse sig vara same. Personen ska alltså identifiera sig själv som same på samma sätt som nu. Det är inte tillåtet att registrera någon som same mot den berörda personens vilja. Vid tillämpningen av lagen ska ändamålsenlig vikt fästas vid hur personen själv identifierar sig. Till denna del föreslås inga ändringar i lagen.

En person som själv anser sig vara same måste dessutom uppfylla något av de alternativa objektiva kriterier som anges i 1–3 punkten för att han eller hon ska ha rätt att betraktas som same enligt lag. Det föreslås att de objektiva kriterier som anges i den gällande lagen till vissa delar ses över på det sätt som framgår nedan.

Det föreslås inga ändringar i innehållet i 1 punkten. Därmed kommer den förutsättning som anges i punkten även i fortsättningen att vara att personen själv eller åtminstone den ena av hans eller hennes föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk. Sitt första språk lär sig en person hemma av sina föräldrar, sin närmaste släkt eller andra anhöriga, och det är det språk som personen kan bäst. På sitt första språk tillägnar sig en person också samekulturen och dess traditioner. Med samiska avses de samiska språk som talas i Finland, dvs. nordsamiska, enaresamiska och skoltsamiska.

Det föreslås att 2 punkten ändras. Enligt förslaget ska personen för det första ha tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit kontakten med denna kultur. Den

andra förutsättningen enligt förslaget är att personen är efterkommande till en sådan person som har antecknats som lapp i en myndighetshandling som har upprättats för beaktningen eller folkbokföringen.

Samekulturen ska i detta sammanhang förstås på samma sätt i bred mening som den föreslagna nya bestämmelsen i 3 a § om samekulturens centrala drag och genom att därmed beakta mångfalden inom den kultur som samerna som ursprungsfolk utövar, de olika samiska språken och de olika sätten och formerna att utöva urfolkskulturen. Vid sidan av den livsstil som hör samman med och har utformats kring renskötseln bör också beaktas t.ex. den fiskekultur som är typisk för enaresamerna liksom även t.ex. skoltsamernas fisketradition, fiskekulturen i Utsjoki och Enontekis samt den samiska jaktkulturen. Det förutsätts inte att en person ska ha tillägnat sig olika samiska språk eller alla typiska drag inom de olika kulturformerna eller sederna. Med tillägnande av kulturen avses anammande av den samiska livsstilen i allmänhet.

I förslaget förutsätts att kulturen har tillägnats via släkten. Avsikten med detta är att uttrycka att sådana som av intresse eller någon motsvarande yttre orsak i teknisk mening har börjat utöva samisk kultur inte är samer enligt lag, även om de själva anser sig vara det och även om de anser sig ha anammat den samiska livsstilen. Det som är väsentligt är att personen har tillägnat sig den samiska livsstilen eller kulturen inom en samisk gemenskap. I allmänhet är det fråga om att växa upp som same inom en familj- eller släktgemenskap. Med släkt hänvisas i förslaget inte endast till släkter som finns antecknade i vallängden till sametingsvalet, eftersom det också finns samiska släkter som inte är antecknade i den.

Enligt förslaget förutsätts utöver tillägnande av samekulturen att personen har upprätthållit kontakten med denna kultur. Den som identifierar sig själv som same bör därför i allmän mening ha en levande kontakt med samekulturen. Kontakt med det samiska språket eller de samiska traditionerna och sammantaget den mångskiftande kulturen

kan hållas på olika sätt och det förutsätter t.ex. inte bedrivande av traditionella same-närningar eller boende inom samernas hembygdsområde. En stor del av samerna eller de som identifierar sig som samer bor nuförtiden utanför hembygdsområdet men har levande kontakt med samesamhället eller olika former av den samiska kulturen t.ex. genom att de arbetar för bevarande och återupplivande av olika samiska språk eller andra kulturformer. Det samiska språket, sedvänjorna, konsten och kontakten med samer och släktingar som bor inom samernas hembygdsområde är viktiga sätt att upprätthålla den samiska kulturen.

En ytterligare förutsättning är att personen är efterkommande till en sådan person som har antecknats som lapp i en myndighetshandling som har upprättats för beskattningen eller folkbokföringen. I sak motsvarar förslaget den gällande lagens bestämmelse om efterkommande till en person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller uppbörds- och mantalslängderna. Den föreslagna bestämmelsen har dock en allmänare ordalydelse än den nuvarande bestämmelsen. I lagen ska de myndighetshandlingar som upprättats för beskattningen eller folkbokföringen inte längre specificeras vid namn, och det ska inte längre förutsättas att personen har antecknats som en viss typ av lapp.

Väsentligt är dock att det inte längre ensamt räcker att vara efterkommande till en person som är antecknad i en sådan handling som avses i bestämmelsen för att uppfylla kriteriet i 2 punkten, utan personen ska ha tillägnat sig samekulturen via sin släkt och ha levande kontakt med den. I de handlingar som upprättats för beskattningen och folkbokföringen har det nämligen antecknats också andra än samer. Antalet efterkommande till personer som har antecknats i dessa mycket gamla dokument, som sträcker sig ända till 1500-talet, kan visa sig vara mycket stort, och dessa personers faktiska språkliga och kulturella band till samekulturen kan sammantaget sett vara mycket ifrågasatt. Endast den omständigheten att en person är efterkommande till en person som är antecknad i en sådan handling räcker således inte för att visa att personen är same.

Det föreslås att 3 punkten ändras så att den hänvisar till den definitionsbestämmelse som nu föreslås. Detta behövs framför allt på grund av de föreslagna ändringarna i 2 punkten. En förutsättning enligt 3 punkten är därmed att åtminstone någondera av personens föräldrar redan med stöd av den lagstiftning som gällde innan den nu föreslagna lagen träder i kraft har antecknats eller, om den nu föreslagna lagändringen hade gällt tidigare, hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

Förslaget inverkar således inte på de personers ställning som med stöd av tidigare lagstiftning redan har antecknats som röstberättigade vid de val som nämns i punkten. Med stöd av den föreslagna 3 punkten betraktas som same dock inte en sådan person som inte finns med i vallängden och som skulle ha kunnat antecknas som röstberättigad endast enligt den tidigare definitionen, och inte enligt den definition som nu föreslås.

Det föreslås att det i paragrafen tas in ett nytt 2 mom., där det konstateras att sametinget behandlar ansökningar om upptagande av samer i vallängden och anmälningar om avförande ur längden. Syftet med omnämmandet är att lyfta fram betydelsen av samesamhällets gruppgodkännande vid behandling av en ansökan om att bli antecknad i vallängden från en person som identifierar sig själv som same. Syftet med omnämmandet är att understryka samernas gruppgodkännande och ge det tillbörlig vikt vid tolkningen av lagen med beaktande av den fortgående utvecklingen inom den internationella rätten och människorättsorganens rekommendationer i fråga om urfolkens rättsliga ställning och de centrala artiklar i FN:s urfolksdeklaration som gäller självbestämmande, medlemskap och skydd av kulturen. Vid sametinget ska ansökningarna behandlas av valnämnden i enlighet med den föreslagna 20 §.

3 a §. Samekulturen Det föreslås en ny paragraf om samekulturens centrala drag. Till samekulturen hör enligt förslaget det samiska språket, det samiska kulturarvet, samiska kulturyttringar, samisk konst, samisk traditionell kunskap, traditionella samiska näringar och moderna former att utöva dem liksom även samernas handarbete och andra kultur-

seder och kulturformer som samerna i egen-
skap av urfolk utövar.

Med traditionella samiska näringar avses näringar som hör till samernas kulturformer, såsom renskötsel, fiske och jakt (se t.ex. GrUU 32/2010 rd, s.10, GrUU 17/2010 rd, s.3, GrUU 14/2010 rd, s.3). Till samekulturen hör enligt förslaget också de moderna formerna att utöva dessa näringar.

Den föreslagna bestämmelsen om samekulturen ska sammantaget förstås brett. I momentet nämns endast några av samekulturens centrala drag. Bestämmelsen är alltså inte avsedd att vara uttömmande. Enligt förslaget ingår i den samekultur som avses i lagen också andra olika sätt och former på vilka samerna som urfolk utövar sin kultur än de som uttryckligen nämns i bestämmelsen.

4 a §. Tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar. Det föreslås att det till paragrafen fogas ett omnämnande enligt vilket också lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet ska tillämpas på sametinget och dess organ.

2 kap. Sametingets uppgifter

5 §. Allmän behörighet. Det föreslås att paragrafen kompletteras genom att det nämns att sametingets allmänna uppgift är att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses. Till paragrafen fogas dessutom en bestämmelse om samekulturens centrala drag.

Till sametinget hör enligt 1 mom. att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses i Finland och att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk. Att ta in ett omnämnande av uppgiften i lagen understryker att sametinget i egenskap av organ som sköter samernas kulturella självstyre också har dynamiska uppgifter som syftar till att främja av samekulturen och rättigheterna som urfolk. Med rättigheter som urfolk hänvisas i bestämmelsen dels till grundlagens bestämmelser om samernas rättigheter, dels till internationell rätt om urfolkens rättigheter. Med undantag för omnämmandet av uppgiften att främja tillgodoseendet av rättigheterna motsvarar bestämmelsen till sitt sakinhåll 5 § 1 mom. i den gällande sametingslagen.

Enligt 2 mom. kan sametinget i ärenden som hör till det väcka initiativ och göra framställningar hos myndigheter samt avge utlåtanden, utveckla och förvalta samekulturen samt bevilja finansiering. Förutom den uppgift att väcka initiativ, göra framställningar och avge utlåtanden som det föreskrivs om i 5 § 2 mom. i den gällande sametingslagen nämns i den föreslagna bestämmelsen dessutom uppgifter som innebär att utveckla och förvalta samekulturen och bevilja finansiering. Fogandet av dessa omnämmanden till momentet hör samman med förslaget att i 1 mom. ta in en bestämmelse om sametingets uppgift att främja att samernas rättigheter tillgodoses. Med omnämmandet av beviljande av anslag är avsikten inte att ändra de gällande bestämmelserna om fördelning av anslag i 8 § i sametingslagen. Sametinget kan också göra en framställning om t.ex. inledning av sådana förhandlingar som avses i 9 §.

I de ärenden som avses i det föreslagna 2 mom. ska sametinget använda beslutanderätt på det sätt som föreskrivs särskilt i sametingslagen och andra lagar. Förslaget inverkar inte på uppgifter som gäller styrning och främjande och som i lag har föreskrivits för myndigheterna eller andra organ som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Exempelvis för renskötsel, jakt och fiske samt skogsbruk har det föreskrivits om särskilda system för styrning och främjande som gäller också inom samernas hembygdsområde. Även i fortsättningen ska det föreskrivas särskilt om bl.a. beviljande av finansiering till särskilda ändamål och det förfarande som ska iakttas vid beviljande av anslag. Sametinget använder beslutanderätt i de ärenden och till de delar som beslutanderätt för sametinget särskilt anges i lagstiftningen.

Enligt 4 mom. fastställer sametinget en arbetsordning för sin verksamhet. Bestämmelsen motsvarar 5 § 3 mom. i den gällande lagen.

6 §. Hur samerna ska företrädas. Det föreslås att paragrafens ordalydelse ses över. Enligt förslaget ska sametinget företräda samerna i nationella och internationella uppdrag. Sametinget är ett representationsorgan som samerna har valt bland sig och som därmed officiellt företräder samerna inom dess uppgiftsområde. Klart är att det i den föreslagna

lagen inte föreskrivs om samernas föreningsverksamhet och övrig motsvarande verksamhet på civilsamhällelig nivå.

7 §. Berättelse. Det föreslås att paragrafen ändras så att sametinget årligen ska utarbeta en berättelse direkt till riksdagen och inte längre till statsrådet för utarbetande av regeringens berättelse. Riksdagen får sålunda en mer koncentrerad möjlighet än nu att bedöma läget och utvecklingen för de frågor som gäller samerna.

9 §. Samarbetsskyldighet. Det föreslås att lagens nuvarande bestämmelse om myndigheternas skyldighet och sametingets uppgift att förhandla om åtgärder som inverkar på samernas rättigheter som urfolk ändras, så att de mer än tidigare betonar samarbetet mellan myndigheterna och sametinget. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar det ändrade innehållet.

Enligt 1 mom. ska myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter förhandla med sametinget i syfte att uppnå samförstånd om vittsyftande och viktiga åtgärder som ska genomföras på eller vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde och om andra vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk.

Förhandlingsplikten ska gälla alla myndigheter, vilket är fallet även i nuläget, men också andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter. Förutom ministerierna och övriga myndigheter inom statsförvaltningen ska förhandlingsplikten därmed också gälla statens regionala och lokala förvaltningsmyndigheter liksom även alla kommunala myndigheter samt andra aktörer som inte är myndigheter men som genom lag eller med stöd av lag har anförtrots offentliga förvaltningsuppgifter. Föremål för förhandlingarna kan vara ett ärende som hör till den berörda myndighetens behörighet. Vid ett ministerium kan det t.ex. vara fråga om beredning av lagstiftning som gäller samerna, och vid en annan myndighet kan det vara fråga om beredningen av ett administrativt eller ekonomiskt beslut som hör till dess behörighet. Sametinget kan enligt 5 § 2 mom. väcka initiativ eller göra en framställning om att förhandlingar ska inledas.

Enligt den föreslagna bestämmelsen ska förhandlingar föras också om andra projekt eller åtgärder som ska genomföras på samernas hembygdsområde än de som avses i den gällande lagen. Utöver dessa omfattar bestämmelsen sådana vittsyftande och viktiga projekt, vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde, även om de i sig genomförs utanför hembygdsområdet. Exempelvis kan verkan av åtgärder som hänför sig till miljö och markanvändning sträcka sig till hembygdsområdet oberoende av den egentliga geografiska plats där projekten genomförs.

Förhandlingar ska oberoende av det geografiska kriteriet föras också om andra vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas rättigheter som urfolk. Sådana kan i synnerhet vara åtgärder som gäller det samiska språket. Rätten att få undervisning i samiska utanför hembygdsområdet är en fråga som på ett särskilt sätt påverkar samernas ställning som urfolk. Förhandlingar ska därmed föras om sådana frågor oberoende av om projektet har några direkta verkningar på samernas hembygdsområde.

Den förteckning som finns i den gällande lagen över ärenden som omfattas av förhandlingsplikten finns inte med i den föreslagna bestämmelsen. Den föreslagna bestämmelsen har ett mer omfattande tillämpningsområde än den nuvarande och kan snarast likställas med 9 § 1 mom. 6 punkten i den gällande lagen. Förhandlingar ska enligt förslaget föras om alla vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk.

Med särskild påverkan avses i bestämmelsen framför allt projekt som uttryckligen gäller samerna. I praktiken är sådana i synnerhet lagberedningsprojekt som gäller samerna. I sådana projekt ska sametinget vara representerat i lagberedningen ända från början (GrUU 40/2009 rd). Projekt som allmänt gäller alla som omfattas av den finländska rättsskipningen påverkar dock i allmänhet inte samerna på ett särskilt sätt så som det avses i förslaget. Administrativa åtgärder kan särskilt påverka samerna oberoende av vem som genomför åtgärden. Sådana åtgärder kan vara t.ex. av myndigheterna beviljade tillstånd ge-

nom vilka det är tillåtet att vidta åtgärder inom hembygdsområdet eller i dess omedelbara närhet.

Åtgärden ska enligt förslaget särskilt påverka samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk för att ärendet ska höra till den föreslagna förhandlingsplikten. Sådana traditionella näringar som renskötsel, jakt och fiske har traditionellt ansetts höra till den samiska kulturen (se t.ex. GrUU 32/2010 rd). I praktiken ska förhandlingsplikten liksom i nuläget omfatta i synnerhet projekt och åtgärder som gäller användning av mark- och vattenområden och planering av användningen, bedrivande av näringar där mark- och vattenområden utnyttjas samt undervisning i eller återupplivande av det samiska språket och samekulturen.

För att en åtgärd enligt den föreslagna bestämmelsen ska omfattas av förhandlingsplikten ska den dessutom vara vittsyftande eller viktig. Till denna del motsvarar förslaget den gällande lagen. Även för närvarande gäller förhandlingsplikten vittsyftande och viktiga åtgärder. Med vittsyftande avses i förslaget främst att åtgärden påverkar ett stort geografiskt område, en stor del av befolkningen eller ett långt tidsspänn. Om en åtgärd anses viktig beror på i hur stor grad eller hur djupt åtgärden bedöms påverka samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk. I mindre frågor som påverkar samerna räcker därmed även i fortsättningen ett vanligt remissförfarande eller ett annat hörandeförfarande. Jämfört med ett remiss- eller hörandeförfarande är förhandlingsförfarandet ett mer långtgående sätt att delta i beredningen av ärenden som myndigheterna beslutar om. Förhandlingar måste därför föras också om sådana ärenden som avses i den föreslagna bestämmelsen och som sametinget enligt någon bestämmelse i speciallagstiftningen ska beredas tillfälle att ge ett utlåtande om eller på annat sätt höras i. Att en representant för sametinget t.ex. deltar i någon arbetsgrupps arbete avlägsnar inte heller skyldigheten att föra de förhandlingar med sametinget som avses i den föreslagna lagen.

Förhandlingarna mellan myndigheterna och sametinget ska enligt förslaget föras i syfte

att uppnå samförstånd. Med detta hänvisas till de krav som har utvecklats inom den internationella rätten och enligt vilka förhandlingarna ska vara uppriktiga och ske vid rätt tidpunkt samt att det ska finnas en gemensam kunskapsgrund som är tillräcklig med tanke på ärendet. Förhandlingarna ska därmed föras uppriktigt och i en anda av ömsesidig respekt samt i rätt tid, så att det genom förhandlingarna verkligen är möjligt att inverka på den åtgärd som planerats. Sametinget ska ha möjlighet att behandla ärendet i sina egna organ enligt vilken typ av ärende det handlar om. Förhandlingsparterna ska också ha tillräckligt uttömmande uppgifter om det ärende som är föremål för förhandlingarna och om konsekvenserna av den planerade åtgärden. Kravet på att samförstånd ska eftersträvas betyder dock inte att sametinget genom sina egna beslut eller t.ex. genom att vara passiv har rätt att hindra en myndighet från att fatta beslut i ett ärende som hör till dess behörighet. Strävan efter samförstånd betyder inte heller att samförstånd alltid kan uppnås. En myndighet kan ha godtagbara grunder för sitt agerande också i ett sådant fall där sametinget uttryckligen motsätter sig en åtgärd. Myndigheten kan vara skyldig att förhandla om ett ärende som hör till dess behörighet också med andra eller också måste den sammanjämka flera berörda parter olik intressen, såsom t.ex. i vissa planeringsprocesser inom miljölagstiftningens område. Det huvudsakliga syftet med förslaget är att förhandlingarna om de ärenden som omfattas av samarbetskyldigheten ska föras med sametinget ärligt och uppriktigt med avsikten att trygga samernas rättigheter som urfolk och inte endast formellt för att uppfylla lagens krav.

Det föreslås inga bestämmelser om formkrav för förhandlingarna. Förhandlingarna kan sålunda även i fortsättningen föras på olika sätt. I vissa ärenden kan det vara möjligt att förhandla t.ex. med hjälp av tekniska dataöverföringsmetoder. Så kan ske t.ex. i sådana ärenden där sametinget redan har deltagit i beredningen på annat sätt. I andra ärenden kan förhandlingarna förutsätta att det ordnas flera möten. Det väsentliga är en direkt växelverkan mellan sametinget och myndigheten. Det är befogat att mellan parterna komma överens om de praktiska detal-

jerna från fall till fall. Det viktiga är att förfarandet gör det möjligt att föra uppriktiga diskussioner om ett ärende vid rätt tidpunkt och i genuin strävan efter samförstånd. Förhandlingarna avslutas antingen då samförstånd uppnås eller då det inte är möjligt att uppnå samförstånd även om man skulle fortsätta diskussionerna.

Det föreslås att det i 2 mom. tas in en bestämmelse om att myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter är skyldiga att föra protokoll över förhandlingarna. Protokollet ska fogas till dokumentmaterialet för det ärende som varit föremål för förhandlingarna. Protokoll behöver föras också därför att förhandlingar om de administrativa ärenden som avses i den föreslagna bestämmelsen är en juridisk förutsättning för myndighetens beslutsfattande. Det är befogat att i protokollet anteckna uppgifter om eventuella avvikande åsikter vid förhandlingarna.

3 kap. Mandattid, organ och verksamhet

10 §. Sammansättning och mandattid. Det föreslås att paragrafens bestämmelse om antalet ledamöter i sametinget ändras från nuvarande tjugoen (21) till tjugofem (25). Att ändra antalet ledamöter är motiverat, eftersom det totala antalet samer har ökat. Enligt förslaget ska sametinget således ha 25 ledamöter och fem ersättare som utses genom val till sameting för fyra kalenderår i sänder.

Det föreslås att den gällande lagens bestämmelse om val av minst tre ledamöter och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde ändras för att bättre motsvara fördelningen av de röstberättigade samerna inom området och därmed öka sametingets regionala representativitet. Sametinget ska enligt förslaget ha minst fem (5) ledamöter från Enare kommun (röstberättigade 2 137, varav 1 434 använde sin rösträtt i det senast hållna sametingsvalet), fyra (4) ledamöter från Utsjoki kommun (768/560), tre (3) ledamöter från Enontekis kommun (391/275) och två (2) ledamöter från Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun (169/124) samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Dessutom föreslås att sametinget ska ha minst en (1) medlem och en ersättare utanför

samernas hembygdsområde. I enlighet med vad grundlagsutskottet förutsätter (GrUB 17/1994 rd) ska över hälften (14) av ledamöterna i sametinget även i fortsättningen väljas från kommunerna inom samernas hembygdsområde.

11 §. Sametingets talman. Det föreslås att paragrafen ändras så att den gäller val av talman och två vice talmän för sametingets sammanträde. Förslaget hör samman med den föreslagna 13 §, enligt vilken ordföranden för sametingets styrelse inte samtidigt kan vara talman för sametinget. Uppdraget som talman är inte en huvudsyssla. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet av talmannen och de två vice talmännen. Paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar det nya innehållet.

12 §. Sammankallande av sammanträden. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det uttryckligen gäller sammankallandet av sametingets sammanträde. Liksom i den gällande lagen är utgångspunkten att sametingets sammanträde beslutar när deras sammanträden ska hållas. Sammanträdet ska enligt förslaget också sammankallas, om sametingets talman eller – såsom i nuläget – styrelsens ordförande eller styrelsen anser att det behövs. Då är det motiverat att sametingets talman, styrelsens ordförande och styrelsen kommer överens om tillräcklig förberedelse av det sammanträde som ska sammankallas. Sammanträdet ska dessutom sammankallas, om en tredjedel av ledamöterna i sametingets sammanträde begär det för behandling av ett visst ärende. Till denna del kompletteras bestämmelsen om en kvalificerad minoritets rätt att begära sammanträde genom att det föreskrivs att en kvalificerad minoritet som begär ett sammanträde ska precisera det ärende som ska behandlas vid det sammanträde som sammankallas.

2 mom. föreslås kompletteras med ett stadgande om ersättaren för den ledamot som valts utanför samernas hembygdsområde.

13 §. Sametingets styrelse. Enligt 1 mom. ska sametinget inom sig välja en styrelse med en ordförande och två vice ordförande samt högst fyra andra ledamöter. Till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll 13 § 1 mom. i den gällande lagen. Det föreslås att det till momentet fogas en ny bestämmelse

enligt vilken sametinget bland samerna ska välja personliga ersättare för styrelseledamöterna. De ska således vara samer, men inte nödvändigtvis ledamöter i sametinget, så som styrelsens ordförande, vice ordförandena och de ordinarie ledamöterna måste vara. Det föreslås att det i momentet också nämns att justitieministeriet ska underrättas om valet.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse enligt vilken styrelsens ordförande och vice ordförande inte kan vara talman eller vice talman för sametinget. Genom detta strävar man efter att klargöra förhållandet mellan sametingets sammanträde och sametingets styrelse samt betona den ställning sametingets sammanträde har som högsta representationsorgan för samerna.

Enligt 3 mom. ska styrelsens ordförande sköta sitt uppdrag som huvudsyssla. Förslaget motsvarar bestämmelsen i 11 § 2 mom. i den gällande lagen enligt vilken ordföranden innehar sitt uppdrag som huvudsyssla. I momentet föreslås också – till skillnad från nu – att mandatperioderna som styrelseordförande ska begränsas. Enligt förslaget kan en och samma person väljas till styrelseordförande för högst tre mandatperioder i följd. Att begränsa en och samma styrelseordförandes verksamhet till högst tolv år i följd anses motiverat på grund av styrelseordförandens centrala ställning. Å andra sidan gäller begränsningen endast på varandra följande mandatperioder och begränsar därmed inte oskäligt sametingets frihet att välja den styrelseordförande som det vill. Vid tillämpningen av bestämmelsen ska inte de mandatperioder räknas med som har löpt ut innan lagen träder i kraft. Detta föreskrivs det om i lagens övergångsbestämmelse.

Paragrafens 4 mom. motsvarar 13 § 2 mom. i den gällande lagen, och 5 mom. motsvarar det gällande 13 § 3 mom. I de bestämmelserna föreslås inga ändringar.

14 §. Övriga organ. Enligt första meningen i 14 § i den gällande lagen ska sametinget tillsätta en valnämnd för de val som avses i 4 kap. Valnämnden har dock också som uppgift att behandla ansökningar om upptagande av samer i vallängden och anmälningar om avförande av samer ur vallängden. Även om denna uppgift hör nära samman med valet är det också fråga om att godkänna en person

som anser sig vara same som medlem i samesamhället. Därför föreslås det att orden "de val som avses i 4 kap." stryks ur den första meningen.

Det föreslås inga andra ändringar i paragrafen. Sametinget kan därmed med stöd av den andra meningen i paragrafen även i fortsättningen tillsätta andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

15 §. Utövande av befogenheter. Paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar det huvudsakliga innehållet.

Det föreslås att det nämns särskilt i 1 mom. att sametingets sammanträde är ett organ som utövar tingets beslutanderätt vid sidan om sametingets styrelse och övriga organ. I momentet föreslås dessutom små ändringar av ordalydelsen. Enligt förslaget ska sametingets sammanträde samt styrelse och övriga organ utöva tingets beslutanderätt så som föreskrivs i sametingslagen och bestäms i arbetsordningen för sametinget.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse genom vilken sametingets sammanträde förbehålls beslutanderätten i vissa frågor. Enligt förslaget fattar sametingets sammanträde beslut om principiellt viktiga och vittsyftande frågor, om inte annat föranleds av ärendets brådskande natur. Förslaget motsvarar i sak den nuvarande regleringen i ärendet som anges i sametingets arbetsordning. Enligt 4 § 3 punkten i arbetsordningen har sammanträdet som uppgift att godkänna sametingets principiellt viktiga och vittsyftande initiativ, förslag, utlåtanden och övriga ställningstaganden. Enligt 6 § 7 punkten i arbetsordningen har styrelsen däremot som uppgift att avgöra ett ärende som hör till sametingets sammanträde, om ärendet är så brådskande att det krävs och styrelsen enhälligt konstaterar att ärendet är så brådskande att det inte kan skjutas upp till sametingets följande sammanträde.

Att bestämmelsen om ärenden som hör till sametingets sammanträde att behandla tas med i lagen betonar för sin del den ställning som sametingets sammanträde har som samernas högsta representationsorgan och beslutsfattande organ. Bestämmelsen är i sig allmän karaktär och flexibel.

Enligt förslaget kan något av sametingets övriga organ fatta beslut i ett ärende som hör till sametingets sammanträdes beslutanderätt, om ärendet är så brådskande att det krävs. I sametingets arbetsordning ska det även i fortsättningen vara möjligt att föreskriva om ett förfarande där det konstateras att ett ärende som i sig hör till sametingets sammanträde är brådskande och att beslut i ärendet därmed kan fattas t.ex. av sametingets styrelse.

Paragrafens 3 mom. om förbud att delegera beslutanderätten motsvarar i huvudsak 15 § 2 mom. i den gällande lagen. Det föreslås dock att bestämmelsen kompletteras så att det uttryckligen är förbjudet att delegera beslutanderätten också i ärenden som avses i 5 § 3 mom. samt 20 och 26 §. Således ska det också vara förbjudet att delegera sametingets sammanträdes beslutanderätt att godkänna sametingets arbetsordning (5 § 3 mom.), valnämndens rätt att på ansökan fatta beslut om antecknande av samer i vallängden, göra upp en vallängd och ordna val till sameting (20 §) och sammanträdet rätt att avgöra en begäran om omprövning av ett ärende som gäller antecknande i eller avförande ur vallängden (26 §).

Klart är att det inte ska vara tillåtet att delegera sametingets sammanträdes beslutanderätt i principiellt viktiga och vittsyftande frågor som avses i 2 mom. till ett annat organ annat än i enskilda brådskande fall.

16 §. Byråer och personal. Enligt 1 mom. har sametinget byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare bestäms i sametingets arbetsordning. I 16 § 1 mom. i den gällande lagen finns ett bemyndigande att föreskriva om sametingets byråer och personal genom förordning. På grund av sametingets autonoma ställning är det dock inte ändamålsenligt att det genom förordning föreskrivs om sådana ärenden som anknyter till det praktiska ordnandet av den kulturella autonomi. Det är motiverat att den reglering som gäller sametingets verksamhet verkställs endast genom lag och – inom ramen för sametingets anslag – genom den arbetsordning som sametinget själv har godkänt. De bestämmelser som för närvarande ingår i förordningen om sametinget och som gäller sametingets byråer, personal och personalens behörighetskrav bör därför

upphävas. Dessa frågor kan man i fortsättningen föreskriva om i sametingets arbetsordning.

Dessutom föreslås det att det i momentet tas in ett omnämnande enligt vilket bestämmelser om byrån för samiska språket utfärdas särskilt. För närvarande föreskrivs det om byrån för samiska språket i 26 § i samiska språklagen och 3 § i förordningen om sametinget.

I 2 och 3 mom. föreslås inga ändringar.

17 a §. Deltagande i möten med hjälp av teknisk dataöverföring. Det föreslås en ny paragraf om en möjlighet att delta i sametingets sammanträde och organens möten med hjälp av teknisk dataöverföring.

Enligt 1 mom. kan sametinget i sin arbetsordning bestämma att det går att delta i dess organs möten med hjälp av videokonferens eller annan lämplig teknisk dataöverföring. Sådan dataöverföring kan t.ex. vara en videokonferens, där de som deltar i mötet kan se och höra varandra, eller vanlig telefonkontakt utan synkontakt. Videokonferens kan vara det naturliga hjälpmedlet för att delta i sametingets sammanträde med hjälp av tekniskt hjälpmedel. I ett annat organs möte kan det däremot vara möjligt att delta också genom användning av vanlig telefonkontakt. Deltagande i ett organs möte med hjälp av teknisk dataöverföring ska vara möjligt för ett organs medlemmar och de personer i ett organ som har närvaro- och yttranderätt vid organets möte. Ordföranden och sekreteraren ska dock vara närvarande vid den egentliga platsen för mötet.

Med stöd av 2 mom. kan det i arbetsordningen utfärdas närmare bestämmelser om det förfarande som ska iaktas vid användning av teknisk dataöverföring.

17 b §. Initiativrätt. Det föreslås att det i lagen tas in en ny paragraf enligt vilken minst femtio samer har rätt att komma med initiativ till sametinget i ärenden som hör till tinget.

Initiativrätten är ett nytt sätt att från medborgarnivå påverka sametingets verksamhet. Röstberättigade samer får tack vare initiativrätten möjlighet att väcka ärenden i sametinget. Enligt förslaget kan femtio röstberättigade samer komma med ett initiativ. Detta

är ca 1 procent av alla de röstberättigade som för närvarande är antecknade i vallängden.

Enligt förslaget kan initiativet endast gälla ärenden som hör till sametinget. I lagen föreskrivs inga andra sakliga eller innehållsmässiga förutsättningar för utnyttjandet av initiativrätten. Det föreslås inte heller några bestämmelser om det förfarande som ska iaktas vid utövandet av initiativrätten eller om behandlingen av ett initiativ vid sametinget. Närmare bestämmelser om dessa frågor ska enligt 2 mom. utfärdas i sametingets arbetsordning.

18 §. Handläggningen av ärenden. Det föreslås att 1 mom. ändras så att de föreslagna nya bestämmelserna i 11 § om sametingets talman och vice talmän beaktas i paragrafen. Sametingets sammanträde är enligt förslaget beslutfört när talmannen eller någondera av vice talmännen samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Ett annat organ vid sametinget är beslutfört när dess ordförande eller vice ordförande – eller någon av dem, om organet har flera vice ordföranden – och minst hälften av de övrigaledamöterna är närvarande.

Det föreslås inga ändringar i 2 mom.

Till den andra meningen i 3 mom. föreslås det att det tas in ett omnämnande av talmannen. Således är det alltid talmannens eller ordförandens röst som avgör ett ärende när rösterna faller lika. Till övriga delar föreslås inga ändringar i momentet.

3 a kap. Bokföring och revision

18 a §. Bokföring. Det föreslås att författningsnumret för bokföringslagen, som nämns i paragrafen, ändras så att det hänvisar till den gällande bokföringslagen. Även ordvalet i paragrafen ses över.

18 c §. Revision. Paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar det huvudsakliga innehållet i paragrafen.

Det föreslås att det i 1 mom. tas in allmänna omnämmanden av den lagstiftning som ska tillämpas på val av revisorer till sametinget och förrättande av revision. På dessa tillämpas enligt förslaget bestämmelserna i samesamtingenslagen och i revisionslagen.

I 2 mom. föreskrivs det om valet av revisorer och revisorssuppleanter samt deras man-

datperioder. Sametinget ska enligt förslaget ha två revisorer och två revisorssuppleanter. Sametinget och justitieministeriet väljer vardera en revisor och en revisorssuppleant. Till dessa delar motsvarar förslaget i sak regleringen i den gällande 18 c §. Dessutom föreslås det att det i momentet tas in en ny bestämmelse om längden på revisorernas mandatperiod. Enligt den väljs revisorerna och revisorssuppleanterna för fyra kalenderår i sänder.

Revisorerna och revisorssuppleanterna ska enligt 3 mom. vara sådana OFR-revisorer eller OFR-sammanslutningar som avses i lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin.

18 d §. Revisionsberättelse. I paragrafen föreslås bestämmelser om revisionsberättelsen som ska ersätta bestämmelserna 18 i § i den gällande lagen. Det föreslås därför att paragrafens rubrik ändras.

Enligt förslaget ska revisorerna för varje räkenskapsperiod före utgången av april månad till sametingets styrelse avge en skriftlig revisionsberättelse som utöver det som revisionslagen kräver ska innehålla ett utlåtande om huruvida uppgifterna i verksamhetsberättelsen om användningen av statsbidraget är riktiga.

18 e—18 i §. Det föreslås att paragraferna upphävs. Bokföringslagen, som det hänvisas till i det föreslagna 18 c § 1 mom., innehåller den behövliga regleringen om de frågor som det för närvarande föreskrivs om i de paragrafer som föreslås bli upphävda. Därför behöver det i samesamtingenslagen endast föreskrivas om valet av revisorer och deras mandatperioder (18 c §), revisionsberättelsen (18 d §), behandlingen av revisionsberättelsen (gällande 18 j §) och insändandet av handlingar till justitieministeriet (gällande 18 k §).

4 kap. Val till sametinget

19 §. Valår och valkrets. I 2 mom. tas det in en bestämmelse från 20 § 1 mom. i den gällande lagen enligt vilken hela landet utgör en valkrets för valet till sameting. Paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens nya innehåll.

I 1 mom. föreslås inga ändringar.

20 §. Valnämnd. I paragrafen föreskrivs det om valnämnden, dess sammansättning och dess uppgifter. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar dess innehåll. Ovan föreslogs det att bestämmelsen i den gällande lagens 20 § 1 mom. ska tas in i 19 § 2 mom.

Valnämndens centrala uppgift är att behandla ansökningarna om upptagande av samer i vallängden och därmed att som första instans fatta beslut om antecknande av en person i vallängden. Nämndens uppgift är därmed mer grundläggande än att endast i praktiken verkställa val till sametinget. Det är berättigat att detta framkommer av lagens grundläggande bestämmelse om valnämndens uppgifter. Därför föreslås det att det omnämns i det föreslagna 1 mom. I momentet konstateras dessutom att valnämnden har som uppgift att göra upp vallängden och ordna val till sameting. När det gäller uppgiften att ordna val motsvarar förslaget i sak 20 § 2 mom. i den gällande lagen.

I paragrafens 2 mom. föreslås bestämmelser om valnämndens sammansättning. För närvarande föreskrivs det om detta i 3 mom. Enligt förslaget ska valnämnden förutom en ordförande ha sex andra ledamöter som var och en har en personlig ersättare. I nuläget är ledamöterna fyra till antalet. I nämnden ska finnas en ledamot och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Till denna del motsvarar förslaget 20 § 3 mom. i den gällande lagen. Enligt en föreslagna ny bestämmelse ska olika samiska språk och samernas olika kulturformer vara representerade i valnämnden. På grund av valnämndens uppgifter och de krav som riktas mot trovärdigheten i dess verksamhet ska samernas olika kulturformer och språk vara mångsidigt representerade i den. Det är mycket viktigt att valnämnden tillämpar lagens definition av same med respekt för samesamhällets olika kulturformer och den rätt som en person som uppfyller de i lagen angivna förutsättningarna har att bli erkänd som same. Valnämnden ska därför i sin helhet så brett som möjligt representera samesamhällets och samekulturens mångfald. Detta ska beaktas på behörigt sätt när valnämndens ledamöter väljs.

Enligt förslaget ska den gällande lagens 20 § 4 mom., enligt vilket valnämnden med tillstånd av justitieministeriet kan anställa behövlig personal, strykas. Sametinget utnämner eller anställer med stöd av 42 § i lagen – och inom ramen för sametingets anslag – också i övrigt sin egen personal, och det föreskrivs inte i lag att detta förutsätter tillstånd från justitieministeriet.

23 §. Vallängd. I den föreslagna paragrafen samlas med vissa ändringar de bestämmelser om upprättande av vallängd som finns i 23 och 23 a § i den gällande lagen.

Valnämnden ska enligt 1 mom. upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas kommunvis i alfabetisk ordning den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Till dessa delar motsvarar förslaget i sak de bestämmelser som finns i 23 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen. Hemkommun och adress får dock inte heller i fortsättningen antecknas i vallängden, om dessa uppgifter är sekretessbelagda enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet. Dessutom föreslås det en ny bestämmelse enligt vilken hemkommunen och adressen inte heller får antecknas i vallängden, om det för personen i fråga har gjorts en i 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster avsedd spärrmarkering i befolkningsdatasystemet.

Enligt 2 mom. ska röstberättigade samer som inte är antecknade i vallängden på ansökan (enligt det gällande 23 a § 1 mom. "på begäran") tas upp i den. Den som är antecknad i längden ska avföras ur den efter anmälan om att han inte längre önskar finnas upptagen i den, eller när han avlidit. Till denna del motsvarar förslaget till sitt innehåll 23 a § 1 mom. i den gällande lagen.

Precis som i nuläget ska ansökan och anmälan lämnas till valnämnden. Det föreslås att det i momentet tas in en ny bestämmelse om valnämndens skyldighet att behandla ansökan och anmälan utan ogrundat dröjsmål. Syftet med bestämmelsen är att få till stånd en förändring i den vedertagna praxis enligt

vilken valnämnden behandlar ansökningar endast under valår. I fortsättningen ska ansökningar kunna lämnas till valnämnden också under andra tider än under valår och på vanligt sätt under öppethållningstiderna för sametingets byrå i fråga eller elektroniskt. Valnämnden ska på motsvarande sätt också behandla ansökningar under andra tider än valår och utan ogrundat dröjsmål, vilket i detta sammanhang kan betyda en handläggningstid på några månader. Valnämnden ska därmed under sin mandatperiod samlas för att behandla ansökningar möjligen några gånger per år.

I lagen behöver det dock fortfarande föreskrivas om en tidsfrist inom vilken ansökningarna senast ska lämnas in för att rösträtten ska kunna utövas i det närmast följande sametingsvalet. Därför föreslås att det som sista mening i momentet tas in en bestämmelse enligt vilken en förutsättning för utövande av rösträtten i det närmast följande sametingsvalet är att ansökan har lämnats in senast klockan 16 den 31 december året före valåret. Den föreslagna förfalldagen är samma som den som anges i 23 a § 1 mom. i den gällande lagen.

Det föreslagna 3 mom. motsvarar som sådant 23 a § 2 mom. i den gällande lagen och det föreslagna 4 mom. motsvarar helt 23 a § 3 mom. i den gällande lagen. I dessa bestämmelser föreslås inga ändringar.

23 a §. Upprättande av vallängd. Det föreslås att paragrafen upphävs och att de bestämmelser som finns i den till behövligen delar tas in i 23 §.

25 §. Framläggande av vallängd. I 4 mom. föreslås en ny bestämmelse om en röstberättigads rätt att begära omprövning av en felaktig anteckning om honom eller henne i vallängden. Om den som har rösträtt anser att en anteckning om honom i vallängden är felaktig kan han eller hon enligt förslaget begära omprövning hos valnämnden på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras senast inom den 14 dagen efter det att tiden för framläggande av vallängden löpte ut.

I bestämmelsen är det inte fråga om en sames rätt att bli antecknad i vallängden, utan rätten för en som redan har godkänts som röstberättigad att begära att eventuella felak-

tiga uppgifter om honom eller henne i vallängden rättas till. Valnämnden har med stöd av 26 a § 1 mom. också på tjänstens vägnar rätt att korrigera felaktiga anteckningar. Motsvarande bestämmelser om korrigerings av felaktiga anteckningar finns i 24–26 § i vallagen.

I 1–3 mom. föreslås inga ändringar.

25 a §. Vallängdens offentlighet. Det föreslås att den sista meningen i 2 mom. kompletteras med ett omnämnande enligt vilket sekretessen inte hindrar att uppgifter lämnas ut till sametinget för val av ledamöter och ersättare till tingets organ eller för utredande av initiativrätt. Kompletteringen behövs, eftersom det föreslås i 13 § 1 mom. att styrelseledamöternas ersättare väljs bland samerna, och därför att femtio röstberättigade samer enligt den föreslagna 17 b § har rätt att komma med initiativ till sametinget. Till övriga delar föreslås inga ändringar i innehållet i 25 a §.

26 §. Begäran om omprövning i ärenden som gäller vallängden. I paragrafen föreslås det att det föreskrivs om rätten att begära omprövning av ett beslut av valnämnden som gäller sådant antecknande i eller avförande ur vallängden som avses i 23 §. Enligt förslaget får omprövning begäras hos sametingets sammanträde på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras senast den 14 dagen efter delfäendet. Paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar paragrafens nya innehåll.

Enligt den ändring som 2002 gjordes i 26 § 1 och 2 mom. begärs omprövning i nuläget hos valnämnden och sametingets styrelse och inte också hos sametingets sammanträde såsom tidigare. Då motiverades ändringen med att praxis för behandlingen av ansökningarna kräver att ärenden ska kunna avgöras i brådskande ordning. Valnämnden är på grund av de ändringar som föreslås i 23 § i fortsättningen tvungen att behandla ansökningarna utan oskäligt dröjsmål också under andra tider än valår. Man kan anta att om behandlingen av ansökningar jämnas ut över en väsentligen längre tidsperiod än tidigare, minskar risken att ansökningarna hopar sig just under valåren. Dessutom är det motiverat med tanke på gruppgodkännande att begäran om omprövning i ett sådant här, för individen

grundläggande ärende, behandlas av samesamhällets högsta representationsorgan.

Paragrafens nuvarande 3 moment blir ett nytt 2 moment och ordalydelsen ändras så att den motsvarar de ändringar som gjorts i 1 momentet.

26 b §. *Besvär i ärenden som gäller vallängden och självrättelse.* Enligt 1 mom. får ett beslut som fattats vid sametingets sammanträde i ett ärende som avses i 26 § överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras senast den 14 dagen efter delfäendet av beslutet.

Det är fråga om rätten att överklaga ett beslut som sametingets sammanträde har meddelat på grund av en begäran om omprövning i ett ärende som gäller antecknande i vallängden eller avförande ur den. Besvären ska enligt förslaget riktas direkt till högsta förvaltningsdomstolen. Detta är motiverat, eftersom ärendet i synnerhet under ett valår ska kunna avgöras i brådskande ordning. Till denna del motsvarar förslaget 26 b § 1 mom. i den gällande lagen.

Enligt 2 mom. får ett beslut som fattats av valnämnden i ett ärende som avses i 25 § 4 mom. (valnämndens beslut med anledning av en begäran om omprövning som gäller felaktig anteckning) eller 26 a § (valnämndens beslut att på tjänstens vägnar ompröva eller rätta en felaktig anteckning) överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras senast inom 14 dagar från delfäendet av beslutet. Enligt förslaget får ett beslut av förvaltningsdomstolen inte överklagas genom besvär. Det är fråga om juridiskt sett förhållandevis klara ärenden, och individens rättsskydd förutsätter därmed inte en möjlighet att föra dessa ärenden vidare till högsta förvaltningsdomstolen för behandling. I 27 § 3 mom. i vallagen föreskrivs det ett förbud mot att föra överklagan vidare till högre besvärsinstans i motsvarande ärenden.

I 3 mom. föreslås att också förvaltningsdomstolen ska nämnas vid sidan av högsta förvaltningsdomstolen. Detta behövs, eftersom det föreslås ändringar i bestämmelserna om ändringssökande. Högsta förvaltnings-

domstolen och således även förvaltningsdomstolen ska därmed utan dröjsmål delge sitt beslut till ändringssökanden och till valnämnden, som ska göra de ändringar i vallängden som eventuellt föranleds av beslutet och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

27 §. *Kandidatuppställning.* I den föreslagna paragrafen samlas med vissa ändringar de bestämmelser om upprättande av vallängd som finns i 27 och 27 a § i den gällande lagen, utan att paragrafens huvudsakliga innehåll ändras.

Enligt 1 mom. kan en kandidat i val till sametinget på samma sätt som för närvarande ställas upp av en valmansförening som har bildats av minst tre röstberättigade och som ska ha ett ombud och ett vice ombud. Förslaget motsvarar bestämmelserna i 27 § 1 och 2 mom. i den gällande lagen.

Det föreslås att 27 § 3 mom. i den gällande lagen som sådant tas in som 2 mom. i paragrafen. Varje röstberättigad får därmed också i fortsättningen endast delta i uppställningen av en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, ska valnämnden enligt momentet stryka hans namn ur dem alla.

En valmansförening ska enligt 3 mom. lämna sin kandidatansökan till valnämnden senast den 31 dagen och komplettering till ansökan senast den 27 dagen innan valförrättningen inleds. Reglering som i sak motsvarar den föreslagna finns i 27 § 1 och 4 mom. i den gällande lagen. Valnämnden ska enligt förslaget upprätta en kandidatförteckning senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. En i sak motsvarande bestämmelse ingår i det gällande 27 a § 1 mom. Det föreslås också att det i momentet tas in en bestämmelse som i sak motsvarar den sista meningen i det gällande 27 a § 2 mom., enligt vilken kandidatförteckningen ska offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet.

Det föreslås att det i 3 mom. tas in ett nytt bemyndigande, med stöd av vilket närmare bestämmelser om kandidatansökan och kandidatförteckning får utfärdas genom förordning av justitieministeriet. De bestämmelser av teknisk natur som gäller dessa frågor och som för närvarande finns i 27 och 27 a § i

den gällande lagen kan därmed i fortsättningen utfärdas genom förordning av ministeriet.

I 4 mom. tas det in det förbud mot att särskilt söka ändring i ett beslut av valnämnden om kandidatförteckning som avses i det föreslagna 3 mom. För närvarande föreskrivs det om ett sådant förbud i 27 a § 3 mom. i den gällande lagen.

27 a §. Kandidatförteckning. Det föreslås att paragrafen upphävs. Det föreslås att de bestämmelser i 1 och 2 mom. som det ska föreskrivas om på lagnivå tas in i 27 §, så som det förklaras ovan. Ovan har det föreslagits att paragrafens 3 mom. blir 27 § 4 mom. De bestämmelser av teknisk natur som ingår i 1 och 2 mom. utfärdas i fortsättningen genom ministerieförordning. Ett bemyndigande om detta tas in i 27 § 3 mom.

29 §. Valhandlingarna. Det föreslås att bestämmelserna om valhandlingarna samlas i denna paragraf och att paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar det ändrade innehållet.

Enligt 1 mom. ska valnämnden sedan valförrättningen inletts utan dröjsmål sända valhandlingarna per post till till de röstberättigade vilkas adress är känd.

Valhandlingar är enligt förslaget röstsedeln försedd med valnämndens stämpel, valkuvertet, följbrevet, ytterkuvertet, kandidatförteckningen och röstningsanvisningarna. I fråga om valhandlingarna och sändandet av dem motsvarar förslaget i sak 29 § i den gällande lagen.

I 2 mom. föreslås en ny bestämmelse om den röstberättigades rätt att få valhandlingarna. En röstberättigad som inte har fått valhandlingarna per post eller som av någon annan orsak saknar dem, ska enligt förslaget beredas tillfälle att få valhandlingarna på valnämndens byrå eller på ett ställe som valnämnden meddelar.

I 3 mom. föreslås också nya bestämmelser om vad som ska nämnas i röstningsanvisningarna. I röstningsanvisningarna ska det som är väsentligt med tanke på utövandet av rösträtten klargöras. I röstningsanvisningarna ska enligt förslaget åtminstone finnas besöksadresserna och öppettiderna för valnämndens byrå och eventuella andra ställen där valhandlingarna kan fås och till vilka de kan returneras samt dessutom besöksadresserna och

öppettiderna för röstningsställena på valdagen. Ett i bestämmelsen avsett eventuellt annat ställe kan också vara t.ex. en röstningsbuss. I så fall ska det i röstningsanvisningarna finnas information om bussens rutt, dess hållplatser och öppettider. I anvisningarna får också finnas andra uppgifter än de som förutsätts i lagen.

30 §. Röstning med anlitande av posten. Enligt 1 mom. kan den röstberättigade utnyttja sin rösträtt efter att han eller hon fått valhandlingarna. Till denna del motsvarar förslaget första meningen i 30 § i den gällande lagen. Det föreslås att det till momentet fogas en ny bestämmelse om den anteckning som ska göras på röstsedeln. Enligt förslaget ska väljaren i röstsedeln tydligt anteckna numret på den kandidat som han eller hon ger sin röst till.

Det föreslås att det i 2 mom. tas in den reglering som ingår i den andra och tredje meningen i 30 § i den gällande lagen, dock så att det i lagen inte längre krävs att valhandlingarna lämnas för postbefordran som rekommenderad försändelse. Röstningen har således slutförts när den röstberättigade har lämnat det slutna valkuvertet med röstsedeln och ett ifyllt och undertecknat följbrev inneslutna i ytterkuvertet för postbefordran till valnämnden. Om väljaren bifogar sitt meddelande på kort antecknar han endast sin underskrift på följbrevet.

Paragrafens 3 mom. motsvarar 30 § 2 mom. i den gällande lagen. Där föreslås endast en liten precisering av ordalydelsen, så att bestämmelsen inte gäller alla valhandlingar utan endast valhandlingar inneslutna i ett ytterkuvert.

31 §. Röstning genom returnering av ytterkuvertet till valnämnden på annat sätt än per post. Det föreslås att bestämmelsen i 1 mom. om returnering av ytterkuvertet på annat sätt än per post kompletteras så att handlingarna kan returneras till valnämndens byrå – precis som i nuläget – eller till andra ställen som valnämnden meddelat. Avsikten med fler returneringsställen är att underlätta utövande av rösträtten. Ett i bestämmelsen avsett övrigt ställe som valnämnden meddelat kan också vara t.ex. en ambulerande röstningsbuss. För tydlighetens skull föreslås det också att det nämns i momentet att ytterkuvertet

också kan returneras till valbestyrelsen på röstningsstället, om i 31 a § avsedd röstning på valdagen ordnas. Paragrafens rubrik ändras så att den bättre motsvarar det nyformulerade innehållet i paragrafen.

Den bestämmelse i momentet enligt vilken handlingarna får returneras mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet motsvarar den reglering som finns i 31 § 1 mom. i den gällande lagen.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 31 § 2 mom. i den gällande lagen. I det momentet föreslås inga ändringar.

31 c §. Valbestyrelse. Det föreslås att 1 mom. ändras så att det i en valbestyrelse i fortsättningen ska kunna ingå fler ersättare än de två som krävs i nuläget. Till övriga delar föreslås inga ändringar i momentet.

Paragrafens 2 och 3 mom. motsvarar till innehållet 31 c § 2 och 3 mom i den gällande lagen.

31 h §. Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet. Det föreslås att 1 mom. kompletteras med en bestämmelse enligt vilken valbestyrelsen ska se till att valurnan och vallängden, vilka också nämns i den gällande lagen, men också ytterkuvert som eventuellt lämnats till valbestyrelsen transporteras till valnämndens byrå i Enare. Dessutom föreslås det att det i momentet tas in en ny bestämmelse om valbestyrelsens skyldighet att se till att de nämnda handlingarna utan ogrundat dröjsmål transporteras till valnämndens byrå och att förseglingmaterialet förstörs omedelbart efter förseglingen av urnan. Valhandlingarna ska således sändas till valnämnden utan dröjsmål och utan att valförrättningens tillförlitlighet äventyras.

Paragrafens 2 mom. motsvarar 31 h § 2 mom. i den gällande lagen. I det momentet föreslås inga ändringar i innehållet.

32 §. Röstning på vårdanstalt och i hemmet. Främst på grund av praktiska skäl i samband med jävssituationer föreslås i 2 mom. en ny bestämmelse enligt vilken det till ersättare för valförrättaren vid röstning där en röstberättigad vårdas förutom någon av valnämndens ersättare även kan utses någon annan som är lämplig för uppgiften. Till övriga delar föreslås inga ändringar i paragrafen.

38 §. Hur valresultatet bestäms. Det föreslås ändringar av de bestämmelser som gäller hur valresultatet bestäms. Detta behövs, eftersom det föreslås ändringar i 10 § om sametingets sammansättning.

Enligt 1 mom. blir de 25 personer som vid valet har fått det största antalet röster valda till ledamöter i sametinget, förutsatt att bland dessa finns minst det antal kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde och utanför hembygdsområdet som föreskrivs i 10 §. Om det från någon kommun inom hembygdsområdet eller utanför hembygdsområdet inte finns det föreskrivna antalet kandidater väljs från denna kommun eller utanför hembygdsområdet de kandidater som har fått det största antalet röster så att det angivna minimiantalet uppfylls.

I 2 mom. föreslås ett tillägg om den ersättare som väljs utanför hembygdsområdet.

I 3 mom. föreslås inga ändringar.

40 §. Besvär över valresultatet. I 1 mom. föreskrivs det om besvär över fastställandet av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen som i fortsättningen kan anföras hos förvaltningsdomstolen i stället för högsta förvaltningsdomstolen. Besvären ska dock anföras inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Det föreslås att den gällande lagens förfarande för rättelseyrkande i dessa ärenden slopas. Att föra bedömningen av de ifrågavarande beslutens och åtgärdernas lagenlighet i första instans genom rättelseyrkande till sametingets styrelse tillför inte behandlingen något nämnvärt mervärde i fråga om rättskyddet.

Paragrafens 2 och 3 mom. motsvarar till innehållet 40 § 4 och 5 mom. i den gällande lagen.

40 a §. Nyval på grund av besvär. Ovan har föreslagits att besvär över fastställandet av valresultatet anföras hos förvaltningsdomstolen. Paragrafens 1 moment föreslås till sin ordalydelse ändras på motsvarande sätt. I paragrafens 2 och 3 moment föreslås inga ändringar.

5 kap. Särskilda bestämmelser

Det föreslås att kapitlets nuvarande rubrik Sökande av ändring ändras, eftersom det i lagen finns bestämmelser om ändringssökande också på andra ställen än i 5 kap. I kapitlet finns för närvarande endast en paragraf. Det föreslås därför att lagens kapitelindelning ändras så att dess paragrafer delas in i endast fem i stället för sex kapitel som i nuläget. Därmed föreslås det också att rubriken till 6 kap. upphävs.

41 §. Sökande av ändring. Det föreslås att det i paragrafen tas in bestämmelser om ändringssökande i de ärenden för vilka lagen inte innehåller några särskilda bestämmelser om ändringssökande. Det föreslås att paragrafens rubrik ändras så att den motsvarar detta innehåll.

Enligt 1 mom. får omprövning i ett beslut av sametingets styrelse begäras hos sametingets sammanträde och i ett beslut av nämnden samt ett annat organ som tillsatts av tingen hos sametingets styrelse på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs om ändringssökande i något ärende.

Enligt 2 mom. får ett beslut som sametingets sammanträde och styrelse har fattat med anledning av en begäran om omprövning överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Också i beslut som har fattats av sametingets sammanträde söks ändring hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får dock överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

43 §. Närmare stadganden och bestämmelser. Paragrafen innehåller ett bemyndigande att genom förordning utfärda närmare stadganden om verkställandet av sametingslagen. Paragrafen upphävs som obehövlig.

Ikraftträdande. I 2 mom. i lagens ikraftträdandebestämmelse föreslås en övergångsbestämmelse enligt vilken vissa nya bestämmelser om sametingets organ och verksamhet tillämpas första gången först på de sameting som väljs efter det att lagen har trätt i kraft. Sådana bestämmelser är bl.a. de nya bestämmelserna om lämnande av berättelse (7 §), sametingets talman (11 §), sammankallande av sammanträden (12 §), sametingets

styrelse (13 §), utövande av beslutanderätt (15 §), deltagande i möten med hjälp av teknisk dataöverföring (17 a §), initiativrätt (17 b §) och handläggningen av ärenden (18 §), liksom även de nya bestämmelserna om bokföring (18 a §), revision (18 c §) och revisionsberättelse (18 d §).

Enligt 3 mom. i den föreslagna ikraftträdandebestämmelsen ska vid tillämpning av 13 § 3 mom., som gäller omval av styrelseordförande, inte beaktas de mandatperioder som har upphört innan den föreslagna lagen trädde i kraft.

1.2 Strafflagen

40 kap. Om tjänstebrott.

11 §. Definitioner. Det föreslås att 1 punkten kompletteras, så att sametinget omnämns i den. Också en person som är i tjänst hos sametinget kommer därmed tydligt att omfattas av den straffrättsliga lagstiftningen om tjänsteansvar. Hänvisningen i 2 punkten till ett i 1 punkten avsett offentligt samfund syftar i och med kompletteringen därmed också på sametinget. Till följd av tillägget i 1 punkten ska därmed också en person som sköter ett förtroendeuppdrag vid sametinget omfattas av strafflagens bestämmelser om tjänsteansvar.

2 Närmare bestämmelser och föreskrifter

På grund av sametingets autonoma ställning är det motiverat att regleringen om sametinget verkställs genom lag och genom en arbetsordning som sametinget själv godkänner. Att föreskriva om sametingets uppgifter, organisation eller verksamhet genom förordning är däremot inte ändamålsenligt. Av dessa orsaker föreslås det i propositionen att det i sametingslagen inte längre ska ingå det bemyndigande att genom förordning föreskriva om sametingets byråer och personal som finns i 16 § 1 mom. i den gällande lagen. Bemyndigande i 43 § i sametingslagen att genom förordning utfärda närmare bestämmelser om verkställandet av sametingslagen föreslås bli upphävt. Efter att de lagar som ingår i propositionen har trätt i kraft är avsik-

ten att de nuvarande bestämmelserna i förordningen om sametinget om sametingets övriga byråer än språkbyrån (2 §), personal (4 §), behörighetsvillkor för personalen (5 §) och undertecknande av handlingar (6 §) ska upphävas.

I stället för att utfärda de tekniska bestämmelserna om valet till sametinget genom lag är det ändamålsenligt att utfärda dem genom förordning av justitieministeriet, som är den i vallagen avsedda högsta valmyndigheten. Det föreslås därför att det i 27 § 3 mom. i sametingslagen tas in ett bemyndigande, med stöd av vilket närmare bestämmelser om kandidatansökan och kandidatförteckning får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

3 Ikraftträdande

Lagarna avses träda i kraft så att alla bestämmelser som inverkar på valet till sametinget går att tillämpa vid förrättandet av följande val.

Följande val till sametinget förrättas i september 2015. Enligt justitieministeriets förordning om förfarandet vid val till sametinget (965/2006) ska inledandet av val till sametinget och förfarandet vid bl.a. ansökan om upptagande i vallängden kungöras genom annons senast den 15 november året före valåret. Ansökan om upptagande i vallängden ska enligt 23 a § i den gällande lagen och 23 § i den föreslagna lagen lämnas till valnämnden senast klockan 16 den 31 december året före valåret. Enligt 23 a § i den gällande lagen och 23 § i den föreslagna lagen ska valnämnden fastställa och underteckna vallängden senast den sista februari under valåret. Valnämnden ska enligt 25 § i den gällande och den föreslagna lagen lägga fram vallängden så att det från det tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas. Vallängden ska vara framlagd under 10 på varandra följande vardagar.

För att 2015 års val ska genomföras på behörigt sätt bör den ändrade definitionen av same ha trätt i kraft innan valnämnden senast måste publicera annonsen om inledande av val och ansökan om upptagning i vallängden, dvs. före den 15 november 2014, eller åtminstone i god tid före den 31 december 2014,

då ansökningarna om upptagande i vallängden senast ska lämnas in enligt den gällande och den föreslagna lagen. Om lagen inte träder i kraft förrän väldigt nära utgången av detta år, bör lagens ikraftträdandebestämmelse med tanke på förrättandet av 2015 års val och ansökan om upptagande i vallängden för det valet kompletteras med behövliga övergångsbestämmelser om tidsfrister och tidpunkter för ansökan om upptagande i vallängden samt fastställande och framläggande av vallängden. Det behövs också en övergångsbestämmelse om en ny kungörelse om förrättande av 2015 års val, om lagen inte träder i kraft förrän efter den 15 november 2014.

I propositionen föreslås det att bestämmelserna i 20 § om sammansättningen av valnämnden ändras. Också av den anledningen bör lagen träda i kraft i god tid före den 31 december 2014 för att sametinget ska kunna tillsätta valnämnden på nytt för att behandla ansökningar om upptagande i vallängden och fatta beslut om fastställande av vallängden för 2015 års val.

En del nya bestämmelser som gäller sametingets organ och verksamhet kommer att tillämpas första gången på det sameting som väljs och sammanträder efter lagens ikraftträdande. Sådana bestämmelser är bl.a. de nya bestämmelserna om lämnande av berättelse (7 §), sametingets talman (11 §), sammankallande av sammanträden (12 §), sametingets styrelse (13 §), utövande av beslutanderätt (15 §), deltagande i möten med hjälp av teknisk dataöverföring (17 a §), initiativrätt (17 b §) och handläggningen av ärenden (18 §), liksom även de nya bestämmelserna om bokföring (18 a §), revision (18 c §) och revisionsberättelse (18 d §).

4 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

Allmänt

Enligt 121 § 4 mom. i grundlagen har samerna inom sitt hembygdsområde språklig och kulturell autonomi enligt vad som bestäms i lag. I 17 § i grundlagen föreskrivs det om samernas ställning som urfolk och sa-

mernas rätt att bevara och utveckla sitt språk och sin kultur.

Bestämmelser om de grundläggande strukturerna för samernas kulturella autonomi har utfärdats genom sametingslagen, som föreslås bli ändrad genom propositionen. Propositionen innehåller förslag till revidering av bestämmelserna om bl.a. sametingets behörighet och uppgifter, sametingets organ och användning av beslutanderätten samt val till sametinget. För att samernas möjligheter att påverka ska bli bättre ska det enligt förslaget föreskrivas att myndigheterna har skyldighet att förhandla med sametinget om åtgärder som märkbart inverkar på samernas ställning som urfolk och deras rättigheter som urfolk. I propositionen föreslås också att lagens definition av same ses över.

Berättelse

I propositionen föreslås det att bestämmelsen om sametingets berättelse ändras. Enligt 7 § i lagförslag 1 ska sametinget i fortsättningen lämna sin berättelse direkt till riksdagen och inte längre till statsrådet för att fogas till regeringens berättelse, såsom det görs enligt gällande lag. Detta har ansetts motiverat med tanke på sametingets kulturellt autonoma ställning. Enligt 46 § 2 mom. i grundlagen får det föreskrivas genom lag om berättelser som ska lämnas till riksdagen.

Ändringssökande

Propositionen innehåller bestämmelser om sökande av ändring i beslut av sametingets organ. Bestämmelserna är av betydelse med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen enligt vilken var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol eller någon annan myndighet som är behörig enligt lag samt att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan.

Den föreslagna 41 § i lagförslag 1 innehåller allmänna bestämmelser om ändringssö-

kande. De ska tillämpas, om det inte finns särskilda bestämmelser i lag om ändringssökande i något ärende. Enligt förslaget får omprövning av ett beslut av sametingets styrelse begäras hos sametingets sammanträde. Omprövning av ett beslut av en nämnd eller ett annat organ som tillsatts av sametinget får begäras hos sametingets styrelse. Ett beslut som fattats med anledning av en begäran om omprövning och ett beslut av sametinget får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får enligt förslaget överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd. Förslaget är inte problematiskt med avseende på grundlagen (GrUU 32/2012 rd, s. 2–4).

Enligt den föreslagna 40 § i lagförslag 1 ska det inte kopplas ett förfarande med begäran om omprövning till ändringssökande som gäller valresultatet, utan ändring ska då få sökas genom besvär hos förvaltningsdomstolen, vars beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Enligt det föreslagna 27 § 4 mom. i lagförslag 1 får ändring inte sökas särskilt i valnämndens beslut om kandidatförteckningar, utan det ska vara möjligt att söka ändring med stöd av 40 § först efter att valnämnden har fastställt valresultatet och offentliggjort sitt beslut om detta. Förslaget är inte heller till denna del problematiskt med tanke på grundlagen, eftersom valnämndens beslut om kandidatförteckningarna i samband med ändringssökande i huvudsaken kan föras till domstol för behandling (GrUU 61/2002 rd, s.89).

Enligt den föreslagna 26 § i lagförslag 1 får omprövning i valnämndens beslut om en persons ansökan om att bli upptagen som same i vallängden och i valnämndens beslut i ett ärende som gäller avförande ur vallängden begäras hos sametingets sammanträde. Ändring i ett beslut av sammanträdet får dock enligt den föreslagna 26 b § 1 mom. undantagsvis sökas genom besvär direkt hos högsta förvaltningsdomstolen. Den föreslagna bestämmelsen har ansetts motiverad å ena sidan på grund av frågans stora betydelse (begäran om omprövning av nämndens beslut hos sametingets sammanträde och inte i enlighet

med huvudregeln i 41 § hos sametingets styrelse) och å andra sidan på grund av att ansökningar som lämnats in först i slutet av valperioden måste få ett slutgiltigt avgörande i brådska ordning (överklagande undantagsvis direkt hos högsta förvaltningsdomstolen). Förslaget är inte problematiskt med tanke på 21 § 1 mom. i grundlagen, eftersom sökanden har rätt att få ett beslut som gäller sina rättigheter behandlat vid domstol. Också enligt 26 b § i den gällande lagen ska besvär i dessa ärenden anföras direkt hos högsta förvaltningsdomstolen.

Enligt det föreslagna 26 b § 2 mom. i lagförslag 1 får ett beslut som fattats av valnämnden med anledning av begäran om omprövning i ett ärende som gäller en felaktig anteckning i vallängden och valnämndens korrigeringar i vallängden som gjorts som självrättelse överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär. I dessa ärenden är det fråga om sådana tekniska korrigeringar av anteckningar i vallängden där rättsskyddet inte kan anses kräva möjlighet att föra ärendet vidare genom överklagande hos högsta förvaltningsdomstolen.

5 Reglering på lägre nivå än lag

På grund av sametingets autonoma ställning har det ansetts motiverat att regleringen om sametinget verkställs genom lag och genom en arbetsordning som sametinget själv godkänner. Att föreskriva om sametingets uppgifter, organisation eller verksamhet genom förordning har däremot inte ansetts ändamålsenligt. Det är dock ändamålsenligt att de mer tekniska bestämmelserna om val till sametinget i stället för att utfärdas genom lag utfärdas genom förordning av justitieministeriet, som är den högsta valmyndighet som avses i vallagen. I det föreslagna 27 § 3 mom. i lagförslag 1 ingår därför ett nytt bemyndigande, enligt vilket närmare bestämmelser om kandidatansökan och kandidatförteckning får utfärdas genom förordning av justitieministeriet. Den föreslagna bestämmelsen är inte problematisk med tanke på det som föreskrivs i 80 § i grundlagen om utfärdande av förordning och delegering av lagstiftningsbehörighet.

6 Lagstiftningsordning

Regeringen anser att de lagförslag som ingår i propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag**om ändring av sametingslagen**

I enlighet med riksdagens beslut upphävs i sametingslagen (974/1995) 18 e–18 i, 23 a och 27 a §, rubriken för 6 kap. och 43 §, av dem 18 e–18 i § sådana de lyder i lag 1725/1995 samt 23 a och 27 a § sådana de lyder i lag 1279/2002,

ändras 3, 4 a, 5–7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 och 40 a §, rubriken för 5 kap. och 41 §, av dem 4 a § sådan den lyder i lag 1026/2003, 5, 13, 15, 20 och 30 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1279/2002, 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 626/2011, 16, 18 a, 18 c och 18 d § sådana de lyder i lag 1725/1995, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1026/2003 samt 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 och 40 a § sådana de lyder i lag 1279/2002, samt

fogas till lagen nya 3 a, 17 a och 17 b § som följer:

3 §

Same

Med same avses i denna lag den som anser sig vara same, förutsatt att

1) han eller hon själv eller åtminstone någon av hans eller hennes föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk, eller att

2) han eller hon har tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit kontakten med denna kultur och är efterkommande till en sådan person som har antecknats som lapp i en myndighetshandling som har upprättats för beskattningen eller folkbokföringen, eller att

3) åtminstone den ena av hans eller hennes föräldrar har antecknats eller enligt denna lag hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för sameärenden eller sametinget.

Sametinget behandlar ansökningar om upp- tagande av samer i vallängden och anmäl- ningar om avförande ur längden.

3 a §

Samekulturen

Till samekulturen hör det samiska språket, det samiska kulturarvet, samiska kulturyt- ringar, samisk konst, samisk traditionell kun- skap, traditionella samiska näringar och mo- derna former att utöva dem liksom även andra kulturseder och kulturformer som sa- merna i egenskap av urfolk utövar.

4 a §

Tillämpning av förvaltningsrättsliga författ- ningar

På sametinget och dess organ tillämpas förvaltningslagen (434/2003), lagen om of- fentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999), arkivlagen (831/1994) och lagen om elektro- nisk kommunikation i myndigheternas verk- samhet (13/2003), om inte något annat be- stäms i denna lag.

5 §

Sametingets allmänna behörighet

Till sametinget hör att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses i Finland och att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk.

I ärenden som hör till sametinget kan det hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden, utveckla och förvalta samekulturen samt bevilja finansiering. I dessa ärenden utövar sametinget dessutom beslutanderätt så som föreskrivs i denna lag eller särskilt någon annanstans i lag.

Sametinget fastställer en arbetsordning för sin verksamhet.

6 §

Hur samerna ska företrädas

Sametinget ska företräda samerna i nationella och internationella uppdrag.

7 §

Berättelse

Sametinget ska årligen utarbeta en berättelse till riksdagen om hur de frågor som gäller samerna har utvecklats.

9 §

Samarbetskyldighet

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska förhandla med sametinget i syfte att uppnå samförstånd om vittsyftande och viktiga åtgärder som ska genomföras på eller vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde och om andra vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk.

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska föra protokoll över förhandlingarna.

10 §

Sammansättning och mandattid

Sametinget har 25 ledamöter och fem ersättare som utses genom val till sameting för fyra kalenderår i sänder. Sametinget ska ha minst fem ledamöter från Enare kommun, fyra ledamöter från Utsjoki kommun, tre ledamöter från Enontekis kommun och två ledamöter från Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Dessutom ska sametinget ha minst en ledamot och en ersättare utanför samernas hembygdsområde.

Statsrådet utser på basis av valresultatet ledamöterna och ersättarna i sametinget, beviljar på begäran avsked från uppdraget och förordnar på basis av nämnda valresultat en ny ledamot respektive ersättare i stället för den som under valperioden har upphört att vara ledamot eller ersättare.

Då en ledamot eller ersättare i sametinget förlorar den i 22 § nämnda valbarheten till sitt uppdrag ska statsrådet på initiativ av sametinget konstatera att hans förtroendeuppdrag har upphört.

11 §

Sametingets talman

Sametinget väljer inom sig en talman och två vice talmän. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

12 §

Sammankallande av sammanträden

Sametingets sammanträde beslutar när ett sammanträde ska hållas. Ett sammanträde ska också sammankallas om talmannen, styrelsens ordförande eller styrelsen anser att det behövs eller en tredjedel av ledamöterna begär det för behandling av ett visst ärende.

Om en ledamot som valts från en kommun inom samernas hembygdsområde inte kan delta i sammanträdet ska i stället för honom eller henne kallas den ersättare som valts från samma kommun. Om den ledamot som valts

utanför samernas hembygdsområde är förhindrad att delta i sammanträdet ska i stället för honom eller henne kallas den ersättare som valts utanför hembygdsområdet.

13 §

Sametingets styrelse

Sametinget ska inom sig välja en styrelse med en ordförande och två vice ordförande samt högst fyra andra ledamöter. Sametinget ska bland samerna välja personliga ersättare för styrelseledamöterna. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

Styrelsens ordförande och vice ordförande kan inte vara talman eller vice talman för sametinget.

Styrelsens ordförande ska sköta sitt uppdrag som huvudsyssla. En och samma person kan väljas till styrelseordförande för högst tre mandatperioder i följd.

Ordföranden, de två vice ordförandena och övriga ledamöter i den styrelse som verkar under valåret fortsätter i sitt uppdrag tills en ny styrelse har utsetts efter valet.

Styrelsen ska bereda ärendena för sametingets sammanträde och verkställa tingets beslut enligt vad som närmare bestäms i en arbetsordning.

14 §

Övriga organ

Sametinget ska tillsätta en valnämnd. Tinget kan tillsätta också andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

15 §

Utövande av befogenheter

Sametingets sammanträde samt styrelse och övriga organ ska utöva tingets befogenheter så som föreskrivs i denna lag och bestäms i arbetsordningen för sametinget.

Sametingets sammanträde fattar beslut om principiellt viktiga och vittsyftande frågor, om inte annat föranleds av ärendets brådskande natur.

Befogenheter får inte delegeras i ärenden som avses i 5 § 3 mom., 7 §, 10 § 3 mom., 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 eller 26 §.

16 §

Byråer och personal

Sametinget har byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare bestäms i sametingets arbetsordning. Bestämmelser om byrån för samiska språket utfärdas särskilt.

På sametingets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande tillämpas vad som föreskrivs och bestäms om statens tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande.

I fråga om personalens anställningsvillkor och hur de bestäms gäller vad som föreskrivs, bestäms eller överenskomms om statens anställningsvillkor och hur de bestäms.

17 a §

Deltagande i möten med hjälp av teknisk dataöverföring

I sametingets arbetsordning kan det bestämmas att sådana ledamöter och personer i ett organ som har närvaro- och yttranderätt vid organets möte får delta i mötet med hjälp av videokonferens eller annan lämplig teknisk dataöverföring.

I arbetsordningen kan det meddelas närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid användning av teknisk dataöverföring

17 b §

Initiativrätt

Minst femtio röstberättigade samer har rätt att lägga fram initiativ för sametinget i ärenden som hör till tinget.

Närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid utövandet av initiativrätten och hur initiativet ska behandlas meddelas i arbetsordningen.

18 §

Handläggningen av ärenden

Sametingets sammanträde är beslutfört när talmannen eller någondera av vice talmännen samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Andra organ vid sametinget är beslutföra när dess ordförande eller vice ordförande samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande.

En ledamot i sametinget och i ett organ som det tillsatt är jävigt att delta i beslutsfattande som rör honom eller henne personligen eller en nära släkting som avses i 28 § 2 mom. i förvaltningslagen eller en person som enligt paragrafens 3 mom. kan likställas med nära släkting.

Ärendena avgörs vid sametinget genom majoritetsbeslut. Fallor rösterna lika, avgör talmannens eller ordförandens röst. Vid val anses den vald som har fått flest röster. Fallor rösterna lika avgör lotten.

18 a §

Bokföring

På sametingets bokföring och bokslut tilllämpas utöver det som föreskrivs i denna lag bokföringslagen (1336/1997).

18 c §

Revision

På val av revisorer vid sametinget och förrättande av revision tilllämpas bestämmelserna i denna lag och i revisionslagen (459/2007).

Vid sametinget finns två revisorer och två revisorssuppleanter. Sametinget och justitieministeriet väljer vardera en revisor och en revisorssuppleant. Revisorerna och revisorssuppleanterna väljs för fyra kalenderår i sänder.

Revisorerna och revisorssuppleanterna ska vara sådana OFR-revisorer eller OFR-sammanslutningar som avses i lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999).

18 d §

Revisionsberättelse

Revisorerna ska för varje räkenskapsperiod före utgången av april månad till sametingets styrelse avge en skriftlig revisionsberättelse som utöver det som krävs i revisionslagen ska innehålla ett utlåtande om huruvida uppgifterna i verksamhetsberättelsen om användningen av statsbidraget är riktiga.

19 §

Valår och valkrets

Val till sameting ska förrättas vart fjärde år (*valår*).

För valet till sameting utgör hela landet en valkrets.

20 §

Valnämnd

Valnämnden fattar på ansökan beslut om antecknande av samer i vallängden och gör upp vallängden. Valnämnden ordnar val till sameting på det sätt som föreskrivs i denna lag.

Valnämnden har en ordförande och sex andra ledamöter som var och en har en personlig ersättare. I nämnden ska finnas en ledamot och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Olika samiska språk och samernas olika kulturformer ska vara representerade i valnämnden.

23 §

Vallängd

Valnämnden ska upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas kommunvis i alfabetisk ordning den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Hemkommunen och adressen får dock inte antecknas i vallängden, om dessa uppgifter ska hållas hemliga

enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet eller om det i befolkningsdatasystemet har gjorts en spärrmarkering enligt 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) för personen i fråga.

I vallängden ska på ansökan tas upp röstberättigade samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden ska avföras ur den, om personen i fråga meddelar att han eller hon inte längre önskar finnas upptagen i den, eller om personen avlidit. Ansökan och anmälan ska lämnas till valnämnden som ska behandla ärendet utan ogrundat dröjsmål. En förutsättning för att rösträtten ska kunna utövas i närmast följande samlingsval är att ansökan görs senast klockan 16 den 31 december året före valåret.

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt denna lag.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

25 §

Framläggande av vallängd

Valnämnden ska lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det att tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas.

Vallängden ska vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar.

Framläggandet av vallängden ska kungöras offentligt.

Om den som har rösträtt anser att en anteckning om honom eller henne i vallängden är felaktig kan han eller hon begära omprövning hos valnämnden på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska

dock begäras senast den 14 dagen efter det att tiden för framläggande av vallängden löpt ut.

25 a §

Vallängdens offentlighet

Var och en har rätt att ta del av vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom eller henne i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behandlingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung ska vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter lämnas ut till sametinget för val av ledamöter och ersättare till tingets organ eller för utredande av initiativrätt eller till den som behöver uppgifter för att reda ut sin rösträtt.

I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

26 §

Begäran om omprövning i ärenden som gäller vallängden

Omprövning av valnämndens beslut som gäller sådant antecknande i eller avförande ur vallängden som avses i 23 § får begäras hos sametingets sammanträde på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras inom 14 dagar efter delfäendet.

Om ett beslut av sametingets sammanträde innebär att en person antecknas i vallängden, ska valnämnden utan dröjsmål sända ett

meddelande på kort enligt 24 § till den röstberättigade.

26 b §

Besvär i ärenden som gäller vallängden och självrättelse

Ett beslut som fattats vid sametingets sammanträde i ett ärende som avses i 26 § får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvåren ska dock anföras inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet.

Ett beslut som fattats av valnämnden i ett ärende som avses i 25 § 4 mom. eller 26 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvåren ska dock anföras inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

Högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolen ska utan dröjsmål delge ändringssökanden och valnämnden sitt beslut. Valnämnden ska göra de ändringar i vallängden som eventuellt föranleds av beslutet och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

27 §

Kandidatuppställning och kandidatförteckning

En kandidat i val till sametinget kan ställas upp av en valmansförening som har bildats av minst tre röstberättigade och som ska ha ett ombud och ett vice ombud.

Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, ska valnämnden stryka hans namn ur dem alla.

En valmansförening ska lämna sin kandidatansökan till valnämnden senast den 31 dagen och komplettering till ansökan senast den 27 dagen innan valförrättningen inleds. Valnämnden ska upprätta en kandidatförteckning senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Kandidatförteckningen ska offentliggöras, sändas till valombuden och

hållas framlagd under valet. Närmare bestämmelser om kandidatansökan och kandidatförteckning får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

I ett sådant beslut av valnämnden om kandidatförteckning som avses i 3 mom. får ändring inte sökas särskilt.

29 §

Valhandlingarna

Valnämnden ska sedan valförrättningen inlett utan dröjsmål till de röstberättigade vilkas adress är känd per post sända den med valnämndens stämpel försedda röstsedeln, valkuvertet, följbrevet, ytterkuvertet, kandidatförteckningen och röstningsanvisningarna (*valhandlingar*).

En röstberättigad som inte har fått valhandlingarna per post eller som av någon annan orsak saknar dem, ska ges tillfälle att få valhandlingarna på valnämndens byrå eller på ett ställe som valnämnden meddelar.

I röstningsanvisningarna ska finnas besöksadresserna och öppettiderna för valnämndens byrå och eventuella andra ställen där valhandlingarna kan fås och till vilka de kan returneras samt dessutom besöksadresserna och öppettiderna för röstningsställena på valdagen.

30 §

Röstning med anlitande av posten

Den röstberättigade kan utnyttja sin rösträtt efter att han eller hon fått valhandlingarna. Väljaren ska i röstsedeln tydligt anteckna numret på den kandidat som han eller hon ger sin röst till.

Röstningen har slutförts när den röstberättigade har lämnat det slutna valkuvertet med röstsedeln och ett ifyllt och undertecknat följbrev inneslutna i ytterkuvertet för postbefordran till valnämnden. Om väljaren bifogar sitt meddelande på kort antecknar han endast sin underskrift på följbrevet.

Ytterkuvert som sänds per post ska vara valnämnden till handa innan rösträkningen inleds.

31 §

Röstning genom returnering av ytterkuvertet till valnämnden på annat sätt än per post

De röstberättigade kan även returnera ytterkuvertet till valnämndens byrå eller andra ställen som valnämnden meddelat mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet samt, om röstning ordnas på valdagen, till valbestyrelsen på röstningsstället.

Valnämnden ska se till att valhandlingar som lämnats in på dess verksamhetsställen förvaras på ett sätt som tryggar valhemsligheten och att de levereras säkert till valnämndens byrå i Enare innan rösträkningen inleds.

31 c §

Valbestyrelse

Valnämnden ska i god tid före valet tillsätta en valbestyrelse för varje röstningsställe i vilken ska ingå tre medlemmar och minst två ersättare och där den medlem som företräder kommunen i fråga i valnämnden och medlemmens ersättare är medlem och ersättare i valbestyrelsen.

Den medlem som företräder valnämnden i valbestyrelsen är valbestyrelsens ordförande. Valbestyrelsen utser vid behov en vice ordförande inom sig.

Valbestyrelsen är beslutförför med tre medlemmar.

31 h §

Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet

När röstningen på valdagen har avslutats ska valbestyrelsen se till att den förseglade valurnan och vallängden för röstningsområdet i vilken röstningsanteckningarna gjorts samt ytterkuvert som eventuellt lämnats till valbestyrelsen utan ogrundat dröjsmål transporteras till valnämndens byrå i Enare på ett sätt som säkerställer valhemsligheten. Valbestyrelsen ska också se till att förseglingsmaterialet förstörs omedelbart efter förseglingen av urnan. Valnämnden ska se till att valur-

nan och vallängden för röstningsområdet förvaras på ett säkert ställe till dess att rösträkningen inleds.

Valbestyrelsen ska vidare se till att ett protokoll förs över röstningen på valdagen och att i det antecknas

- 1) dagen och klockslaget då röstningen på valdagen började och förklarades avslutad,
- 2) närvarande medlemmar och ersättare i valbestyrelsen,
- 3) valbiträdena och de biträden som väljaren själv utsett,
- 4) antalet väljare.

32 §

Röstning på vårdanstalt och i hemmet

De personer som vårdas på en anstalt inom samernas hembygdsområde samt de personer som vårdas hemma inom området och som inte annars kan rösta utan oskäliga svårigheter får rösta där de vårdas.

För röstning där den röstberättigade vårdas förordnar valnämnden den ledamot och den ersättare som i valnämnden representerar ifrågavarande kommun att verka som valförrättare respektive ersättare. Till ersättare för valförrättaren kan väljas även någon annan som är lämplig för uppgiften.

Då röstning sker där den röstberättigade vårdas ska vid röstningen utöver den som röstar och valförrättaren vara närvarande en person som den röstande valt eller godkänt och som antecknats som röstberättigad i vallängden för sametinget.

38 §

Hur valresultatet bestäms

De 25 personer som vid valet har fått det största antalet röster blir valda till ledamöter i sametinget, förutsatt att det bland dessa finns minst det antal kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde och utanför hembygdsområdet som anges i 10 §. Om det från någon kommun inom hembygdsområdet eller utanför hembygdsområdet inte finns det föreskrivna antalet kandidater väljs från denna kommun eller utanför hembygdsområdet de kandidater som har fått det största antalet

röster så att det angivna minimiantalet uppfylls.

Till ersättare väljs den kandidat som efter de kandidater som invalts från varje kommun inom samernas hembygdsområde erhållit det största antalet röster, och den kandidat som efter den kandidat som invalts utanför hembygdsområdet erhållit det största antalet röster.

Är röstetalen lika stora avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

40 §

Besvär över valresultatet

En röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen står i strid med lag får överklaga beslutet genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts.

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Om ett beslut eller en åtgärd av valnämnden enligt 1 mom. har stridit mot lag och detta har inverkat på valresultatet, ska valresultatet rättas och statsrådet vid behov förordna ledamöterna och ersättarna i sametinget på basis av det rättade valresultatet.

Om valresultatet inte kan rättas ska nyval utlysas.

40 a §

Nyval på grund av besvär

Samma valnämnd som skötte det upphävda valet ska om möjligt sköta nyvalet. Vid nyvalet används samma lagakraftvunna vallängd och kandidatförteckning som vid det upphävda valet, om inte förvaltningsdomstolen eller högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Vid förrättningen av nyvalet gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som bestäms om det egentliga valet.

Nyval förrättas under den kalendermånad som börjar två hela kalendermånader efter att det i 1 mom. nämnda beslutet har meddelats. Valförrättningen inleds genom att de valhandlingar som nämns i 29 § sänds till de röstberättigade.

Resultatet av nyval ska utan dröjsmål meddelas justitieministeriet.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

41 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett beslut av sametingets styrelse får begäras hos sametingets sammanträde och omprövning av ett beslut av en nämnd eller ett annat organ som tillsatts av sametinget får begäras hos sametingets styrelse på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annanstans i lag.

Ett beslut som sametingets sammanträde och styrelse har fattat med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Andra beslut som har fattats av sametingets sammanträde får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag.

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

Denna lag träder i kraft den 20 .

På sameting vars mandattid inte löpt ut när denna lag trädde i kraft tillämpas 7, 11—13, 15, 18, 18 a, 18 c och 18 d § i den lydelse de hade vid lagens ikraftträdande. Lagens 17 a och 17 b § tillämpas inte på ett sådant sameting. Vid tillämpning av 13 § 3 mom. som gäller omval av styrelseordförande beaktas inte de mandattider som har upphört innan denna lag trädde i kraft.

2.

Lag

om ändring av 40 kap. 11 § i strafflagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 40 kap. 11 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 604/2002, som följer:

40 kap.

Om tjänstebrott

11 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) tjänsteman den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentligt samarbetsorgan för kommuner, till

riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till landskapet Åland, till sametinget, Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet för arbetshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket,

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors den 25 september 2014

Statsminister

ALEXANDER STUBB

Justitieminister Anna-Maja Henriksson

1.

Lag**om ändring av sametingslagen**

I enlighet med riksdagens beslut

upphävs i sametingslagen (974/1995) 18 e–18 i, 23 a och 27 a §, rubriken för 6 kap. och 43 §, av dem 18 e–18 i § sådana de lyder i lag 1725/1995 samt 23 a och 27 a § sådana de lyder i lag 1279/2002,

ändras 3, 4 a, 5—7, 9–16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29—31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 och 40 a §, rubriken för 5 kap. och 41 §, av dem 4 a § sådan den lyder i lag 1026/2003, 5, 13, 15, 20 och 30 § sådana de lyder delvis ändrade i lag 1279/2002, 9 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 626/2011, 16, 18 a, 18 c och 18 d § sådana de lyder i lag 1725/1995, 18 § sådan den lyder delvis ändrad i lag 1026/2003 samt 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 och 40 a § sådana de lyder i lag 1279/2002, samt *fogas* till lagen nya 3 a, 17 a och 17 b § som följer:

Gällande lydelse

3 §

*Same**Föreslagen lydelse*

3 §

Same

Med *same* avses i denna lag den som anser sig vara *same*, förutsatt att

1) han själv eller åtminstone någon av hans föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk,

2) han är efterkommande till en sådan person som har antecknats som en fjäll-, skogs- eller fiskelapp i jordeböckerna eller upp- börd- och mantalslängderna eller att

3) åtminstone någondera av hans föräldrar har antecknats eller hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för *same*ärenden eller sametinget.

Med *same* avses i denna lag den som anser sig vara *same*, förutsatt att

1) han eller hon själv eller åtminstone någon av hans eller hennes föräldrar eller far- eller morföräldrar har lärt sig samiska som första språk, eller att

2) *han eller hon har tillägnat sig samekulturen via sin släkt och upprätthållit kontakten med denna kultur och är efterkommande till en sådan person som har antecknats som lapp i en myndighetshandling som har upprättats för beskattningen eller folkbokföringen, eller att*

3) åtminstone den ena av hans eller hennes föräldrar har antecknats eller *enligt denna lag* hade kunnat antecknas som röstberättigad vid val av delegationen för *same*ärenden eller sametinget.

*Sametinget behandlar ansökningar om upptagande av *samer* i vallängden och anmälningar om avförande ur längden.*

3 a §

Samekulturen

Till samekulturen hör det samiska språket, det samiska kulturarvet, samiska kulturyttringar, samisk konst, samisk traditionell kunskap, traditionella samiska näringar och moderna former att utöva dem liksom även andra kulturseder och kulturformer som samerna i egenskap av urfolk utövar.

4 a §

Tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar

På sametinget och dess organ tillämpas förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999) och arkivlagen (831/1994), om inte något annat bestäms i denna lag.

4 a §

Tillämpning av förvaltningsrättsliga författningar

På sametinget och dess organ tillämpas förvaltningslagen (434/2003), lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet (621/1999), personuppgiftslagen (523/1999), arkivlagen (831/1994) och lagen om elektronisk kommunikation i myndigheternas verksamhet (13/2003), om inte något annat bestäms i denna lag.

5 §

Allmän behörighet

Till sametinget hör de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk.

I ärenden som hör till sametinget kan det hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden. I dessa ärenden utövar sametinget dessutom beslutanderätt så som stadgas i denna eller någon annan lag.

Sametinget fastställer en arbetsordning för sin verksamhet.

5 §

Sametingets allmänna behörighet

Till sametinget hör att främja att samernas rättigheter som urfolk tillgodoses i Finland och att sköta de ärenden som angår samernas språk och kultur samt deras ställning som urfolk.

I ärenden som hör till sametinget kan det hos myndigheter väcka initiativ och göra framställningar samt avge utlåtanden, utveckla och förvalta samekulturen samt bevilja finansiering. I dessa ärenden utövar sametinget dessutom beslutanderätt så som föreskrivs i denna lag eller särskilt någon annan stans i lag.

Sametinget fastställer en arbetsordning för sin verksamhet.

6 §

Hur samerna skall företrädas

Sametinget skall i de ärenden som hör till det företräda samerna i nationella och internationella sammanhang.

7 §

Berättelse

För utarbetande av regeringens berättelse utarbetar sametinget årligen för statsrådet en berättelse över betydelsefulla händelser i utvecklingen av de frågor som särskilt angår samerna.

9 §

Förhandlingsplikt

Myndigheterna skall förhandla med sametinget om alla vittsyftande och viktiga åtgärder, som på ett direkt och särskilt sätt kan inverka på samernas ställning som ett urfolk och som på samernas hembygdsområde gäller

- 1) samhällsplanering,
- 2) skötsel, användning, arrendering och överlåtelse av statens mark, skyddsområden och ödemarksområden,
- 3) letning efter och utvinning av fyndigheter som innehåller gruvmineral samt guldvaskning som sker på statens mark- och vattenområden,
- 4) ändring i lagstiftningen eller förvaltningen angående näringar som hör till samisk kultur,
- 5) utveckling av undervisningen på samiska eller i samiska språket och av social- och hälsovårdstjänsterna samt,
- 6) annat motsvarande ärende som har inverkan på samernas språk, kultur eller deras ställning som urfolk.

För att fullgöra förhandlingsplikten skall den behöriga myndigheten bereda sametinget tillfälle att bli hört och förhandla om saken. Om sametinget inte utnyttjar tillfället hindrar detta inte myndigheten att fortsätta behand-

6 §

Hur samerna ska företrädas

Sametinget ska företräda samerna i nationella och internationella uppdrag.

7 §

Berättelse

Sametinget ska årligen utarbeta en berättelse till riksdagen om hur de frågor som gäller samerna har utvecklats.

9 §

Samarbetskyldighet

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska förhandla med sametinget i syfte att uppnå samförstånd om vittsyftande och viktiga åtgärder som ska genomföras på eller vilkas verkan sträcker sig till samernas hembygdsområde och om andra vittsyftande och viktiga åtgärder som särskilt påverkar samernas språk eller kultur eller deras ställning eller rättigheter som urfolk.

Myndigheterna och andra som sköter offentliga förvaltningsuppgifter ska föra protokoll över förhandlingarna.

lingen av ärendet.

10 §

Sammansättning och mandattid

Sametinget har 21 ledamöter och fyra ersättare som utses genom val till sameting för fyra kalenderår i sänder. Sametinget skall ha minst tre ledamöter och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde.

Statsrådet utser på basis av valresultatet ledamöterna och ersättarna i sametinget, beviljar på begäran avsked från uppdraget och förordnar på basis av nämnda valresultat en ny ledamot respektive ersättare i stället för den som under valperioden har upphört att vara ledamot eller ersättare.

Då en ledamot eller ersättare i sametinget förlorar den i 22 § nämnda valbarheten till sitt uppdrag skall statsrådet på initiativ av sametinget konstatera att hans förtroendeuppdrag har upphört.

11 §

Ordförande

Sametinget väljer inom sig en ordförande och två vice ordförande. Justitieministeriet skall omedelbart underrättas om valet.

Ordföranden innehar sitt uppdrag som huvudsysslä.

12 §

Sammanträdande av sammanträden

Sametinget beslutar när ett sammanträde skall hållas. Ett sammanträde skall också sammankallas om ordföranden eller styrelsen anser att det behövs eller en tredjedel av le-

10 §

Sammansättning och mandattid

Sametinget har 25 ledamöter och fem ersättare som utses genom val till sameting för fyra kalenderår i sänder. Sametinget ska ha minst fem ledamöter från Enare kommun, fyra ledamöter från Utsjoki kommun, tre ledamöter från Enontekis kommun och två ledamöter från Lapin paliskunta benämnda renbeteslags område i Sodankylä kommun samt en ersättare från var och en av dessa kommuner. Dessutom ska sametinget ha minst en ledamot och en ersättare utanför samernas hembygdsområde.

Statsrådet utser på basis av valresultatet ledamöterna och ersättarna i sametinget, beviljar på begäran avsked från uppdraget och förordnar på basis av nämnda valresultat en ny ledamot respektive ersättare i stället för den som under valperioden har upphört att vara ledamot eller ersättare.

Då en ledamot eller ersättare i sametinget förlorar den i 22 § nämnda valbarheten till sitt uppdrag ska statsrådet på initiativ av sametinget konstatera att hans förtroendeuppdrag har upphört.

11 §

Sametingets talman

Sametinget väljer inom sig en talman och två vice talmän. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

2 mom. *upphävs*

12 §

Sammanträdande av sammanträden

Sametingets sammanträde beslutar när ett sammanträde ska hållas. Ett sammanträde ska också sammankallas om talmannen, styrelsens ordförande eller styrelsen anser att

damöterna begär det.

Om en ledamot som valts från en kommun inom samernas hembygdsområde inte kan delta i sammanträdet skall i stället för honom kallas den ersättare som valts från samma kommun.

det behövs eller en tredjedel av ledamöterna *begär det för behandling av ett visst ärende.*

Om en ledamot som valts från en kommun inom samernas hembygdsområde inte kan delta i sammanträdet ska i stället för honom eller henne kallas den ersättare som valts från samma kommun. *Om den ledamot som valts utanför samernas hembygdsområde är förhindrad att delta i sammanträdet ska i stället för honom eller henne kallas den ersättare som valts utanför hembygdsområdet.*

13 §

Sametingets styrelse

Sametinget skall inom sig välja en styrelse med en ordförande och två vice ordförande samt högst fyra andra ledamöter.

Ordföranden, de två vice ordförandena och övriga ledamöter i den styrelse som verkar under valåret fortsätter dock i sitt uppdrag tills en ny styrelse har utsetts efter valet.

Styrelsen skall bereda ärendena för same-tingets sammanträde och verkställa tingets beslut enligt vad som närmare bestäms i en arbetsordning.

13 §

Sametingets styrelse

Sametinget ska inom sig välja en styrelse med en ordförande och två vice ordförande samt högst fyra andra ledamöter. Sametinget ska bland samerna välja personliga ersättare för styrelseledamöterna. Justitieministeriet ska omedelbart underrättas om valet.

Styrelsens ordförande och vice ordförande kan inte vara talman eller vice talman för sametinget.

Styrelsens ordförande ska sköta sitt uppdrag som huvudsysslä. En och samma person kan väljas till styrelseordförande för högst tre mandatperioder i följd.

Ordföranden, de två vice ordförandena och övriga ledamöter i den styrelse som verkar under valåret fortsätter i sitt uppdrag tills en ny styrelse har utsetts efter valet.

Styrelsen ska bereda ärendena för same-tingets sammanträde och verkställa tingets beslut enligt vad som närmare bestäms i en arbetsordning.

14 §

Övriga organ

Sametinget skall tillsätta en valnämnd *för de val som avses i 4 kap.* Tinget kan också tillsätta andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

14 §

Övriga organ

Sametinget ska tillsätta en valnämnd. Tinget kan tillsätta också andra organ för skötseln av uppgifter som hör till samernas kulturella autonomi.

15 §

Delegering

Sametingets styrelse och övriga organ kan utöva tingets beslutanderätt så som stadgas i denna lag eller bestäms i arbetsordningen för sametinget.

Beslutanderätten enligt 1 mom. får inte delegeras i ärenden som avses i 7 §, 10 § 3 mom., 11—14 §, 18 b, 18 c eller 18 j §.

15 §

Utövande av befogenheter

Sametingets sammanträde samt styrelse och övriga organ ska utöva tingets befogenheter så som föreskrivs i denna lag och bestäms i arbetsordningen för sametinget.

Sametingets sammanträde fattar beslut om principiellt viktiga och vittsyftande frågor, om inte annat föranleds av ärendets brådskande natur.

Befogenheter får inte delegeras i ärenden som avses i 5 § 3 mom., 7 §, 10 § 3 mom., 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 eller 26 §.

16 §

Byråer och personal

Sametinget har byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare stadgas i förordning.

På sametingets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande tillämpas vad som stadgas och bestäms om statens tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande.

Angående personalens anställningsvillkor och hur de bestäms gäller vad som stadgas, bestäms eller överenskomms om statens anställningsvillkor och hur de bestäms.

16 §

Byråer och personal

Sametinget har byråer samt personal i tjänste- och arbetsavtalsförhållande enligt vad som närmare bestäms i sametingets arbetsordning. *Bestämmelser om byrån för samiska språket utfärdas särskilt.*

På sametingets tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande tillämpas vad som föreskrivs och bestäms om statens tjänstemän, tjänster och tjänsteförhållande.

I fråga om personalens anställningsvillkor och hur de bestäms gäller vad som föreskrivs, bestäms eller överenskomms om statens anställningsvillkor och hur de bestäms.

17 a §

Deltagande i möten med hjälp av teknisk dataöverföring

I sametingets arbetsordning kan det bestämmas att sådana ledamöter och personer i ett organ som har närvaro- och yttranderätt vid organets möte får delta i mötet med hjälp av videokonferens eller annan lämplig teknisk dataöverföring. I arbetsordningen kan det meddelas närmare bestämmelser om det förfarande som ska iaktas vid användning av teknisk dataöverföring

17 b §

Initiativrätt

Minst femtio röstberättigade samer har rätt att lägga fram initiativ för sametinget i ärenden som hör till tinget.

Närmare bestämmelser om det förfarande som ska iakttas vid utövandet av initiativrätten och hur initiativet ska behandlas meddelas i arbetsordningen.

18 §

Handläggningen av ärenden

Sametinget är beslutfört när ordföranden eller någondera av vice ordförandena samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande.

En ledamot i sametinget och i ett organ som det tillsatt är jävig att delta i beslutsfattande som rör honom eller henne personligen eller en nära släkting som avses i 28 § 2 mom. förvaltningslagen eller en person som enligt paragrafens 3 mom. kan likställas med nära släkting. (5.12.2003/1026)

Ärendena avgörs vid sametinget genom majoritetsbeslut. När rösterna faller lika avgör ordförandens röst. Vid val anses den vald som fått flest röster. Vid lika röstetal avgör lotten.

18 §

Handläggningen av ärenden

Sametingets sammanträde är beslutfört när talmannen eller någondera av vice talmännen samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande. Andra organ vid sametinget är beslutföra när dess ordförande eller vice ordförande samt minst hälften av de övriga ledamöterna är närvarande.

En ledamot i sametinget och i ett organ som det tillsatt är jävig att delta i beslutsfattande som rör honom eller henne personligen eller en nära släkting som avses i 28 § 2 mom. i förvaltningslagen eller en person som enligt paragrafens 3 mom. kan likställas med nära släkting.

Ärendena avgörs vid sametinget genom majoritetsbeslut. Faller rösterna lika, avgör *talmannens eller* ordförandens röst. Vid val anses den vald som har fått flest röster. Fall- ler rösterna lika avgör lotten.

18 a §

Bokföring

Angående sametingets bokföring och bokslut gäller, utöver vad denna lag stadgar, i tillämpliga delar bokföringslagen (655/73).

18 a §

Bokföring

På sametingets bokföring och bokslut tillämpas utöver det som föreskrivs i denna lag bokföringslagen (1336/1997).

18 c §

Revisorer

Sametinget har två revisorer och två revisorssuppleanter som väljs för att granska förvaltningen och ekonomin under de år som motsvarar sametingets mandattid.

Sametinget och justitieministeriet väljer vardera en revisor och hans suppleant. Åtminstone den ena av revisorerna och hans suppleant skall vara av Centralhandelskammaren eller en handelskammare godkänd revisor eller av revisionsnämnden för den offentliga förvaltningen och ekonomin godkänd revisor.

En revisor kan avgå under mandattiden genom en anmälan till den som valt honom. En revisor kan under mandattiden skiljas från sitt uppdrag av den som valt honom.

18 d §

Revisors allmänna behörighet

En revisor skall ha sådan erfarenhet av frågor som gäller redovisning samt ekonomi och juridik som behövs för att verkställa revision av sametinget.

Den som är omyndig eller försatt i konkurs eller har meddelats näringsförbud kan inte väljas till revisor.

18 e §

Revisors oberoende ställning

En revisor skall ges förutsättningar att verkställa revisionen på ett oberoende sätt. Om det inte finns förutsättningar för sådan revision, skall revisorn vägra ta emot uppdraget eller avstå från

18 c §

Revision

På val av revisorer vid sametinget och för rättande av revision tillämpas bestämmelserna i denna lag och i revisionslagen (459/2007).

Vid sametinget finns två revisorer och två revisorssuppleanter. Sametinget och justitieministeriet väljer vardera en revisor och en revisorssuppleant. Revisorerna och revisorssuppleanterna väljs för fyra kalenderår i sänder.

Revisorerna och revisorssuppleanterna ska vara sådana OFR-revisorer eller OFR-sammanslutningar som avses i lagen om revisorer inom den offentliga förvaltningen och ekonomin (467/1999).

18 d §

Revisionsberättelse

Revisorerna ska för varje räkenskapsperiod före utgången av april månad till sametingets styrelse avge en skriftlig revisionsberättelse som utöver det som krävs i revisionslagen ska innehålla ett utlåtande om huruvida uppgifterna i verksamhetsberättelsen om användningen av statsbidraget är riktiga.

(18 e-18 i upphävs)

18 f §

Revisors jäv

Revisor kan inte vara den som

1) är ledamot i sametinget eller medlem av ett organ som avses i 14 §,

2) har till uppgift att sköta sametingets bokföring eller medelsförvaltning eller tillsynen över dessa,

3) är anställd hos sametinget eller en person som avses i 1 eller 2 punkten eller annars står i underordnad ställning till sametinget eller en sådan person, eller

4) är gift med eller sammanlever under äktenskapsliknande förhållanden med eller är syskon eller släkting i rätt upp- eller nedstigande led till en i 1 eller 2 punkten nämnd person eller i svågerlag med honom eller i sådant svågerlag att den ena är gift med den andras syskon.

En revisor får inte ha penninglån, säkerhet eller motsvarande förmån som beviljats eller ställts av sametinget eller en person som avses i 1 mom. 1 eller 2 punkten.

18 g §

Revision

Revisorerna skall med iakttagande av god revisionssed granska förvaltningen, bokföringen och bokslutet för varje räkenskapsperiod.

18 h §

Rätt att erhålla uppgifter

En revisor har rätt att av sametinget erhålla uppgifter och få till påseende handlingar som han finner nödvändiga med tanke på revisionen.

18 i §

Revisionsberättelse

Revisorerna skall för varje räkenskapsperiod före utgången av april månad till sametingets styrelse avge en skriftlig revisionsberättelse som skall innehålla ett utlåtande om

1) huruvida sametingets bokslut är uppgjort enligt stadgandena och bestämmelserna om hur bokslut skall uppgöras,

2) huruvida bokslutet ger riktiga och tillräckliga uppgifter om räkenskapsperiodens verksamhet och ekonomi,

3) huruvida uppgifterna i verksamhetsberättelsen om användningen av statsbidraget är riktiga,

4) fastställande av bokslutet.

Finner revisorerna att sametingets förvaltning och ekonomi har skötts i strid med lag eller sametingets beslut, och om felet eller den förorsakade skadan inte är ringa, skall revisorerna göra en anmärkning om detta i sin berättelse.

19 §

Valår

Val till sameting skall förrättas vart fjärde år (*valår*).

20 §

Valkrets och valnämnd

För valet till sameting utgör hela landet en valkrets.

Valet anordnas av den valnämnd som avses i 14 §.

Till valnämnden hör en ordförande och fyra andra ledamöter, som var och en har en personlig ersättare. I nämnden skall finnas en ledamot och ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Nämnden väljer inom sig en vice ordförande.

Valnämnden har rätt att anställa en sekreterare och med tillstånd av justitieministeriet annan behövlig personal.

19 §

Valår och valkrets

Val till sameting ska förrättas vart fjärde år (*valår*).

För valet till sameting utgör hela landet en valkrets.

20 §

Valnämnd

Valnämnden fattar på ansökan beslut om antecknande av samer i vallängden och gör upp vallängden. Valnämnden ordnar val till sameting på det sätt som föreskrivs i denna lag.

Valnämnden har en ordförande och sex andra ledamöter som var och en har en personlig ersättare. I nämnden ska finnas en ledamot och en ersättare från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Olika samiska språk och samernas olika kulturformer ska vara representerade i valnämnden.

23 §

Vallängd

Valnämnden skall upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Hemkommunen och adressen får dock inte antecknas i vallängden, om dessa uppgifter skall hållas hemliga enligt 24 § 1 mom. 31 punkten lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

De röstberättigade antecknas i vallängden i alfabetisk ordning kommunvis, om inte något annat följer av 1 mom.

23 §

Vallängd

Valnämnden ska upprätta en vallängd över de röstberättigade på basis av vallängden för föregående val och uppgifterna i befolkningsdatasystemet. I vallängden antecknas *kommunvis i alfabetisk ordning* den röstberättigades namn, personbeteckning, hemkommun och adress, om hemkommunen och adressen är kända. Hemkommunen och adressen får dock inte antecknas i vallängden, om dessa uppgifter ska hållas hemliga enligt 24 § 1 mom. 31 punkten i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet *eller om det i befolkningsdatasystemet har gjorts en spärrmarkering enligt 36 § i lagen om befolkningsdatasystemet och Befolkningsregistercentralens certifikattjänster (661/2009) för personen i fråga.*

I vallängden ska på ansökan tas upp röstberättigade samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden ska avföras ur den, om personen i fråga meddelar att han eller hon inte längre önskar finnas upptagen i den, eller om personen avlidit. Ansökan och anmälan ska lämnas till valnämnden *som ska behandla ärendet utan ogrundat dröjsmål. En förutsättning för att rösträtten ska kunna utövas i närmast följande sametingsval är att ansökan görs senast klockan 16 den 31 december året före valåret.*

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt denna lag.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

23 a §

Upprättande av vallängd

I vallängden skall på begäran tas upp röstberättigade samer som inte är antecknade i den. Den som är antecknad i längden skall avföras ur den efter anmälan om att han inte längre önskar finnas upptagen i den eller när han avlidit. Begäran och anmälan skall lämnas till valnämnden senast klockan 16 den 31 december året före valåret.

När vallängden upprättas kan valnämnden på eget initiativ beakta sådana barn till de röstberättigade i vallängden som sedan föregående val uppnått rösträttsåldern och sådana barn som senast den tidpunkt som anges i 21 § kommer att uppnå rösträttsåldern. Dessa personer kan dock tas upp i vallängden först efter att de skriftligen anmält till valnämnden att de betraktar sig som samer enligt denna lag.

Valnämnden fastställer och undertecknar vallängden senast den sista februari under valåret.

23 a § (upphävs)

25 §

Framläggande av vallängd

Valnämnden skall lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas.

Vallängden skall vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar.

Framläggandet av vallängden skall kungöras offentligt.

25 §

Framläggande av vallängd

Valnämnden ska lägga fram vallängden eller uppgifterna i den med undantag av personbeteckningarna så att det från det att tiden för framläggande löpt ut finns en tid om minst fem månader till dess val förrättas.

Vallängden ska vara framlagd minst tre timmar om dagen under 10 på varandra följande vardagar, dock inte helgfria lördagar.

Framläggandet av vallängden ska kungöras offentligt.

Om den som har rösträtt anser att en anteckning om honom eller henne i vallängden är felaktig kan han eller hon begära omprövning hos valnämnden på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras inom 14 dagar efter det att tiden för framläggande av vallängden löpte ut.

25 a §

Vallängdens offentlighet

Var och en har rätt att ta del av vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behandlingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung skall vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter ur vallängden lämnas ut till den som behöver dem för att reda ut sin rösträtt.

I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

26 §

Yrkande att vallängden skall rättas

Den som anser att han obehörigen har utlämnats ur vallängden eller att en anteckning om honom i vallängden är felaktig kan skriftligen yrka rättelse hos valnämnden inom 14 dagar från det att tiden för framläggande löpte ut. Valnämnden skall avgöra ärendet i bråds-kande ordning.

Den som är missnöjd med valnämndens beslut kan föra sitt rättelseyrkande till samesamtingets styrelse för avgörande inom 14 dagar från det han delgetts beslutet. Styrelsen skall

25 a §

Vallängdens offentlighet

Var och en har rätt att ta del av vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den under den tid vallängden är framlagd. Vallängden och handlingar i anslutning till upprättandet av den får inte lämnas ut för kopiering eller fotografering, inte heller får kopior av dem ges ut. Den som är antecknad i vallängden har dock rätt att avgiftsfritt få ett utdrag ur de uppgifter som antecknats om honom eller henne i längden. Den som har begärt att bli upptagen i vallängden har rätt att få uppgift om handlingar i anslutning till behandlingen av ärendet i enlighet med vad som bestäms i 11 § i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

Vallängden och sådana handlingar i anslutning till upprättandet av den som innehåller uppgifter om en persons etniska ursprung ska vara sekretessbelagda vid andra tidpunkter än den som avses i 1 mom. Sekretessen hindrar inte att uppgifter lämnas ut *till sametinget för val av ledamöter och ersättare till tingets organ eller för utredande av initiativrätt* eller till den som behöver uppgifter för att reda ut sin rösträtt.

I fråga om offentligheten hos handlingar i anslutning till upprättandet av vallängden gäller i övrigt vad som bestäms i lagen om offentlighet i myndigheternas verksamhet.

26 §

Begäran om omprövning i ärenden som gäller vallängden

Omprövning av valnämndens beslut som gäller sådant antecknande i eller avförande ur vallängden som avses i 23 § får begäras hos sametingets sammanträde på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen. Omprövning ska dock begäras inom 14 dagar efter delfäendet.

Om ett beslut av sametingets sammanträde innebär att en person antecknas i vallängden, ska valnämnden utan dröjsmål sända ett

avgöra ärendet i brådskande ordning.

Om valnämndens eller sametingets styrelses beslut innebär att personen i fråga tas upp i vallängden, skall valnämnden utan dröjsmål sända ett meddelande på kort enligt 24 § till den röstberättigade.

meddelande på kort enligt 24 § till den röstberättigade.

26 b §

Besvär hos högsta förvaltningsdomstolen

Besvär över ett i 26 § avsett beslut av sametingets styrelse och ett i 26 a § avsett beslut av valnämnden får anföras av en part hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från den dag då parten delgetts beslutet.

I fråga om anförande av besvär gäller i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen (586/1996).

Högsta förvaltningsdomstolen skall utan dröjsmål delge den ändringssökande, sametingets styrelse och valnämnden sitt beslut. Valnämnden skall göra eventuella av beslutet föranledda ändringar i vallängden och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

26 b §

Besvär i ärenden som gäller vallängden och självrättelse

Ett beslut som fattats vid sametingets sammanträde i ett ärende som avses i 26 § får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen (586/1996). Besvären ska dock anföras inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet.

Ett beslut som fattats av valnämnden i ett ärende som avses i 25 § 4 mom. eller 26 a § får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras inom 14 dagar efter delfäendet av beslutet. Förvaltningsdomstolens beslut får inte överklagas genom besvär.

Högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolen ska utan dröjsmål delge ändringssökanden och valnämnden sitt beslut. Valnämnden ska göra de ändringar i vallängden som eventuellt föranleds av beslutet och vid behov sända ett i 24 § avsett meddelande på kort till ändringssökanden.

27 §

Kandidatuppställning

En kandidat i val till sametinget kan ställas upp av minst tre röstberättigade samer genom att dessa till valnämnden lämnar in en på behörigt sätt ifylld och undertecknad kandidatansökan senast den 31 dagen innan valförretningen inleds. *I ansökan skall anges*

1) kandidatens fullständiga namn och vid behov ett allmänt känt tilltalsnamn, personbeteckning, titel, yrke eller befattning med användning av högst två uttryck, samt hemkommun och adress, och

27 §

Kandidatuppställning och kandidatförteckning

En kandidat i val till sametinget kan ställas upp av en valmansförening som har bildats av *minst tre röstberättigade och som ska ha ett ombud och ett vice ombud.*

Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, ska valnämnden stryka hans namn ur dem alla.

En valmansförening ska lämna sin kandidatansökan till valnämnden senast den 31

2) kandidatens skriftliga samtycke till att ställas upp som kandidat i valet till sametinget.

De som ställt upp en kandidat bildar en valmansförening, som bland sig utser ett ombud och ett vice ombud.

Varje röstberättigad får delta i uppställningen av endast en kandidat. Om någon hör till två eller flera valmansföreningar, skall valnämnden stryka hans namn ur dem alla.

Valmansföreningens ombud skall ges tillfälle att komplettera eller rätta uppgifterna i ansökan senast klockan 16 den 27 dagen innan valförrättningen inleds.

dagen och komplettering till ansökan senast den 27 dagen innan valförrättningen inleds.

Valnämnden ska upprätta en kandidatförteckning senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Kandidatförteckningen ska offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet. Närmare bestämmelser om kandidatansökan och kandidatförteckning får utfärdas genom förordning av justitieministeriet.

I ett sådant beslut av valnämnden om kandidatförteckning som avses i 3 mom. får ändring inte sökas särskilt.

27 a §

Kandidatförteckning

Valnämnden upprättar en kandidatförteckning över valbara kandidater senast den 21 dagen innan valförrättningen inleds. Kandidatförteckningen skall ha en övergripande rubrik, som specificerar valet, och en förteckning över kandidaterna i nummerordning med 2 som första nummer. Kandidaternas ordningsföljd i förteckningen bestäms genom lottningsutförd av valnämnden.

För varje kandidat antecknas i förteckningen nummer, namn och titel, yrke eller befattning med användning av högst två uttryck, samt hemkommun. Vid sidan av eller i stället för kandidatens förnamn kan användas ett allmänt känt tilltalsnamn eller en förkortning av förnamnet. Kandidatförteckningen skall offentliggöras, sändas till valombuden och hållas framlagd under valet.

I sådana beslut av valnämnden som avses i 1 mom. får ändring inte sökas särskilt.

29 §

Inledande av valförrättningen samt valhandlingarna

Valförrättningen inleds med att valhandlingarna sänds till de röstberättigade. Handlingarna sänds med posten som rekommenderad försändelse. Valhandlingar är den med valnämndens stämpel försedda röstsedeln,

27 a § upphävs

29 §

Valhandlingarna

Valnämnden ska sedan valförrättningen inlett utan dröjsmål till de röstberättigade vilkas adress är känd per post sända den med valnämndens stämpel försedda röstsedeln, valkuvertet, foljebrevet, ytterkuvertet, kandidatförteckningen och röstningsanvisningarna

valkuvertet, följebrevet, ytterkuvertet, kandidatförteckningen och röstningsanvisningarna.

(valhandlingar).

En röstberättigad som inte har fått valhandlingarna per post eller som av någon annan orsak saknar dem, ska ges tillfälle att få valhandlingarna på valnämndens byrå eller på ett ställe som valnämnden meddelar.

I röstningsanvisningarna ska finnas besöksadresserna och öppettiderna för valnämndens byrå och eventuella andra ställen där valhandlingarna kan fås och till vilka de kan returneras samt dessutom besöksadresserna och öppettiderna för röstningsställena på valdagen.

30 §

Röstning med anlitande av posten

Den röstberättigade kan utnyttja sin rösträtt efter att han fått valhandlingarna. Röstningen har slutförts då den röstberättigade har lämnat det slutna valkuvertet med röstsedeln och ett ifyllt och undertecknat följebrev inneslutna i ytterkuvertet för postbefordran som rekommenderad försändelse. Om den röstande bifogar sitt meddelande på kort antecknar han endast sin underskrift på följebrevet.

Valhandlingar som sänds per post skall vara valnämnden till handa innan rösträkningen inleds.

30 §

Röstning med anlitande av posten

Den röstberättigade kan utnyttja sin rösträtt efter att han eller hon fått valhandlingarna. *Väljaren ska i röstsedeln tydligt anteckna numret på den kandidat som han eller hon ger sin röst till.*

Röstningen har slutförts när den röstberättigade har lämnat det slutna valkuvertet med röstsedeln och ett ifyllt och undertecknat följebrev inneslutna i ytterkuvertet för postbefordran till valnämnden. Om väljaren bifogar sitt meddelande på kort antecknar han endast sin underskrift på följebrevet.

Ytterkuvert som sänds per post ska vara valnämnden till handa innan rösträkningen inleds.

31 §

Röstning genom returnering av valhandlingarna till valnämndens byrå

De röstberättigade kan personligen returnera de valhandlingar som anges i 30 § även till valnämndens byrå eller övriga verksamhetsställen mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet. Röstningen har slutförts då den röstberättigade har fått ett kvitto på att valhandlingarna lämnats.

Valnämnden skall se till att valhandlingar som lämnats in på dess verksamhetsställen förvaras på ett sätt som tryggar valhemligheten

31 §

Röstning genom returnering av ytterkuvertet till valnämnden på annat sätt än per post

De röstberättigade kan även returnera ytterkuvertet till valnämndens byrå eller *andra ställen som valnämnden meddelat* mellan måndagen den hela tredje veckan och fredagen den hela fjärde veckan av valet *samt, om röstning ordnas på valdagen, till valbestyrelsen på röstningsstället.*

Valnämnden ska se till att valhandlingar som lämnats in på dess verksamhetsställen förvaras på ett sätt som tryggar valhemligheten och att de levereras säkert till valnämnden

ten och att de levereras säkert till valnämndens byrå i Enare innan rösträkningen inleds.

dens byrå i Enare innan rösträkningen inleds.

31 c §

Valbestyrelse

Valnämnden skall i god tid före valet tillsätta en valbestyrelse för varje röstningsställe i vilken skall ingå tre medlemmar och två ersättare och där den medlem som företräder kommunen i fråga i valnämnden och medlemmens ersättare är medlem och ersättare i valnämnden.

Den medlem som företräder valnämnden i valbestyrelsen är valbestyrelsens ordförande. Valbestyrelsen utser vid behov en vice ordförande bland sina medlemmar.

Valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

31 c §

Valbestyrelse

Valnämnden ska i god tid före valet tillsätta en valbestyrelse för varje röstningsställe i vilken ska ingå tre medlemmar och *minst* två ersättare och där den medlem som företräder kommunen i fråga i valnämnden och medlemmens ersättare är medlem och ersättare i valbestyrelsen.

Den medlem som företräder valnämnden i valbestyrelsen är valbestyrelsens ordförande. Valbestyrelsen utser vid behov en vice ordförande inom sig.

Valbestyrelsen är beslutför med tre medlemmar.

31 h §

Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet

När röstningen på valdagen har avslutats skall valbestyrelsen se till att den förseglade valurnan och vallängden för röstningsområdet i vilken röstningsanteckningarna gjorts transporteras till valnämndens byrå i Enare på ett sätt som säkerställer valhemligheten. Valnämnden skall se till att valurnan och vallängden för röstningsområdet förvaras på ett säkert ställe till dess att rösträkningen inleds.

Valbestyrelsen skall vidare se till att ett protokoll förs över röstningen på valdagen och att däri antecknas

- 1) dagen och klockslaget då röstningen på valdagen började och förklarades avslutad,
- 2) närvarande medlemmar och ersättare i valbestyrelsen,
- 3) valbiträdena och de biträden som väljaren själv utsett, samt
- 4) antalet väljare.

31 h §

Avslutande av röstningen på valdagen och valprotokollet

När röstningen på valdagen har avslutats ska valbestyrelsen se till att den förseglade valurnan och vallängden för röstningsområdet i vilken röstningsanteckningarna gjorts *samt ytterkuvert som eventuellt lämnats till valbestyrelsen utan ogrundat dröjsmål* transporteras till valnämndens byrå i Enare på ett sätt som säkerställer valhemligheten. *Valbestyrelsen ska också se till att förseglingsmaterialet förstörs omedelbart efter förseglingen av urnan.* Valnämnden ska se till att valurnan och vallängden för röstningsområdet förvaras på ett säkert ställe till dess att rösträkningen inleds.

Valbestyrelsen ska vidare se till att ett protokoll förs över röstningen på valdagen och att i det antecknas

- 1) dagen och klockslaget då röstningen på valdagen började och förklarades avslutad,
- 2) närvarande medlemmar och ersättare i valbestyrelsen,
- 3) valbiträdena och de biträden som väljaren själv utsett,
- 4) antalet väljare.

32 §

Röstning på vårdanstalt och i hemmet

De personer som vårdas på en anstalt inom samernas hembygdsområde samt de personer som vårdas hemma inom området och som inte annars kan rösta utan oskäligen svårigheter får rösta där de vårdas.

För röstning där den röstberättigade vårdas förordnar valnämnden den ledamot och den ersättare som i valnämnden representerar ifrågavarande kommun att verka som valförrättare respektive ersättare.

Då röstning sker där den röstberättigade vårdas skall vid röstningen utöver den som röstar och valförrättaren vara närvarande en person som den röstande valt eller godkänt och som antecknats som röstberättigad i valängden för sametinget.

32 §

Röstning på vårdanstalt och i hemmet

De personer som vårdas på en anstalt inom samernas hembygdsområde samt de personer som vårdas hemma inom området och som inte annars kan rösta utan oskäligen svårigheter får rösta där de vårdas.

För röstning där den röstberättigade vårdas förordnar valnämnden den ledamot och den ersättare som i valnämnden representerar ifrågavarande kommun att verka som valförrättare respektive ersättare. *Till ersättare för valförrättaren kan väljas även någon annan som är lämplig för uppgiften.*

Då röstning sker där den röstberättigade vårdas ska vid röstningen utöver den som röstar och valförrättaren vara närvarande en person som den röstande valt eller godkänt och som antecknats som röstberättigad i valängden för sametinget.

38 §

Fastställande av valresultatet

De 21 personer som vid valet har fått det största antalet röster blir valda till ledamöter i sametinget, förutsatt att bland dessa finns minst tre kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde. Om det inte finns tre kandidater från någon av dessa kommuner blir de tre kandidater valda från dessa kommuner som erhållit det största antalet röster.

Till ersättare väljs den kandidat som efter de kandidater som invalts från varje kommun inom samernas hembygdsområde erhållit det största antalet röster.

Är röstetalen lika stora avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

38 §

Hur valresultatet bestäms

De 25 personer som vid valet har fått det största antalet röster blir valda till ledamöter i sametinget, förutsatt att det bland dessa finns minst det antal kandidater från varje kommun inom samernas hembygdsområde och utanför hembygdsområdet som anges i 10 §. *Om det från någon kommun inom hembygdsområdet eller utanför hembygdsområdet inte finns det föreskrivna antalet kandidater väljs från denna kommun eller utanför hembygdsområdet de kandidater som har fått det största antalet röster så att det angivna minimiantalet uppfylls.*

Till ersättare väljs den kandidat som efter de kandidater som invalts från varje kommun inom samernas hembygdsområde erhållit det största antalet röster, och den kandidat som efter den kandidat som invalts utanför hembygdsområdet erhållit det största antalet röster.

Är röstetalen lika stora avgörs deras inbördes ordningsföljd genom lottning.

40 §

Yrkande på rättelse av och besvär över valresultatet

En röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen står i strid med lag får framställa ett rättelseyrkande hos sametingets styrelse inom 14 dagar från det att valnämnden fastställde valresultatet.

Sametingets styrelse skall behandla rättelseyrkandet i brådskande ordning och senast före utgången av valåret.

I ett beslut av sametingets styrelse får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen inom 14 dagar från det att styrelsens beslut har delgetts den berörda personen. Vid ändringssökande iakttas i övrigt vad som bestäms i förvaltningsprocesslagen.

Om ett beslut eller en åtgärd av valnämnden som nämns i 1 mom. har stridit mot lag och detta har inverkat på valresultatet, skall valresultatet rättas och statsrådet vid behov förordna ledamöterna och ersättarna i sametinget på basis av det rättade valresultatet.

Om valresultatet inte kan rättas skall nyval utlysas.

40 a §

Nyval på grund av besvär

Samma valnämnd som ombesörjde det upphävda valet skall om möjligt ombesörja nyvalet. Vid nyvalet används samma lagakraftvunna vallängd och kandidatförteckning som vid det upphävda valet, om inte *sametingets styrelse* eller högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Vid förrättningen av nyvalet gäller i tillämpliga delar vad som bestäms om det egentliga valet.

Nyvalet förrättas under den kalendermånad som börjar två hela kalendermånader efter att det i 1 mom. nämnda beslutet har meddelats. Valförrättningen inleds genom att de valhandlingar som nämns i 29 § sänds till de röstberättigade.

Resultatet av nyvalet skall utan dröjsmål

40 §

Besvär över valresultatet

En röstberättigad som anser att valnämndens beslut om fastställande av valresultatet eller någon annan åtgärd i samband med valförrättningen står i strid med lag får överklaga beslutet genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Besvären ska dock anföras inom 14 dagar från det att valresultatet har offentliggjorts.

Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen.

Om ett beslut eller en åtgärd av valnämnden enligt 1 mom. har stridit mot lag och detta har inverkat på valresultatet, ska valresultatet rättas och statsrådet vid behov förordna ledamöterna och ersättarna i sametinget på basis av det rättade valresultatet.

Om valresultatet inte kan rättas ska nyval utlysas.

40 a §

Nyval på grund av besvär

Samma valnämnd som skötte det upphävda valet ska om möjligt sköta nyvalet. Vid nyvalet används samma lagakraftvunna vallängd och kandidatförteckning som vid det upphävda valet, om inte *förvaltningsdomstolen* eller högsta förvaltningsdomstolen bestämmer något annat. Vid förrättningen av nyvalet gäller i övrigt i tillämpliga delar vad som bestäms om det egentliga valet.

Nyval förrättas under den kalendermånad som börjar två hela kalendermånader efter att det i 1 mom. nämnda beslutet har meddelats. Valförrättningen inleds genom att de valhandlingar som nämns i 29 § sänds till de röstberättigade.

Resultatet av nyval ska utan dröjsmål med-

meddelas justitieministeriet.

delas justitieministeriet.

5 kap

Sökande av ändring

41 §

Besvärsrätt

I ett beslut av sametingets styrelse och nämnd samt ett annat organ som tillsatts av tingen kan ändring sökas genom besvär hos sametinget, om inte något annat stadgas i denna eller i någon annan lag. I ett beslut av sametinget får ändring sökas genom besvär hos högsta förvaltningsdomstolen. Vid ändringssökande iakttas lagen om ändringssökande i förvaltningsärenden (154/50).

5 kap.

Särskilda bestämmelser

41 §

Sökande av ändring

Omprövning av ett beslut av sametingets styrelse får begäras hos sametingets sammanträde och omprövning av ett beslut av en nämnd eller ett annat organ som tillsatts av sametinget får begäras hos sametingets styrelse på det sätt som föreskrivs i förvaltningslagen, om inte något annat föreskrivs i denna eller någon annanstans i lag.

Ett beslut som sametingets sammanträde och styrelse har fattat med anledning av en begäran om omprövning får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som föreskrivs i förvaltningsprocesslagen. Andra beslut som har fattats av sametingets sammanträde får överklagas genom besvär hos förvaltningsdomstolen på det sätt som anges i förvaltningsprocesslagen, om inte annat föreskrivs någon annanstans i lag. Förvaltningsdomstolens beslut får överklagas genom besvär endast om högsta förvaltningsdomstolen beviljar besvärstillstånd.

6 kap

Särskilda stadganden

43 §

Närmare stadganden och bestämmelser

Närmare stadganden om verkställandet av denna lag utfärdas genom förordning. 2 mom. har upphävts genom L 30.12.2002/1279.

(Rubriken upphävs)

43 § upphävs

2.

Lag**om ändring av 40 kap. 11 § i strafflagen**

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i strafflagen (39/1889) 40 kap. 11 § 1 punkten, sådan den lyder i lag 604/2002, som följer:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

40 kap.

40 kap.

Om tjänstebrott**Om tjänstebrott**

11 §

11 §

Definitioner

Definitioner

I denna lag avses med

1) *tjänsteman* den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentlighetsrättsligt samarbetsorgan för kommuner, till riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till landskapet Åland, Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet för arbetshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket

I denna lag avses med

1) *tjänsteman* den som står i tjänsteförhållande eller därmed jämförbart anställningsförhållande till staten, till en kommun eller till en samkommun eller något annat offentlighetsrättsligt samarbetsorgan för kommuner, till riksdagen, till något av statens affärsverk, till den evangelisk-lutherska kyrkan eller det ortodoxa kyrkosamfundet eller till en församling eller ett samarbetsorgan för församlingar inom kyrkan eller kyrkosamfundet, eller till landskapet Åland, *till sametinget*, Finlands Bank, Folkpensionsanstalten, Institutet för arbetshygien, kommunala pensionsanstalten, Kommunernas garanticentral eller kommunala arbetsmarknadsverket

1.

Láhka

sámedikkis addojuvvon lága rievdadeamis

Riikkabeivviid mearrádusa mielde

gomihuvvo sámedikkis addojuvvon lága (974/1995) 18 e — 18 i, 23 a, 27 a, 6 logu bajilčálus ja 43 § dakkárin go dain lea 18 e — 18 i § lágas 1725/1995 sihke 23 a ja 27 a § lágas 1279/2002,

rievdaduvvo 3, 4 a, 5 — 7, 9 -16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29 - 31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 § ja 40 a § , 5 logu bajilčálus ja 41 §, dakkárin go dain leat 4 a § lágas 16, 18 a, 18 c, 18 d § lágas 1725/1995, 23, 25—26 b, 27, 30, 31, 31 c, 40 § lágas 1279/2002, 15 ja 20 § oassin lágas 1026/2003, 5, 13, 15, 20 ja 30 § oassin lágas 1279/2002, 9 § oassin lágas 626/2011, 16, 18 a, 18 c ja 18 d § lágas 1725/1995,, 18 § oassin lágas 1026/2003 sihke 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h ja 40 § ja 40 a § lágas 1279/2002,

lasihuvvojit láhkii ođđa čuoggát 3 a, 17 a ja 17 b § čuovvovaččat:

3 §

Sápmelaš

Sápmelaččain dárkkuhuvvo dán lágas olmmoš, guhte doallá iežas sápmelažžan, dainna eavttuin:

1) ahte son ieš dahje goittotge okta su vanhemiin dahje ádjáin/áhkuin lea sohkaservošis oahppan sámegeiela vuosttas giellan; dahje

2) ahte son lea oahppan sohkaservošis sáme kultuvrra ja doalahan oktavuoda dasa ja lea dakkár olbmo maŋisboahtti, mii lea merkejuvvon vearuhusa dahje veahkadatgirjedolu várás ráhkaduvvon virgeoapmahaššššgirjái lappalažžan; dahje

3) ahte goittotge okta su vanhemiin lea merkejuvvon dahje livčče sáhtán dán lága mielde su merket jietnavuoigadahtton olmmožin sámi parlameantta dahje sámedikki válggain.

Sámediggi giedahallá ohcamušaid, mat gusket sápmelaččaid váldima válgalogahallamii ja almmuhusaid, mat gusket válgalogahallamis eretváldima.

3 a §

Sáme kultuvra

Sáme kultuvrai gullet sámegeiella, sámi kulturárbi, kulturovdanbuktimat, sámedáidda, sámiid árbevirolaš diehtu, árbevirolaš sámealáhusat ja daid dálá ollašuttinvoogit nugo maiddái sámiid eamiálbmogin ollašuttán kultuvrra eará voogit ja hámit.

4 a §

Hálddahušvuoigatvuođalaš njuolggadusaid heiveheapmi

Sámediggái ja dan doaibmaorgánáidda heivehuvvojit hálddahušláhka (434/2003), virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuođas addojuvvon láhka (621/1999), persovndadiehtoláhka (523/1999), arkiivaláhka (831/1994) ja láhka elektrovnnalaš áššedikšumis virgeoapmahaččaiguin (13/2003), juos dán lágas ii nuppeláhkai ásavuvvo.

5 §

Sámedikki almmolaš doaibmaváldi

Sámedikki bargun lea ovddidit sámiid eamiálbmotvuoigatvuođaid ollašuvvama Suomas nugo maiddái dikšut sámiid iežaset giela ja kultuvrra sihke sin sajádaga eamiálbmogin guoski áššiid.

Bargguide gulavaš áššiin sámediggi sáhtta bargat virgeoapmahaččaide álgagiid ja evttohusaid sihke addit cealkámušaid, ovddidit ja hálldašit sáme kultuvrra sihke miedihit ruhtadeami. Dáid áššiin sámediggi geavaha mearridanválddi nugo dán lágas dahje sierra eará sajis lágas ásahuvvo.

Sámediggi nanne doaimma várás bargoortnega.

6 §

Sámiid ovddasteapmi

Sámediggi ovddasta sámiid sisriikkalaš ja riikkaidgaskasaš barguin.

7 §

Čilgehus

Sámediggi ráhkada jahkásaččat riikkabeivviide čilgehusa sámiid guoski áššiid ovdáneamis.

9 §

Ovttasdoaibmangeatnegasvuohta

Virgeoapmahaččat ja almmolaš hálldahusbargguid eará dikšut ráddádallet nu ahte geahččalit ovttaráđalašvuhtii sámedikkiin sámiid ruovttuguovllus ollašuttot áigojuvvon dahje váikkuhusaid beales dohko guoski sihke eará erenomážit sámiid gillii dahje kultuvrrai dahje sin sajádahkii ja vuoigatvuođaide eamiálbmogin viidasit váikkuheaddji mearkašahhti doaibmabijuin..

Virgeoapmahaš ja almmolaš hálldahusbarggu eará dikšu galgá ráhkadit gevvon ráddádallamiin beavdegirji.

10 §

Čoahkkáibidju ja doaibmabadjji

Sámediggái gullet 25 lahtu ja vihtta várrelahtu, geat välljejuvvojit sámedikki vággain njealji kaleandarjahkáái hávil. Sámedikkis galget leat uhcimustá vihtta lahtu Anára gielddas, njeallje lahtu Ohcejoga gielddas, golbma lahtu Eanodaga gielddas ja guokte lahtu Soadegili gieldda Lappi bálgosa viidodagas ja okta várrelahttu guđege namuhuvvon gielddas. Lassin sámedikkis galgá leat sámiid ruovttuguovllu olggobealde uhcimustá okta lahttu ja várrelahttu.

Stáhtaráđdi mearrida sámedikki vággain bohtosa vuodul sámedikki lahtuid ja várrelahtuid doaimmaidaset, miediha bivdagis earu doaimmas ja mearrida namuhuvvon vággain bohtosa vuodul ođđa lahtu ja várrelahtu su sadjái, guhte lea válgabaji áigge heaitán leat lahttun dahje várrelahttun.

Sámedikki lahtu dahje várrelahtu massedetii 22 §:s dárkkuhuvvon válgagelbbolašvuoda doibmii, stáhtaráđdi galgá sámedikki álgaga vuodul gávnnahtit su luohhtámušdoaimma leat nohkan.

11 §

Sámedikki sáhkaolmmái

Sámediggi vällje gaskavuodastis sáhkaolbmá ja guokte várresáhkaolbmá. Válljemis galgá dakkaviide almmuhit vuoigatvuohtaministerijai.

12 §

Čoahkkimiid čoahkkáibovden

Sámedikki čoahkkin mearrida čoahkkimiid doallamis. Čoahkkima galgá lassin bovdet čoahkkái, juos sáhkaolmmái, stivrra sága-jodiheaddji dahje stivra geahččá dan dárbbaslašžan dahje goalmátoassi lahtuin nu gáibida dihto ášši gieđahallama várás.

Jos sámiid ruovttuguovllu gielddas välljejuvvon lahttu ii sáhte oassálastit čoahkkimii, su sadjái galgá bovdet seamma gielddas

válljejuvvon várrelahtu. Sámiid ruovttugovllu olggobealde válljejuvvon lahtu orodettiin eastašuvvan oassálastit čoahkkimii su sadjái bovdejuvvo ruovttugovllu olggobealde válljejuvvon várrelahttu.

13 §

Sámedikki stivra

Sámediggi vállje gaskavuodastis stivrra ságajodiheaddji ja guokte várreságajodiheaddji sihke eanemustá njeallje eará lahtu. Sámediggi vállje sámiid gaskavuodas stivrra lahtuide persovnnalaš várrelahtuid. Válljemis galgá dakkaviide almmuhit vuoigatvuoh-taministerijai.

Stivrra ságajodiheaddji ja várreságajodiheaddji eaba sáhte doaibmat sámedikki sáhkaolmmájin dahje várresáhkaolmmájin.

Stivrra ságajodiheaddji doaibmá doaimmastis ollesáigásaččat. Seamma olbmo sáhtta válljet stivrra ságajodiheaddjin eanemustá golmma maŋŋálas doaibmabadjin.

Válgajagi doaibmi stivrra ságajodiheaddji, guokte várreságajodiheaddji ja eará lahtut jotket goittotge doaimmasteaset dassážiigo odđa stivra lea válggaid maŋŋá válljejuvvon.

Stivra válmmaštallá áššiid sámedikki čoahkkimii ja ollašuhttá sámedikki mearrádusaid nugo bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo.

14 §

Eará doaibmaorgánat

Sámediggi ásaha válgalávdegotti. Sámediggi sáhtta ásahtit maiddáai eará doaibmaorgánaid sámiid kulturiešráđdemii gulavaš áššiid dikšuma várás.

15 §

Doaibmaválddi geavaheapmi

Sámedikki čoahkkin sihke stivra ja eará doaibmaorgánat geavahit sámediggái gulavaš doaibmaválddi dan mielde go dán lágas ása-huvvo ja sámedikki bargoortnegis mearriduvvo.

Sámedikki čoahkkin mearrida prinsihpa-laččat mearkkašahti ja viidát váikkuheaddji áššiin, juos ášši hohpolašvuodas ii eará čuo-vo.

Doaibmaválddi ii oaččo sirdit 5 §:a 4 momanttas, 7 §:s, 10 §:a 3 momanttas, 11—14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 iige 26 §:s dárkkuhuvvon áššiin.

16 §

Doaimmahagat ja bargoveahka

Sámedikkis leat doaimmahagat sihke virge- ja bargosoahpamušvuodot bargoveahka dan mielde go sámedikki bargoortnegis dárkilabbot mearriduvvo. Sámegiela doaimmahagas ása-huvvo sierra.

Sámedikki virgeolbmuide, virggiide ja virgegaskavuhtii heivehuvvo, mii stáhta virgeolbmui, virggiin ja virgegaskavuodas ása-huvvo ja mearriduvvo.

Bargoveaga bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis lea vástideaddjiláhkai fámus, mii stáhta bálvalusgaskavuoda eavttuin ja daid mearrašuvvamis ása-huvvo, mearriduvvo dahje sohppojuvvo.

17 a §

*Čoahkkimii oassálastin teknihkalaš dieđusirdin-
dinvuogi geavaheamiin*

Sámedikki bargoortnegis sáhtta mearridit, ahte doaibmaorgána lahtut ja olbmot, geain lea doaibmaorgána čoahkkimis mieldeorrun- ja hállanvuoigatvuohta, sáhttet oassálastit čoahkkimii geavaheamiin videoráđđadallama dahje eará heivvolaš teknihkalaš dieđusirdin-
vuogi.

Bargoortnegis sáhtta addit dárkilut mearrádusaid teknihkalaš dieđusirdin-vuogi geavaheamis čuvvon meannudeamis.

17 b §

Álggavuoigatvuohta

Uhcimustá viđaloga jietnavuoigadahtton sápmelaččas lea vuoigatvuohta bargat sámediggái álgaga sámedikki bargguide gulavaš áššiin.

Bargoortnegis addojit dárkilut mearráduusat álggavuoigatvuoda geavaheamis čuvvon meannudeamis ja álgaga gieđahallamis.

18 §

Áššiid gieđahallan

Sámedikki čoahkkin lea mearridanvállddálaš, go sáhkaolmmái dahje goabbá nu várresáhkaolbmáin ja uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde. Sámedikki eará doaibmaorgána lea mearridanvállddálaš, go dan ságajodiheadji dahje várreságajodiheadji sihke uhcimustá bealli eará lahtuin lea báikki alde.

Sámedikki ja dan ásahan doaibmaorgána lahttu lea easttalaš váldit oasi dakkár mearrádusa bargamii, mii guoská persovnnalaččat su dahje hálddahuslága 28 §:a 2 momeanttas dárkkuhuvvon su lagašfuolkki dahje olbmo, gean sáhtá buohtastahtit dakkárii namuhuvvon paragraffa 3 momeantta mielde.

Áššit čovdojit sámedikkis eanetlogumearrádusain. Jienaid manadettiin dássálagaid, čoavdá sáhkaolbmá dahje ságajodiheadji jienaid. Válggain gehččojuvvo välljejuvvot dat, guhte oázžu eanemus jienaid. Jienaid manadettiin dássálagaid čoavdá vuorbádeapmi.

18 a §

Ruhtadoallu

Sámedikki ruhtadollui ja ruhtadoalloloahpaheapmai heivehuvvo dan lassin, mii dán lágas ásahuvvo, ruhtadoallolága (1336/1997).

18 c §

Ruhtadoalldárkkisteapmi

Sámedikki ruhtadoalldárkkisteaddjit välljejuvvot ja ruhtadoalldárkkisteami doaimmaheapmái heivehuvvo, mii dán lágas ja ruhtadoalldárkkistanlágas (459/2007) ásahuvvo.

Sámedikkis leat guokte ruhtadoalldárkkisteaddji ja guokte várreruhtadoalldárkkisteaddji. Sámediggi ja vuoigatvuohtaministeriija välljejit goabbáge ovttá ruhtadoalldárkkisteaddji ja ovttá várreruhtadoalldárkkisteadd-

ji. Ruhtadoalldárkkisteaddjit ja várreruhtadoalldárkkisteaddjit välljejuvvot njeallje kaleandarjáhká hávil.

Ruhtadoalldárkkisteaddji ja várreruhtadoalldárkkisteaddji galgá leat almmoshálddaha ja -ekonomiija ruhtadoalldárkkisteaddjiin addon lágas (467/1999) dárkkuhuvvon JHTT –ruhtadoalldárkkisteaddji dahje JHTT -searvvuš.

18 d §

Ruhtadoalldárkkistanmuitalus

Ruhtadoalldárkkisteaddji galgá addit guđege ruhtadoallobajis cuoŋománu loahpa rádjai sámedikki stivrii čálalaš ruhtadoalldárkkistanmuitalusa, mii galgá, dan lassin maid ruhtadoalldárkkistanláhka eaktuda, sisttis doallat cealkámuša das, leatgo doaibmačilgehusas stáhtadoarjaga geavaheamis addon dieđut riehta.

19 §

Válgajahki ja válgabiire

Sámedikki válggat doaimmahuvvojit juohke njealját jage (*válgajahki*).

Sámedikki válggaid várás riika lea oktan válgabiiren.

20 §

Válgalávdegoddi

Válgalávdegoddi mearrida ohcamuša vuodul sápmelačča merkemis válgalogahallamii ja ráhkada válgalogahallama. Válgalávdegoddi ollašuhtá sámedikki válggaid nugo dán lágas ásahuvvo.

Válgalávdegoddái gullet ságajodiheadji ja guhtta eará lahtu, geain juohkehaččas lea persovnnalaš várrelahttu. Válgalávdegottis galgá leat lahttu ja várrelahttu sámiid ruovttuovllu juohke gielddas. Sierra sámegielat ja sámiid sierra kulturhámit bohtet válgalávdegottis ovddastuvvot.

23 §

Válgalogahallan

Válgalávdegoddi ráhkada jietnavuoigadahtton olbmuiin válgalogahallama ovddit válggaid válgalogahallama ja álbmotdiehtovuogádaga dieđuid vuodul. Válgalogahallamii merkejuvvojit gielddaid mielde alfabehtalaš ortnegii juohke jietnavuoigadahtton olbmo namma, persovndadovddaldat, ruoktogielda ja čujuhus, juos ruoktogielda ja čujuhus leat dieđus. Ruoktogieldda ja čujuhusa ii goittotge oaččo merket válgalogahallamii, juos dát dieđut leat virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addon lága 24 §:a 1 momeantta 31 čuoggá mielde čiegusin doalahatit dahje juos olbmo buohta álbmotdiehtovuogádahkii lea vurkejuvvon álbmotdiehtovuogádagas ja álbmotreistatguovddáza dorvobálvalusain addon lága (661/2009) 36 §:s dárkkuhuvvon dorvogielddus.

Válgalogahallamii galgá ohcamuša vuodul váldit das váilu jietnavuoigadahtton sápmelačča. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmo galgá eretváldit válgalogahallamis juos son almmuha, ahte son ii šat hálit leat merkejuvvon válgalogahallamii, dahje juos son lea jápmán. Ohcamuš ja almmuhus dahkkojit válgalávdegoddái, mii galgá giedahallat ášši almmá áššehis ádjáneami haga. Eaktun válgavuogiatvuodaid geavaheapmái lagamustá čuovvovaš sámedikki válggain goittotge lea, ahte ohcamuš ráhkaduvvo manjimustá válgajagi ovdal leahkki juovlamánu 31 beaivve ovdal dmu 16.

Válgalogahallama ráhkadeami oktavuodas válgalávdegoddi sáhtá iežas álgagis váldit vuhtii válgalogahallamii merkejuvvon jietnavuoigadahtton olbmo ovddit válggaid maŋŋá jienastanvuogiatvuodaagi juksan máná ja 21 §:s áshuvvon áiggi rádjai jienastanvuogiatvuodaagi juksan máná. Dákkár olbmo sáhtá goittotge váldit válgalogahallamii easkka das maŋŋá, go son lea čálalaččat almmuhan válgalávdegoddái doallat iežas dán lágas dárkkuhuvvon sápmelažžan.

Válgalávdegoddi nanne ja vuolláičállá válgalogahallama manjimustá válgajagi guovvamánu manjimuš beaivve.

25 §

Válgalogahallama oaidninláhkai doallan

Válgalávdegoddi ásahe válgalogahallama dahje das leahkki dieđuid earret persovndadovddaldagaid oaidninláhkai nu, ahte oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis lea áigi válggaid doaimmaheapmái uhcimustá vihtta mánotbaji.

Válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai 10 maŋŋálas árgabeaivve, ii goittotge árgalávvardaga, uhcimustá golbma diimmu beaivvis.

Válgalogahallama oaidninláhkai doallamis galgá almmolaččat gulahit.

Jietnavuoigadahtton, guhte oaivvilda, ahte su guoski merkejupmi válgalogahallamis lea boastut, oažžu gáibidit njulgema válgalávdegottis nugo hálddahuslágas áshuvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat maŋimustá 14 beaivve válgalogahallama oaidninláhkai doallama guoski áiggi nohkamis.

25 a §

Válgalogahallama almmolašvuohhta

Juohkehaččas lea vuogiatvuohhta oahpásmuvvat válgalogahallamii ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriidda dan áigge, go válgalogahallan dollojuvvo oaidninláhkai. Válgalogahallama ja dan ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid ii oaččo addit kopierema dahje govvideami várás iige dain oaččo addit kopijaid. Válgalogahallamii merkejuvvon olbmos lea goittotge vuogiatvuohhta oažžut nuvtá váldosa sus válgalogahallamii merkejuvvon dieđuin. Sus, guhte lea bivdán boahit merkejuvnot válgalogahallamii, lea vuogiatvuohhta oažžut dieđu ášši giedahallamii gulavaš áššebáhpáriin nugo virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addon lága 11 §:s áshuvvo.

Válgalogahallama sihke dakkár válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid, mat sistisdollet dieđuid olbmo etnihkalaš duogázis, galgá doallat čiegusin eará go 1 momeanttas oaivvilduvvon áigge. Čiegusindoallangeatnegasvuohhta ii eastte dieđu addima sámediggái stivrra várrelahtu válljema várás iige sutnje, guhte dárbbáša dieđu jienastanvuogiatvuoda čilgema várás.

Válgalogahallama ráhkadeapmái gulavaš áššebáhpáriid almmolašvuodas lea muđui fámus, mii virgeoapmahaččaid doaimma almmolašvuodas addojuvvon lágas áсахuvvo.

26 §

Njulgengáibádus válgalogahallama guoski áššis

Válgalávdegotti mearrádussii 23 §:s dárkkuhuvvon válgalogahallamii merkemis dahje das eretváldima guoski áššis oažžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis nugo hálddahuslágas áсахuvvo. Njulgengáibádusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis.

Juos dikki čoahkkima mearrádus sisttis doallá dan, ahte olmmoš váldo válgalogahallamii, dikki čoahkkin sádde dalán jientnavuoigahhton olbmui 24 §:s dárkkuhuvvon almmuhangoartta.

26 b §

Váidalus válgalogahallama ja iešnjulgema guoski áššis

Sámedikki čoahkkima mearrádussii 26 §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin alimus hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas (586/1996) áсахuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis.

Válgalávdegotti mearrádussii 25 §:a 4 momeanttas dahje 26 a §:s dárkkuhuvvon áššis oažžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas áсахuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat mañimustá 14 beaivve mearrádusa diehtunoažžumis. Hálddahusrievtti mearrádussii ii sáhte oheat nuppástusa váidalemiin.

Alimus hálddahusriekti dahje hálddahusriekti galgá addit mearrádusas farggamusat dieđu váidaleaddjái ja válgalávdegoddái, mii galgá bargat válgalogahallamii mearrádusas vejolaččat bohtán nuppástusaid ja dárbbu mielde sáddet áššeasálaš olbmui 24 §:s oavilduvvon almmuhangoartta.

27 §

Evttohasásaheapmi ja evttohaslogahallan

Evttohasa sámedikki válggaide sáhttá ása-hit uhcimustá logi jietnavuoigadahtton olbmo vuodđudan válljenovttastus, mas galgá leat áššealmmái ja várreáššealmmái.

Iešguhtet jietnavuoigadahtton oažžu oassálastit dušše ovta evttohasa ásaheapmái. Juos olmmoš gullá guovtte dahje dan enant válljenovttastussii, válgalávdegoddi galgá sihkkut su nama eret buohkain dain.

Válljenovttastus galgá bargat evttohasohcamuša válgalávdegoddái mañimustá 31 beaivve ja dan guoski dievasmahttimiid mañimustá 27 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Válgalávdegoddi galgá ráhkadit evttohaslogahallama mañimustá 21 beaivve ovdal válgadoaimmahusa álggaheami. Evttohaslogahallama galgá almmustahttit, sáddet váлгаáššeolbmuide ja doallat válggaid áigge oaidninláhkai. Vuogatuhtaministerija áсахusain sáhttá addit dárkilut njuolggadusa-id evttohasohcamušas ja evttohaslogahallamis.

Válgalávdegotti 3 momeanttas dárkkuhuvvon mearrádussii evttohaslogahallamis ii oaččo oheat sierra nuppástusa.

29 §

Válgaáššebáhpárat

Válgalávdegoddi galgá farggamusat válgadoaimmahusa álgima mañná

doaimmahit poastta fárus juohke jietnavuoigadahtton olbmui, gean čujuhus lea dieđus, válgalávdegotti steampaliin rustejuvvon jienastanlihpo, válgakonfeluhta, sáddenreivve, sáddenkonfeluhta, evttohaslogahallama ja jienastanrávvagiid (*válgaáššebáhpárat*).

Jietnavuoigadahtton olbmui, guhte ii leat poastta fárus ožžon váлгаáššebáhpáriid dahje geas dat man nu sivas muđui

váilot, galgá várret vejolašvuoda oažžut váлгаáššebáhpáriid válgalávdegotti doaimmahagas dahje válgalávdegotti almmuhan báikkis.

Jienastanrávvagiin galgá máinnašit válgalávdegotti doaimmahaga ja vejolaš eará báikkiid, gos váлгаáššebáhpáriid sáhttá

oažžut ja gosa daid sáhtta máhcahit, uksačujuhusaid ja rabasáiggiid sihke lassin válgabeaivve jienastanbáikkiid uksačujuhusaid ja rabasáiggiid.

30 §

Jienasteapmi poastta bokte

Jietnavuoigadahtton sáhtta geavahit jienastanvuogavuođa oáččodettiin válgasáibmagottiid. Jienasteaddji galgá čielgasit merket jienastanlihppui dan evttohasa nummira, gean buorin son addá jiena.

Jienasteapmi lea dahkkon, go jietnavuoigadahtton olmmoš lea bidjan poastta fárrui válgalávdegoddái čujuhemiin sáddenkonfeluhta, man sisa lea gokčojuvvon giddejuvvon válgakonfeluhta, man siste lea jienastanlihppo, ja sáddenreivve, man son lea deavdán ja vuolláičállán. Juos jienasteaddji bidjá fárrui almmuhangoartta, son merke sáddenreivvii dušše vuolláičállasa.

Poastta bokte sáddejuvvon sáddenkonfeluhta galgá leat válgalávdegottis ovdalgo jienaidrehkenastin álgá.

31 §

Jienasteapmi máhcahemiin sáddenkonfeluhta válgalávdegoddái muđui go poastta fárus

Jietnavuoigadahtton sáhtta máhcahit sáddenkonfeluhta maiddái válgalávdegotti doaimmahakkii dahje válgalávdegotti almmuhan báikkiide válggaid goalmát dievas vahku vuossárgga ja njealját dievas vahku bearjadaga gaskasaš áigge sihke, juos válgabeaivve jienasteapmi lágiduvvo, jienastanbáikki válgadoaibmagoddái.

Válgalávdegoddi galgá fuolahit das, ahte dan sierra doaimbabáikkiide guđdon válgasáibmagottiid seaillohuvvojit válgasáibmagottiid sihkkarasti vugiin ja ahte válgasáibmagottiid doaimmahuvvojit dorvvolaččat válgalávdegotti Anára doaimmahakkii ovdalgo jienaid rehkenastin álgá.

31 c §

Válgadoaibmagoddi

Válgalávdegoddi galgá áiggit ovdal válggaid ásahtit iešguđet jienastanbáikki várás válgadoaibmagotti, masa gullet golbma lahtu ja uhcimustá guokte várrelahtu nu, ahte áššáigullelaš gieldda válgalávdegottis ovdasteaddji lahttu ja su persovnnalaš várrelahttu leat válgadoaibmagotti oktan lahttun ja várrelahttun.

Válgadoaibmagotti sággajodiheddjin doaimma doaimmagottis válgalávdegotti ovdasteaddji lahttu. Várresággajodiheddji válgadoaibmagoddi vállje dárbbasettiin gaskavuodastis.

Válgadoaibmagoddi lea mearridanválddalaš golmmalahttosážžan.

31 h §

Válgabeaivve jienasteami nohkan ja válgabeavdegirji

Válgabeaivve jienasteami nohkama maŋŋá válgadoaibmagoddi galgá fuolahit das, ahte seilejuvvon válgaurdna ja jienastanmerkemiid sisttisdoalli jienastanguovllu válgalogahallan sihke vejolaččat válgadoaibmagoddái guđdojuvvon sáddenkonfeluhtat doaimmahuvvojit válgasáibmagotti seailuma sihkkarasti vugiin ja almmá áššehis ádjáneami haga válgalávdegotti Anára doaimmahakkii. Válgalávdegoddi galgá fuolahit válgaurdna ja jienastanguovllu válgalogahallama seailuheamis dorvvolaš báikkis

jienaidrehkenastima álggaheami rádjai sihke seilenreaidduid duššadeamis dakkaviđe urtna seilema maŋŋá.

Válgadoaibmagoddi galgá lassin fuolahit das, ahte válgabeaivve jienasteamis dollojuvvo beavdegirji, masa merkejuvvojit:

1) beaivi sihke diibmoáiggit, goas válgabeaivvi jienasteapmi álggii ja celkojuvvui leat nohkan;

2) mielde leamašan válgadoaibmagotti lahttu ja várrelahttu;

3) válgaveahkit sihke jienasteaddjiid iežasat válljen veahkit; sihke

4) jienasteaddjiid lohkuemearri.

32 §

Jienasteapmi dikšunlágádusas ja ruovttus

Olbmot, geat leat divššus lágádusas sámiid ruovttuguovllus ja dat olbmot, geat leat divššus ruovttus ruovttuguovllus, ja geat eai eará láhkai sáhtáši jienastit almmá mearihis váttisvuodaid haga, ožžot jienastit dikšunbáikkisteaset.

Dikšunbáikkis jienasteami várás válgalávdegoddi mearrida guoskevaš gieldda válgalávdegottis ovdasteaddji lahtu ja várrelahtu válgadoaibma-olmmožin ja su várreolmmožin. Válgadoaibmaolbmo várreolmmožin sáhtá nammadit bargui heivvolaš earáge olbmo.

Dikšunbáikkis jienastettiin jienasteamis galgá leat jienasteaddji ja válgadoaibmaolbmo lassin fárus jienasteaddji välljen dahje dohkkehan sámedikki válgalogahallamii merkejuvvon jietnavuoigadahtton olmmoš.

38 §

Válggaid bohtosa mearrašuvvan

Sámedikki lahttun välljejuvvojit 25 eanemusat jienaid ožžon evttohasa, dainna evttuin, ahte sin joavkkus lea uhcimustá 10 §:s ášahuvvon mearri evttohasat guđege sámiid ruovttuguovllu gielddas ja ruovttuguovllu olggobealde. Juos man nu ruovttuguovllu gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde ii leat dán joavkkus ášahuvvon mearri evttohasat, bohtet dán gielddas dahje ruovttuguovllu olggobealde leahkki evttohasain välljejuvvo evttohasat nu, ahte ášahuvvon uhcimusmearri ollašuvvá.

Várrelahttun välljejuvvo guđege sáme-
guovllu gieldda evttohasain dat evttohas guhte čuovvovaččat eanemusat leat ožžon jienaid, sihke ruovttuguovllu olggobelde välljejuvvon maŋŋá čuovvovaččat eanemusat jienaid ožžon evttohas.

Juos jietnamearit leat seamma stuorrá, daid gaskanas ortnet čovdojuvvo vuorbádemii.

40 §

Válggaid bohtosa guoski váidalus

Jietnavuoigadahtton olmmoš, guhte oaivvilda, ahte válgalávdegotti mearráduš válggaid bohtosa nannemis dahje válggaid doaimmaheapmái gulavaš eará doaibmabidju

lea lágavuostásaš, oážžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahušriektái nugo hálddahušlágageavahanlágas ášahuvvo. Váidalusa galgá goittotge bargat 14 beaivve siste das, go válggaid boadus lea almmustahtton.

Hálddahušrievtti mearrádušas oážžu váidit alimus hálddahušriektái nu mo hálddahušláhkeavahanlágas ášahuvvo.

Juos válgalávdegotti 1 momeanttas dárkkuhuvvon mearráduš dahje doaibmabidju leamašan lágavuostásaš ja dat lea váikkuhan válggaid bohtosis, válggaid bohtosa galgá njulget ja stáhtaráđđi galgá dárbbasettiin mearridit sámedikki lahtuid ja várrelahtuid válggaid njulgejuvvon bohtosa mielde.

Juos válggaid boadus ii leat njulgemis, válggaid galgá mearridit doallat ođđasit.

40 a §

Váidima geažil ođđasis gevvon válggat

Ođđasis gevvon válggaid doaimmaheamis fuolaha, juos vejolaš, seamma válgalávdegoddi go gomihuvvon válggain. Ođđasis gevvon válggain geavahuvo seamma lágafámolaš válgalogahallan ja evttohaslogahallan go gomihuvvon válggain, juos hálddahušriektái dahje alimus hálddahušriektái mearrádušastis nuppe láhkai mearrida

Ođđasis gevvon válggaid doaimmaheamis lea heivvolaš osiin muđuid fámus, mii áitosaš válggaid doaimmaheamis lea ášahuvvon.

Ođđasis gevvon válggat doaimmahuvvojit dan kaleanddarmánu áige, mii álgá guovtti olles kaleanddarmánu geahčen 1 momeanttas máinnašuvvon mearrádušasa addima maŋŋá. Válgaalmmuhus álggahuvo sáddemiin jietnavuoigadahtton olbmuid 29 §:s máinnašuvvon válgááššebáhpáriid.

Ođđasis gevvon válggaid bohtosis galgá dalán almmuhuvvot vuoigatvuohtaministerijai.

5 lohku

Sierranas njuolggadusat

41 §

Nuppástusohecan

Sámedikki stivrra mearrádussii oážžu gáibidit njulgema sámedikki čoahkkimis ja lávdegotti sihke sámedikki eará doaibma-orgána mearrádussii sámedikki stivrras nugo hálddahuslágas ásahuvvo, juos ii dán lágas dahje eará sajis lágas nuppeláhkai ásahuvvo.

Sámedikki čoahkkima dahkan eará mearrádussii oážžu oheat nuppástusa váidalemiin hálddahusriektái nugo hálddahuslágageavahanlágas ásahuvvo, juos eará sajis lágas ii nuppeláhkai ásahuvvo.

Hálddahusrievtti mearrádussii oážžu oheat nuppástusa váidalemiin dušše, juos alimus hálddahusriekti mieđiha váidalanlobi.

Dát láhka bohtá fápmui beaivve mánu 20.

Sámediggái, man doaibmabadji lea gaskan dán lága fápmui boadedettiin, heivehuvvo 7, 11—13, 15, 18, 18 a , 18 c ja 18 d §:a dakkárin go dat ledje dán lága fápmui boadedettiin ii ge dasa heivehuvvo 17 a ja 17 b §:a. Stivrra ságajodiheaddji odđasis válljema guoski 13 §:a 3 momeantta heivehettiin eai válde lohku dat doaibmabajit, mat leat nohkan ovdal dán lága fápmuibohtima.

2.

Láhka**rihkuslága 40 logu 11 §:a rievdadeamis**

Riikkabeivviid mearrádusa mielde
rievdaduvvo rihkuslága (39/1889) 40 logu 11 §:a 1 čuokkis, dakkárin go dat lea lágas
604/2002 čuovvovaččat:

11 §
meroštallamat

Dát láhka boahdá fápmui _____
mánu 20 . *beaivve*

Evttohus

Dán lágas dárkkuhuvvo:

1) virgeolbmui olbmo, guhte lea virge- dahje dasa buohtastahtti bálvalusgas- kavuođas stáhtii, gildii dahje gielddas- tupmái dahje eará gielddaid almmosvuoigat- vuodalaš ovttasdoaimmanorgánai, riikkabeiv- viide, stáhta fitnodatlágádussii dahje evange- lalaš kirkui dahje ortodoksalaš kirkogoddái dahje dan searvegoddái dahje searvegottiid ovttasdoaimmanorgánai, Álánda eanan- goddái, sámediggái, Suoma Bänkui, Álbmot- ealahatlagádussii, Bargodearvvas- vuodlagádussii, gieldda ealahatlagádussii, Gielddaid dahkádusguovddáži dahje gieldda bargomárkanlagádussii;

;

1.

Laahâ

sämitiggeest adelum laavâ rievâdmist

Ovdâskode miärâdâs miel

komettuvvoo sämitiggeest adelum laavâ (974/1995) 18 e–18 i, 23 a já 27 a §, 6 lovo paa-jeelčáálus já 43 §, tagarin ko tain láá 18 e–8 i § laavâst 1725/1995 sehe 23 a já 27 a § laavâst 1279/2002,

rievâduvvo 3, 4 a 5—7, 9—16, 18, 18 a, 18 c, 18 d, 19, 20, 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 29–31, 31 c, 31 h, 32, 38, 40 já 40 a §, 5 lovo paa-jeelčáálus já 41 §,

tagarin ko tain láá 4 a § laavâst 1026/2003, 5, 13, 15, 20 já 30 § uáassin laavâst 1279/2002, 9 § uáassin laavâst 626/2011, 16, 18 a, 18 c já 18 d § laavâst 1725/1995, 18 § uáassin laavâst 1026/2003 sehe 23, 25, 25 a, 26, 26 b, 27, 31, 31 c, 31 h, 40 já 40 a § laavâst 1279/2002

lasettuvvoo laahân uddâ 3 a, 17 a já 17 b § čuávvoonáál:

3 §

Sämmiláš

Sämmiláin uáivilduvvoo taan laavâst ulmuu, kote ana jiejjâs sämmilâžžân, toin iävttoin:

1) ete sun jieš teikâ aainâs-uv ohtâ suu vanhimijn teikâ ááhust já äijihist lii oppâm sämikielâ vuossmuu kiellân; teikâ

2) ete sun lii oommâm suhâčonâstuvâidis peht sämikulttuur já paijeentoollâm ohtâvuodâ toos já lii taggaar ulmuu maa-jeeldpuáttee, kote lii merkkejum viärruttâs teikâ aalmugkirjetuálu várás rahtum virgeomâhâššikiirján lappalâžžân; teikâ

3) ete aainâs-uv nubbe suu vanhimijn lii merkkejum teikâ ličij puáhtâm taan laavâ miel merkkejuđ jienâvuoigâdvuodâlâžžân säämi airâskode teikâ sämitige vaaljâin.

Sämitigge kiedâvuš ucâmušâid sämmilij väldiimist vaaljâluvâttâlmân já almottâsâid vaaljâluvâttâlmist meddâlvöldiimist.

3 a §

Sämikulttuur

Sämikulttuurân kuleh sämikielâ, säämi kulttuurârbi, kulttuurolgospyehtimeh, sämitaaidâ, sämmilij ärbivuávâlâš tiätu, ärbivuáváliih sämi-iälâttâsah já tai táálâá-áigásiih hárrjuttem háämih siämmáa ko eres sämmilij algâaalmugin hárrjuttem kulttuur täävih já háämih.

4 a §

Haldâttâhriävtâlij siäđusij heiviittem

Sämitiigán já ton toimâorganáid heiviituvvojeh haldâttâhlaahâ (434/2003), virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laahâ (621/1999), olmooštiätulaahâ (523/1999), arkkâdâhlaahâ (831/1994) já laahâ šledgâlâš ášástâlmist virgeomâhâštoomâst (13/2003), jis taan laavâst ij nubenáál asâttuu.

5 §

Sämitige almos toimäväldi

Sämitige pargon lii ovdedit sämmilij algääalmugvuoigâdvuodâi olášum Suomâst sehe tipšod sämmilij jieijâs kielân já kulttuurân sehe sii sajattâhân algääalmugin kyeskee aášijd.

Pargoidis kullee aášijn sämitigge puáhtá toohâd virgeomâháid alguid já iávtuttâsâid sehe adelid ciálkkámušâid, ovdedit já haldâšid sämikulttuur sehe miedettiđ ruttâdem. Tain aášijn sämitigge kiávtta meridenväälđi nuuvt ko taan laavâst teikâ eres saajeest laavâst asáttuvvoo.

Sämitigge naanood toomâs várás pargoornig.

6 §

Sämmilij ovdâstem

Sämitigge oovdâst sämmilij aalmuglii já aalmugjikkoskâsii pargooinis.

7 §

Muštáluš

Sämitigge ráhtá ihásávt ovdâskoodán muštáluš sämmilij kyeskee aášij ovdânmist.

9 §

Oovtâstoimâkenigâsvuotâ

Virgeomâhááh já eres almolij haldáttâhtoimâid tipšoo ráđádâleh ohtsâšibárdâsân viggámáin sämitiggijn sämikuávlust olášuttetee teikâ vaikuttâsâi peeleeest toos ulátteijee sehe eres eromâšávt sämmilij kielân teikâ kulttuurân teikâ sii sajattâhân teikâ vuoigâdvuodâid algääalmugin vaikutteijee toomâin, moh láá vijđáht vaikutteijee já merhâšittee.

Virgeomâhâš já eres almolii haldáttâhtoimâ tipšoo kalgeh ráhtid toollum ráđádâlmijn pevdikirje.

10 §

Čuákánpieijâm já toimápaje

Sämitiigán kuleh 25 jesânid já vittâ värijeessân, kiáh väljejuvvojeh sämitige vaaljâin neelji kalenderihân häävild. Sämitiggeest kalga lede ucemustáá vittâ jeessân Anaar kieldâst, nelji jeessân Uejuv kieldâst, kilmâ jeessân Iänuduv kieldâst já kyehti jeessân Suáđigil kieldâ Laapi palgâs kuávlust já ohtâ värijeessân jieškote-uv mainâšum kieldâst. Lasseen tiggeest kalga lede sämikuávlulguubeln ucemustáá ohtâ jeessân já värijeessân.

Staatâräädi meerrid sämitige vaaljâi puátusij vuáduđ sämitige jesânijđ já värijesânijđ toomâdis, miedeet pivdemist iáru toomâst já meerrid mainâšum vaaljâi puátusij vuáduđ uđđâ jeessân já värijeessân ton sajan, kote lii vaaljâpaje äägi joskâm lemist jeessân teikâ värijeessân.

Sämitige jeessân teikâ värijeessân moonâdijn 22 §:st uáivildum vaaljâtohálâšvuodâ toomâs staatâräädi kalga sämitige algust páhudid suu luáttámuštoomâ joskâm.

11 §

Sämitige sahâalmâi

Sämitigge väljee koskâvuodâstis sahâalmaa já kyehti värisahâalmaa. Valjiimist kalga tállân almottiđ riehtiministeriön.

12 §

Čuákkimij čuákánkočcom

Sämitige čuákkim meerrid čuákkimijdis tolâmist. Čuákkim kalga lasseen koččod čuákán, jis sahâalmâi, stivrâ saavâjodetteijee teikâ stivrâ kiáččá tom tárbulâžžân teikâ kuálmádâs jesâijn nuuvt váátá tiátu ääši kiedâvuššâm várás.

Jis sämikuávlul kieldâst väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan kalga koččod siämmáá kieldâst väljejum värijeessân. Jis sämikuávlulguubeln väljejum jeessân ij pyevti uásálistid čuákkimân, suu sajan koččoduvvoo sämikuávlulguubeln väljejum värijeessân.

13 §

Sämitige stivrâ

Sämitigge väljee koskâvuodâstis stivrâ, kost lii saavâjodetteijee já kyehti väri-saavâjodetteijee sehe enâmustáá nelji eres jeessân. Sämitigge väljee sämmilij koskâvuodâst stivrâ jesânâid persovnljij värijesânijid. Valjiimist kalga tállân almottid riehtiministeriön.

Stivrâ saavâjodetteijee já väri-saavâjodetteijee iä pyevti toimâd sämitige sahâalmajin teikâ värisahâalmajin.

Stivrâ saavâjodetteijee parga toimâstis vâldutoimâlavt. Siämmáá ulmuu puáhtá valjiid stivrâ saavâjodetteijen enâmustáá kuulmâ maŋalâš toimâpaijeen.

Vaaljâive tuáimee stivrâ saavâjodetteijee, kyehti väri-saavâjodetteijee já eres jesâneh juádhijh kuittâg toimâstis tassaaš, ko uddâ stivrâ lii vaaljâi maŋa väljejum.

Stivrâ valmâštâl aasijj sämitige čuákkimân já olâšut tige miärádâsâid nuuvt ko pargo-ornigist târhibeht meriduvvoo.

14 §

Eres toimâorgaaneh

Sämitigge aasât vaaljâlâvdikode. Tigge puáhtá asättid meid eres toimâorgaanij sämmilij kulttuurjieshaaldâsmân kullee aasij tipšomân.

15 §

Toimâvâldi kevttim

Sämitige čuákkim sehe stivrâ já eres toimâorgaaneh kevttih tiigán kullee toimâvâldi ton mielid ko taan laavâst asâttuvvoo já sämitige pargo-ornigist meriduvvoo.

Sämitige čuákkim meerrid prinsiiplâvt merhâsittee já vijdâht vaikutteijee aasijn, jis ääsi huappuvuodâ tiet ij eres čuávu.

Toimâvâldi ij uázžu sirded 5 § 3 momentist, 7 §:st, 10 § 3 momentist, 11–14, 18 b, 18 c, 18 j, 20 ige 26 §:st uáivildum aasijn.

16 §

Toimâttuvah já pargoviehá

Sämitiggeest láá toimâttuvah sehe virge- já pargosopâmuškoskâvuodâlâš pargoviehá ton mielid ko tast sämitige pargo-ornigist târhibeht meriduvvoo. Sämikielâ toimâttuvvâst asâttuvvoo sierâ.

Sämitige virgealmâid, virgijj já virgekoskâvuotân heiviittuvvoo, mii staatâ virgealmâin, viirgijn já virgekoskâvuodâst asâttuvvoo já meriduvvoo.

Pargovievá palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist lii västideijeenáál vyeimist, mii staatâ palvâluskoskâvuodâ iävtuin já tai meriduumist asâttuvvoo, meriduvvoo teikâ suáppoo.

17 a §

Čuákkimân uásálistem teknisii tiädusirdem-täavi kevttimáin

Sämitige pargo-ornigist puáhtá meridid, ete toimâorgaan jesâneh já ulmuuh, kiän lii toimâorgaan čuákkimist mielidroom- já sárnumvuoigâdvuotâ, pyehtih uásálistid čuákkimân kevttimáin videorádádállâm teikâ eres hiäivulii teknisii tiädusirdem-täavi.

Pargo-ornigist puáhtá adelid târhibijj miärádâsâid teknisii tiädusirdem-täavi kevtidijn nuávditteijee monâttâlmist.

17 b §

Aalgâvuoigâdvuotâ

Ucemustáá vittlov jienâvuoigâdvuodâlii sämmiliist lii vuoigâdvuotâ toohâd sämitiigán alguu tige pargoid kullee ääsist.

Târhibeh miärádâsah aalgâvuoigâdvuodâ kevttimist nuávditteijee monâttâlmist já alguu kiedâvušmist adeluvvojeh pargo-ornigist.

18 §

Aasij kiedâvuššâm

Sämitige čuákkim lii meridemváldáláš, ko sahâalmai teikâ juábbáá kuábbáá värisahâalmain já ucemustáá peeli eres jesâniijn láá mielđi. Sämitige eres toimâorgaan lii meridemváldáláš ko ton saavâjodetteijee teikâ värisaavâjodetteijee sehe ucemustáá peeli eres jesâniijn láá mielđi.

Sämitige já ton asâtem toimâorgaan jeessân lii iästuláš uásálistiđ taggaar miärádâs tohâmân, mii kuáská persovnlávt sunjin teikâ suu haldáttâhlaavâ 28 § 2 momentist uáivildum aldahuálkán teikâ tagarin mainâšum ceehi 3 moomeent mielđ palđálistee ulmui.

Ääsih čuávdajeh sämitiggeest eenâblohomiärádâssáin. Jis jienah maneh táásá, sahâalma teikâ saavâjodetteijee jienâ čuávdá. Vaaljâin kiäččoo väljejum tot, kote uázžu enâmustáá jienâid. Jis jienah maneh táásá, vyerbi čuávdá.

18 a §

Ruttâtuálu

Sämitige ruttâtuálun já ruttâtuálulooppâtmân heiviitteh ton lasen, mii taan laavâst asâttuvvoo, ruttâtuálulaavâ (1336/1997).

18 c §

Tilitärhistem

Sämitige tilitärhistei ei valjiimân já tilitärhistem tooimâtmân heiviittuvvoo, mii taan laavâst já tilitärhistemlaavâst (459/2007) asâttuvvoo.

Sämitiggeest láá kyehti tilitärhistei ee já kyehti väritilitärhistei ee. Sämitigge já riehtiministeriö väljeje kuohtuuh oovtâ tilitärhistei ee já oovtâ väritilitärhistei ee. Tilitärhistei eeh já väritilitärhistei eeh väljejuvvoje neelji kalenderihán häävild.

Tilitärhistei ee já väritilitärhistei ee kalgeh lede almoshaldáttuv já -ekonomia tilitärhistei ein adelum laavâst (467/1999) uáivildum JHTT – tilitärhistei ee teikâ JHTT -siärvus.

18 d §

Tilitärhistemmuštáluš

Tilitärhistei ee kalga adelid jieškote-uv tili-paajeest čuánuimáanu loopâ räi sämitige stiivrân kirjálii tilitärhistemmuštáluš, mii kalga, ton lasseen maid tilitärhistemlaavâst vääti h, siskeldiđ eiäkkámuš tast, láá-uv staatâtorjuu kiävtust toimâmuštálušast adelum tiäduh olmâ.

19 §

Vaaljâihe já vaaljâpirrâdâh

Sämitige vaaljah toimâttuvvoje h jye hi niäljád ive (vaaljâihe).

Sämitige vaaljâi värâs staatâ lii ohtân vaaljâpirrâdâhhân.

20 §

Vaaljälävdikodde

Vaaljälävdikodde meerrid ucâmušast sämmilij merkkiimist vaaljälüvättálmân já ráhtâ vaaljälüvättállâm. Vaaljälävdikodde olâsutt sämitige vaaljâid nuuvt ko taan laavâst asâttuvvoo.

Vaaljälävdikoodán kuleh saavâjodetteijee já kuttâ eres jeessân, main juáhhâst lii persovnlâš värijeessân. Vaaljälävdikoddeest kalgeh lede jeessân já värijeessân jieškote-uv sämikuávu kieldâst. Säâmi jieškote-uv kielah já sämmilij jieškote-uv kulttuurhäämih kalgeh lede vaaljälävdikoddeest ovdâstud.

23 §

Vaaljälüvättállâm

Vaaljälävdikodde ráhtâ jienâvuoi gâdvuodâlijn vaaljälüvättállâm ovdebij vaaljâi vaaljälüvättállâm já aalmugtiätuvuáhâduv tiädui vuâdulđ. Vaaljälüvättálmân merkkejuvvoje kieldâi mielđ puustávlâš oornigân jye hi jienâvuoi gâdvuodâlij nommâ, persovntubdâldâh, päikkikielđâ já čujottâs, jis päikkikielđâ já čujottâs láá tiäduš. Päikkikielđâ já čujottâs ij kuittâg uázžu merkkiđ vaaljälüvättálmân, jis taid tiäduid kalga virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laavâ 24 § 1 moomeent 31 saje mielđ toollâđ syeligâsast teikâ jis ulmuu peht aalmugtiätuvuáhâdâhân lii vyerkkejum aalmugtiätu-

vuáháduvvást já Aalmugregisterkuávdáá visásmittempalvâlusâin adelum laavâ (661/2009) 36 §:st uáivildum torvokiáldu.

Vaaljâluvâttâlmân kalga ucâmušâst vâldid tast váiloo jienâvuogâdvuodâlii sâmmilii. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmuu kalga vâldid meddâl vaaljâluvâttâlmist, jis sun almoot, ete sun ij innig haalijd lede merkkejum vaaljâluvâttâlmân, teikâ jis sun lii jáámmâm. Ucâmuš já almottâs tahhojeh vaaljâlâvdikoodân, mii kalga kiedâvuššâđ ääsi nuhtán tušes ääji. Iáhtun vaaljâvuogâdvuodâi kevtimân aldemuu čuávvo sâmitige vaaljâin kuittâg lii, ete ucâmuš tahhoo majemustáá vaaljâive tađe oovdeb juovlâmáánu 31. peeivi ovdil tijme 16.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtim ohtâvuodâst vaaljâlâvdikodde puáhtá jieijâs algust vâldid huámâsumân vaaljâluvâttâlmân merkkejum jienâvuogâdvuodâlij ovdebij vaaljâi maŋa jienâvuogâdvuotâave juvsâm pâärni já 21 §:st asâttum ääigimudo räi jienâvuogâdvuotâave juksee pâärni. Taggaar ulmuu puáhtá vâldid vaaljâluvâttâlmân eskân tom maŋa, ko sun lii kirjâlâvt almottâm vaaljâlâvdikoodân, ete sun ana jieijâs taan laavâst uáivildum sâmmilâžžân.

Vaaljâlâvdikodde naanood já vuáláčáálá vaaljâluvâttâllâm majemustáá vaaljâive kuovâmáánu majemuu peeivi.

25 §

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátuollâm

Vaaljâlâvdikodde aasât vaaljâluvâttâllâm teikâ tast lejje tiáduid eereeb persovntubdâlduvvâid uáinimnáál nuuvt, ete uáinimnáálátolâmân kyeskee äägi nuhâmist lii äigi vaaljâi tooimâtmân ucemustáá vittâ mánuppaje.

Vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáál 10 maŋalâs argâpeeivi, ij kuittâg argâlâvurduv, ucemustáá kulmâ tiijme peeivist.

Vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátolâmist kalga almolâvt kulluuttid.

Jienâvuogâdvuodâlâš, kote kiáččá, ete sunjin kyeskee merkkim vaaljâluvâttâlmist lii puástud, uázžu vaattâđ njuolgim vaaljâlâvdikoddeest nuuvt ko haldâttâhlaavâst asâttuvvoo. Njuolgimvátâmâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärâdâs tiáttunfinniimist.

majemustáá 14. peeivi vaaljâluvâttâllâm uáinimnáálátolâmân kyeskee äägi nuhâmist.

25 a §

Vaaljâluvâttâllâm almolâšvuotâ

Juáhhâst lii vuogâdvuotâ uápâsmuđ vaaljâluvâttâlmân já ton ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd ton äägi, ko vaaljâluvâttâllâm tuálloo uáinimnáálá. Vaaljâluvâttâllâm já ton ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd ij uážu adelid miäldustemnâál teikâ kuvvimnáál ige tain uážu adelid mángusijd. Vaaljâluvâttâlmân merkkejum ulmust lii kuittâg vuogâdvuotâ uázžuđ nuuvtá váldus sust vaaljâluvâttâlmân valdum tiáduin. Tast, kote lii pivdâm šoddâđ valduđ vaaljâluvâttâlmân, lii vuogâdvuotâ uázžuđ tiádu ääsi kiedâvušmân lohtâsejee äššikirjijn nuuvt ko virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laavâ 11 §:st asâttuvvoo.

Vaaljâluvâttâllâm sehe tagarijd vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâsejee äššikirjijd, moh siskeldeh tiáduid ulmuu etnisâš algâpuátimist, kalga toollâđ syeligâsâst eres ko 1 momentist uáivildum äägi. Syeligâsâsttoollâmkenigâsvuotâ ij eesti tiádu adelem sâmitiigan tige toimâorgaanij jesânij já värijesânij valjim teikâ aalgâvuogâdvuodâ kevtim čielgim värâs ige toos, kote taarbâš tiádu jienâvuogâdvuodâs čielgim värâs.

Vaaljâluvâttâllâm ráhtimân lohtâsejee äššikirjij almolâšvuodâst lii mudoi vyeimist, mii virgeomâhâi tooimâ almolâšvuodâst adelum laavâst asâttuvvoo.

26 §

Njuolgimvátâmâš vaaljâluvâttâlmân kyeskee ääšist

Vaaljâlâvdikode miärâdâsân 23 §:st uáivildum vaaljâluvâttâlmân merkkiimist teikâ tast meddâlvaldiimân kyeskee ääšist uázžu vaattâđ njuolgim sâmitige čuákkimist nuuvt ko haldâttâhlaavâst asâttuvvoo. Njuolgimvátâmâš kalga kuittâg toohâđ majemustáá 14. peeivi miärâdâs tiáttunfinniimist.

Jis sâmitige čuákkim miärâdâs ana sistees tom, ete olmooš váldoo vaaljâluvâttâlmân, vaaljâlâvdikodde vuolgât ájâttâlhánnáá

jienâvuoigâdvuodâlâžân 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

26 b §

Väidim vaaljâluvâttâlmân já jiešnjuolgimân kyeskee ääšist

Sämitige čuákkim miäradâsân 26 §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâd nubâstus väidimáin alemuu haldâttâhriähtân nuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst (586/1996) asâttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâd majemustáá 14. peeivi miäradâs tiättunfinniimist.

Vaaljâlâvdikode miäradâsân 25 § 4 momentist teikâ 26 a §:st uáivildum ääšist uázžu uuccâd nubâstus väidimáin haldâttâhriähtân nuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asâttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâd majemustáá 14. peeivi miäradâs tiättunfinniimist. Haldâttâhrievti miäradâsân ij uážu uuccâd nubâstus väidimáin.

Alemus haldâttâhrievti teikâ haldâttâhrievti kalga adelid miäradâsâstis ájâttâlhánnáá tiäđu väidâlâžân, já vaaljâlâvdikoodán, mii kalga toohâd vaaljâlâvâttâlmân miäradâsâst máhdulávt šaddee nubâstusâid já táárbu miel vuolgâttid ääšiomâhâžân 24 §:st uáivildum almottâskoortâ.

27 §

Iävtukkâsasâtem já iävtukkâsluvâttâllâm

Iävtukkâs sämitige vaaljâid puáhtá asâttid ucemustáá kuulmâ jienâvuoigâdvuodâlii vuáđudem väljejeeservi, mast kalgeh leđe äššialmai já väriäššialmai.

Jieškote-uv jienâvuoigâdvuodâlâš uázžu uásâlistid tuše oovtâ iävtukkâs aasâtmân. Jis olmooš kulá kyevti teikâ eenâb väljejeesiervân, vaaljâlâvdikode kalga meddâlistid suu noomâ tain puoh.

Väljejeeservi kalga toohâd iävtukkâsucâmuš vaaljâlâvdikoodán majemustáá 31 peeivi já toos kyeskee tievâsmitmijd majemustáá 27 peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Vaaljâlâvdikode kalga rähtid iävtukkâsluvâttâllâm majemustáá 21 peeivi ovdil vaaljâtoimâttâs algâtem. Iävtukkâsluvâttâllâm kalga almostittid, vuolgâttid

vaaljâäššialmaid já toollâd vaaljâi ääigi uáinimnáálá. Riehtiministeriö asâttâssáin puáhtá adelid tärhibijd njuolgâdusâid iävtukkâsucâmušast já iävtukkâsluvâttâlmist.

Vaaljâlâvdikode 3 momentist uáivildum miäradâsân iävtukkâsluvâttâlmist ij uážu uuccâd sierâ nubâstus.

29 §

Vaaljâäššikirjeh

Vaaljâlâvdikode kalga ájâttâlhánnáá vaaljâtoimâttâs älgim maņa toimâttid poostâ peht jyehi jienâvuoigâdvuodâlâžân, kiän čujottâs lii tiädust, vaaljâlâvdikode stempâlistum jienâstemliipu, vaaljâkoo-veert, vuolgâttâsreeivâ, vuolgâttâskooveert, iävtukkâsluvâttâllâm já jienâstemravvuu (vaaljâäššikirjeh).

Jienâvuoigâdvuodâlâžân, kote ij lah poostâ peht finnim vaaljâäššikiirjijd teikâ kiäst toh monnii suujâst mudoi väiluh, kalga väridid máhdulâšvuodâ finnid vaaljâäššikiirjijd vaaljâlâvdikode toimâttuvvâst teikâ vaaljâlâvdikode almottem saajeest.

Jienâstemravvust kalga mainâšid vaaljâlâvdikode toimâttuv já máhdulij eres soojij, kost vaaljâäššikiirjijd puáhtá finnid já kuus taid puáhtá macâttid, jotteemčujottâsâid já ávusorroomaaigijd sehe lasseen vaaljâpeeivi jienâstemsoojij jotteemčujottâsâid já ávusorroomaaigijd.

30 §

Jienâstem poostâ peht

Jienâvuoigâdvuodâlâš puáhtá kevttid jienâvuoigâdvuodâs, ko lii finnim vaaljâäššikiirjijd. Jienâstejee kalga čielgâsâvt merkkid jienâstemliipun ton iävtukkâs nummeer, kiän pyerrin sun áigu adelid jienâs.

Jienâstem lii toohum, ko jienâvuoigâdvuodâlâš lii kuáđdâm toppum vaaljâkoo-veert, mii siskeel jienâstemliipu, já suu tevdim já vuáláčäällim vaaljâlâvdikoodán čujottum vuolgâttâskooverttân toppum vuolgâttâsreeivâ poostâ jodettemnáál. Jis jienâstejee lahta fáárun suu almottâskoortâ, sun merkkii vuolgâttâsreeivân tuše suu vuáláčáalus.

Poostâ peht vuolgâttum vuolgâttâsreeivah kalgeh lede vaaljälävdikoddeest jienâirekinistem algâtem räi.

31 §

Jienâstem maaccâtmâin vuolgâttâsreeivâ vaaljälävdikoodân eresnâál ko poostâ peht

Jienâvuoigâdвуодâlâš puáhtá macâttid vuolgâttâsreeivâ meid vaaljälävdikode toimâttâhân teikâ vaaljälävdikode almottem soojijd vaaljâi kuálmád oles oho vuossaargâ já niäljád oles oho västuppeeivi koskâsâš ääigi sehe, jis vaaljâpeeivi jienâstem uárnejuvvo, jienâstemsaje vaaljâtoimâkoodân.

Vaaljälävdikodde kalga huolâttid tast, ete ton jieškote-uv toimâsoojijd kuodđum vaaljâäššikirjeh siäiluttuvvoje vaaljâsyeligâsvuodâ turvâsteijee náál já ete vaaljâäššikirjeh toimâttuvvoje torvolávt vaaljälävdikode Anaar toimâttâhân ovdil jienâirekinistem algâtem.

31 c §

Vaaljâtoimâkodde

Vaaljälävdikodde kalga puorijn aagijn ovdil vaaljâid asâttid jieškote-uv jienâstemsaje värás vaaljâtoimâkodde, moos kuleh kulmâ jeessân já ucemustâá kyehti värijeessân nuuvt, ete ääšiomâháá kieldâ vaaljälävdikoddeest ovdâsteijee jeessân já suu persovnlâš värijeessân lává vaaljâtoimâkode oovtâ jesânin já värijesânin.

Vaaljâtoimâkode saavâjodetteijen tuáimâ toimâkoddeest vaaljälävdikode ovdâsteijee jeessân. Värisaavâjodetteijee vaaljâtoimâkodde väljee táárbu miel koskâvuodâstis.

Vaaljâtoimâkodde lii meridemváldâlâš kuulmâjeessânläžžân.

31 h §

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm já vaaljâpevdikirje

Vaaljâpeeivi jienâstem nuuhâm maņa vaaljâtoimâkodde kalga huolâttid tast, ete seilejum vaaljâurne já jienâstemmerkkiimijd

siskeldeijee jienâstemkuávlv vaaljäluvâttállâm sehe máhđulávt vaaljâtoimâkoodân kuodđum vuolgâttâskoo-veerteh toimâttuvvoje vaaljâsyeligâsvuodâ siäilum turvâsteijee náál já nuhtân tušes ääji vaaljälävdikode Anaar toimâttâhân. Lasseen vaaljâtoimâkodde kalga huolâttid seilimpiergâsij heevâtmist tállân urne seilim maņa. Vaaljälävdikode kalga huolâttid vaaljâurne já jienâstemkuávlv vaaljäluvâttállâm siäilumist torvolâš saajeest jienâirekinistem algâtem räi.

Vaaljâtoimâkodde kalga lasseen huolâttid tast, ete vaaljâpeeivi jienâstmist tuálloo pevdikirje, moos merkkejuvvoje:

- 1) peivi sehe tiijmeääigih, kuás vaaljâpeeivi jienâstem aalgij já kulluuttui nuhhum;
- 2) vaaljâtoimâkode jesâneh já värijesâneh, kiäh lijji miel di;
- 3) vaaljâišeideijeeh sehe jienâsteijeije jah valjim išeideijeeh;
- 4) jienâstâm ulmui lohomeeri.

32 §

Jienâstem tipšolâjadâsâst já päihist

Sämikuávlust orroo lájadâsâst tipšomnáál leijee ulmuuh sehe toh sämikuávlust päihist tipšomnáál leijee ulmuuh, kiäh iä mudoi pastaččii jienâstid merettem vaigâdвуодâittâá, uázžuh jienâstid tipšosajestis.

Tipšosaajeest jienâstem värás vaaljälävdikodde meerrid áásânkullee kieldâ vaaljälävdikoddeest ovdâsteijee jeessân já värijeessân vaaljâpargen já suu väriolmožin. Vaaljâpargee väriolmožin puáhtá nomâttid eres-uv paargon hiäivulâš ulmuu.

Ko jienâst tipšosaajeest, jienâstmist kalga jienâsteijee já vaaljâpargee lasseen lede fáarust jienâsteijee valjim teikâ tuhhiitem sämitige vaaljäluvâttállâm jienâvuoigâdвуодâlâžžân merkkejum olmooš.

38 §

Vaaljâi puáttus miärâšum

Sämitige jesânin šaddeh väljejuđ 25 puoh enâmustâá jienâid finnim iävtukkâssâd, toin iävttoin, ete sii juávhust láá ucemustâá 10 §:st asâttum meeri iävtukkâsah jieškote-uv

sämikuávlvlu kieldást já sämikuávlvlu ulguubeln. Jis mottoom sämikuávlvlu kieldást teikâ sämikuávlvlu ulguubeln iä taan juávhust lah asáttum meeri iävtukkâsah, šaddeh taan kieldást teikâ sämikuávlvlu ulguubeln orroo iävtukkâsâin väljejuđ puoh enámustáá jienâid finnim iävtukkâsah nuuvt, ete asáttum uce-musmeeri tiává.

Värijesânin šadda väljejuđ jieškote-uv sämikuávlvlu kieldást lejje iävtukkâsâin iävtukkâs, kote lii finnim väljejum iävtukkâsâi maŋa čuávuvâžžân enámustáá jienâid, sehe sämikuávlvlu ulguubeln väljejum iävtukkâs maŋa čuávuvâžžân enámustáá jienâid finnim iävtukkâs.

Jis jienâmereh láá siämmáá stuárrusi, tai koskâsâš oornig čuávdoov vuárbumáin.

40 §

Vaaljâi puátusân kyeskee väidim

Jienâvuogigâdvuodâlâš, kote kiäččá, ete vaaljâlâvdikode miäradâs vaaljâi puátus naanoodmist teikâ vaaljâi tooimâtmân lohtaseijee eres toimâ lii laavâvuástâsâš, uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttim-laavâst asáttuvvoo. Väidim kalga kuittâg toohâđ 14 peeivi keččin tast, ko vaaljâi puátus lii almostittum.

Haldâttâhrievti miäradâsâst uázžu väidid alemuu haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo.

Jis vaaljâlâvdikode 1 momentist uáivildum miäradâs teikâ toimâ lii lamas laavâvuástâsâš já taat lii vaikuttâm vaaljâi puátusân, vaaljâi puátus kalga njuolgid já staatârâädi táárbu miel meridid sämitige jesâniid já värijesâniid vaaljâi njuolgid puátus miel.

Jis vaaljâi puátus ij paste njuolgid, vaaljah kalgeh meridud uđđâsist toimâtemnáál.

40 a §

Vaaljâi uđđâsist toimâtem väidim tiet

Vaaljâi uđđâsist tooimâtmist huolât, jis máhđulâš, siämmâš vaaljâlâvdikode ko komettum vaaljâin. Uđđâ vaaljâin kevttih siämmáá lahâvuáimálii vaaljâlâvâttállâm já iävtukkâsluvâttállâm ko komettum vaaljâin, jis haldâttâhrievti teikâ alemus haldâttâhrievti ij miäradâsâstis nubenáál meerrid.

Uđđâ vaaljâi tooimâtmist lii hiäivulijn oo-sijn mudoi vyeimist, mii eidusij vaaljâi tooimâtmist lii asáttum.

Uđđâ vaaljah toimâttuvvojeh ton kalendermánuppaje ääigi, mii álgá kyevti oles kalendermánuppaje keččin 1 momentist mainâšum miäradâs adelem maŋa. Vaaljâitoimâttâs algâttuvvoo vuolgâtmáin jienâvuogigâdvuodâlâid 29 §:st mainâšum vaaljâäššikiirijid.

Uđđâ vaaljâi puátusist kalgeh tállân almotid riehtiministeriön.

5 loho

Tiätulágán njuolgâdusah

41 §

Nubástusuuccâm

Sämitige stiivrâ miäradâsân uázžu vaattâđ njuolgid sämitige čuákkimist já lâvdikode sehe tige eres toimâorgan miäradâsân sämitige stiivrâst nuuvt ko haldâttâhlaavâst asáttuvvoo, jis taan laavâst teikâ eres saajeest laavâst ij nubenáál asáttuu.

Sämitige čuákkim já stiivrâ njuolgidvátâmâš vuáduđ ráhtim miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo. Sämitige čuákkim ráhtim eres miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin haldâttâhriähtân nuuvt ko haldâttâhlaavâkevttimlaavâst asáttuvvoo, jis eres saajeest laavâst ij nubenáál asáttuu. Haldâttâhrievti miäradâsân uázžu uuccâđ nubástus väidimáin tuše, jis alemus haldâttâhrievti miedeet väidimlove.

_____ peevi
Taat laahâ šadda vuáimán máánu 201

toh lijjii talle ko taat laahâ šoodái vuáimán iáge toos heivit 17 a já 17 b §. Stiivrâ saavâjodettejee uddâsist valjiimân kyeskee 13 § 3 moomeent heiviitdijn iá valduu vuotân toh toimâpajeh, moh láá nuuhâm ovdil taan laavâ vuáimánsoddâm.

Sämitiigán, mon toimâpaje lii koskân talle ko taat laahâ šadda vuáimán, heiviitteh 7, 11–13, 15, 18, 18 a, 18 c já 18 d § tagarin ko

2.

Laavâ**rikoslaavâ 40 lovo 11 § rievâdmist**

Ovdâskode miärâdâs miel
rievdâduvvoo rikoslaavâ (39/1889) 40 lovo 11 § 1 saje, nuuvt ko tot lii laavâst 604/2002
čuávvoonáál:

40 loho

Virgerikosijn

11 §

Miäruštâlmeh

Taat laahâ šadda vuáimán peeivi
máánu 201 .

Taan laavâst uáivilduvvoo:

1) virgealmain ulmuu, kote lii virge- teikâ toos paldâlistee palvâlemkoskâvuodâst staatân, kieldân teikâ kieldâovtâstumán teikâ eres kieldâi almosvuoigâdvvuodâlâš ohtsâstoimâorganân, ovdâskoodán, staatâ finnodâhlâjâdâsân teikâ evankelis-luterilii kiirkon teikâ ortodoksilii kirkkoodán teikâ ton servikoodán teikâ servikuudij ohtsâstoimâorganân, Åland eennâmkoodán, sämitiigán, Suomâ Paanĵin, Aalmu-giälättâslâjâdâsân, Pargotiervâsvuodâlâjâdâsân, kieldâlii iälättâslâjâdâsân, Kieldâi táhâdâskuávdâžân teikâ kieldâlii pargomarkkân-lâjâdâsân;